

Kunigai ir teisininkai, kilę iš Sintautų krašto

Sintautai - tai Šakių rajono miestelis, išsidėstęs kelio iš Šakių į Kudirkos Naumiestį 8-tajame kilometre

1987 metais miestelyje gyveno 677 gyventojai. Pagal 2000 m. duomenis Sintautų miestelyje gyveno 628 gyventojai, Sintautų seniūnijos teritorija – 9,5 tūkst. hektarų, seniūnijoje 35 kaimai ir 2090 gyventojų.

Sintautų parapija buvo įkurta 1800 metais. Tai viena iš 103 Vilkaviškio vyskupijos parapijų, priklausanti Šakių dekanatui.

Kalbėdami apie įžymius žmones vartojame sąvoką, kad tai iš Sintautų krašto kilę asmenys, nes tik senojo (istorinio) Sintautų valsčiaus ribos sutapo su parapijos ribomis, dabartinės Sintautų seniūnijos ribos yra kitokios.

* * *

Kunigas K.J.Duoba rašė: “Ne vienas ir ne kartą minėdamas Griškabūdžio ir Sintautų parapijas yra paminėjęs, kad jose jų kalbamu metu yra buvę keturiasdešimt ar šešiasdešimt vienos kartos kunigų. Sunku būtų tiksliai nustatyti tikrą jų skaičių, bet viena yra aišku ir bus nesuklysta, kad tos dvi parapijos bus išauginusios daugiau kunigų, negu bet kuri kita Lietuvos parapijų. Ne kuo mažiau atsiliko ir kitos Zanavykijos parapijos. Nebus apsirikta sakant, kad zanavykai bus davę proporcingai daugiausia kunigų visoje Lietuvoje” (Duoba K.J. Znanavikija – kunigų aruodas// Znanavikija. T.2. Čikaga, 1979. P.207).

Iš Sintautų parapijos yra kilę tikrai nemažai kunigų. Jų atminimui Sintautų bažnyčioje klebono A.Maskeliūno ir kun. V.Palubinsko rūpesčiu įrengta speciali lenta, kurioje įrašytos kunigų pavardės ir vardai, jų gyvenimo datos. Šią lentą 1998 metais pašventino Vilkaviškio vyskupas J.Žemaitis. Tačiau lentoje suminėti kunigai yra toli gražu nepilnas jų sąrašas.

Duomenys apie iš Sintautų parapijos kilusius kunigus nėra išsamūs, kartais netgi skurdūs, sąlygoti šaltinių trūkumo, tačiau manome, kad ir tokia informacija gali būti naudinga besidomintiems.

Profesorius Juozas Eretas pastebėjo: “Carų okupuotame krašte lietuviai neturėjo didesnių galimybių visuomeniniams darbams, nes tai buvo tie laikai, kuriems iki 1905 m. tiko graudus Baranausko skundas: “Anei rašto, anei druko mums turėt neduoda. Tegul, sako, bus Lietuva ir tamsi ir juoda”. Ta priespauda lietuvius vertė pasitenkinti daugiausia tik savo šeimos židiniu, bažnytinėmis brolijomis ir ekonominiais rateliais.

Taip, žinoma, buvo ir Užnemunėje. Tačiau su tuo skirtumu, kad dėka čia veikusio Napoleono kodekso, neleidžiančio smulkinti ūkių, šeimos medžiagiškas pagrindas buvo stipresnis, o iš ūkio išėjusieji dažnai turėjo galimybės eiti mokslus, įgalinančius jiems visuomenėje plačiau užsimoti už jų tautiečius Kaunijoje arba Vilniuje, ypač spaudą atgavus 1905 m. Tokiu būdu ir Bažnyčia Sūduvoje laimėjo didesnę skaičių kunigų, negu kitur. Čia pasitaikė ir daugiau gydytojų bei juristų, taipgi turinčių teisę veikti savųjų tarpe. (Eretas Juozas, Išdagų Uogintai// “Znanavikija”, Čikaga, T. 2, P. 40-41).

Taigi, zanavykiškos kilmės išsimokslinusių asmenų gausą senesnių laikų Lietuvoje nulėmė kelios aplinkybės.

Visų pirma, - Užnemunėje baudžiava buvo panaikinta jau po 1831 metų sukilimo. Kaimai buvo išskirstyti į viensėdžius, o krašte galiojęs Napoleono kodeksas, draudė smulkinti ūkius. Iš kaimynystėje esančios Prūsijos buvo perimama pažangesnė žemdirbystės kultūra bei tobulesnė žemės ūkio technika. Znanavikijos lygumos bei derlinga žemė, gyventojų racionalumas buvo idealios sąlygos ūkininkavimui. Šios ir kitos prielaidos skatino spartų kaimo ekonominį augimą, tuo pačiu galimybę stiprių ūkininkų vaikams siekti mokslo.

Antra, - Znanavikijos žmonės buvo gana religingi, todėl kiekviena šeima laikė didžiule garbe savo giminėje turėti kunigą. Įšventintas į katalikų kunigų ir todėl negalintis turėti savos šeimos, jau susikūręs

tam tikrą savo gyvenimo ekonominį pagrindą asmuo, kaip taisyklė, materialiai padėdavo kitiems šeimos nariams, giminaičiams siekti mokslo ar ūkininkauti.

Trečia,- Zanavykijos žmonių praktiškumas lėmė, kad prestižinėmis buvo pripažįstamos visos specialybės, sudarančios sąlygas įsitvirtinti visuomenėje, užimti tam tikras pareigas valstybinėje tarnyboje, sukurti geresnį materialinį ar net politinį egzistencijos pagrindą. Ypač buvo gerbiami teisininkai, gydytojai, mokytojai, kariškiai.

Vėlesniais laikais, ypač po Antrojo pasaulinio karo, iš Zanavykijos kilusių jaunų žmonių norą siekti mokslo daugiausiai lėmė iš tėvų ir senelių paveldėtas praktiškumas bei pakitusios ir realios vis modernėjančio gyvenimo sąlygos.

Šiais atžvilgiais Sintautų kraštas yra tipiška Zanavykijos provincija. Iš čia yra kilę nemažai kunigų, mokytojų, teisininkų, gydytojų, kariškių, mokslininkų.

Čia suminėsime XIX-XX a. iš Sintautų krašto kilusius kunigus ir teisininkus, palikusius gilesnį ar mažesnį pėdsaką Lietuvos valstybingumo raidoje, teisinėje kultūroje, visuomenės gyvenime.

Patogumo dėlei jie pateikiami abėcėlės tvarka.

A) Kunigai

1. Abromavičius Pijus (1870-1940?)

Gimė 1870 m. rugsėjo 10 d. Kuodžiuose. Mokėsi Kuodžių pradžios mokykloje, po to Marijampolės gomnazijoje baigė 4 klases. 1887 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją. 1903 m. – vikaras Lukšiuose, kartu su Motiejumi Brazausku aptarnavo Švediškių, Gardėnų, Pelenių, Šilgalių koplyčias. Vikaras Gražiškiuose. 1907-1922 Bartninkų klebonas, dekanas.

Mirė po 1940 metų Sūduvoje, tiksli mirties data ir palaidojimo vieta nežinomi.

Šaltinis: R. Butautas-Kudirka, Sūduvos dvasininkai, 3 dalis, 2012, psl.30

2. Augustaitis Juozas (1886-1978)

Gimė 1886 metais Voverių kaime, mokėsi Sintautuose. Sekdamas žymiojo savo dėdės prelato ir kanauninko Pranciškaus Augustaičio (1848-1915) pavyzdžiu, pasirinko kunigybę. Tėvų paskatintas įstojo į Seinų kunigų seminariją, nes apie ją nemažai žinojo, mat čia ilgus metus (1871-1908) profesoriavo dėdė Pranciškus. Sėkmingai baigęs kunigų seminariją, 1920 metais išventintas kunigu.

J. Augustaitis troško mokytis toliau. Kaip tik tuo metu (1927) iš Griškabūdžio parapijos kilęs kunigas Antanas Skeltys (1884-1960) Šiaurės Italijos Turino provincijos Peroza Ardžentina miestelyje įkūrė saleziečių rengimo įstaigą. Čia kun. A. Skeltys subūrė gausų lietuvių jaunuolių būrį, studijuojančių šv. J. Bosko palikimą ir savo pašaukimą salezietiška veikla. Kunigo A. Skelčio pakviestas į šią įstaigą atvyko ir zanavykas Juozas Augustaitis. Baigęs mokslus, visą tolimesnį savo gyvenimą ir veiklą susiejo su saleziečiais.

Saleziečiai rūpinasi neturtingais jaunuoliais, siekiančiais mokslo, norinčiais studijuoti teologiją. Per 1927-1935 metus Perozoje buvo parengta per 60 saleziečių Lietuvai.

Savo veikla saleziečiai jau neapsiribojo vien Italija, stengėsi savo įstaigas steigti kitose valstybėse. 1934 m. A. Skeltys įsteigė pirmąjį saleziečių centrą Vytėnuose (Jurbarko r.). Šiame centre 1935 metais jau buvo 9 kunigai saleziečiai, 15 klierikų, 8 sesutės salezietės.

Juozas Augustaitis buvo kviečiamas dirbti Lietuvoje, tačiau jis pasirinko misionieriaus kelią ir išvyko į Peru. Tai buvo pirmasis lietuvis salezietis išvykęs į misijas svetur. Jo pėdomis nuo 1931 m. po visą pasaulį (Kinija, Indija, Japonija, Venesuela, Kolumbija, Čilė, Brazilija, Meksika, Ispanija) pasklido gausus lietuvių saleziečių būrys.

Visą laiką gyvendamas Peru, užsiėmė aktyvia salezietiška veikla, dirbo misijų ir pastoracinį darbą.

Mirė 1978 m. sausio 10 d., palaidotas Puno (Peru). Visą turtą paliko labdarai.

1886 metų vasario mėn. 12 d. Agotos Baltrušaitytės ir Juozo Augustaičio šeimoje gimė ir žymus lietuvių vienuolis salezietis, kunigas, pedagogas ir keliautojas **Juozas Augustaitis**, visą gyvenimą

paskyręs misijonieriaus likimui. Kadangi Juozas ankstyvoje jaunystėje pateko į Lotynų Ameriką, Peru, iki šių dienų nebuvo žinomi daugelis jo gyvenimo aspektų ir net tikslūs jo mirimo metai. Sintautų bažnyčios stende prie kun. Juozo Augustaičio pavardės buvo klaustuko ženklas. Nors po ilgų ieškojimų kunigo dukterėčia Eugenija Augustaitytė – Miliūnienė tvirtino, kad kunigas mirė Peru 1978 m., tačiau 2012 metais vilniškis kultūros istorikas Albinas Vaičiūnas iš Peru gavo saleziečių E. Bosco vienuolijos inspektoriaus P. Emilio Vallebuona kunigo Juozo Augustaičio nekrologą, kur patikslinama kai kurie garsiojo žemiečio gyvenimo faktai bei jo mirties data ir vieta-tai Peru sostinė Lima, 1974 02 20 diena. Visas nekrologo tekstas spausdinamas monografijoje „Sintautai“. Čia pateikiame pagrindinius patikslintus gyvenimo faktus.

Taigi, galima manyti, kad būsimas kunigas Juozas Augustaitis pradinę mokyklą baigė Sintautuose, nes ją yra baigęs ir jo brolis Konstantinas. Tikrai yra žinoma, kad jis būdamas 18 metų 1904-ųjų spalio mėnesį pakviestas kunigo vienuolio saleziečio Antano Skelčio į Italiją, į Turino saleziečių centrą. Ten mokėsi apie porą metų kol vienuolino vyresniųjų siūlymu išvyko į misijas į Pietų Ameriką, Perų valstybę, prie Ramiojo vandenyno. Ten priklausė Peru saleziečių provincijai (inspektūrai). Per porą metų tobulai išmoko ispanų kalbą. Kaip pridera vienuoliškam pašaukimui, būtina įstoti ir atlikti noviciatą. Juozas Augustaitis noviciatą įstojo Montevidžio mieste, Urugvajaus sostinėje 1910 m. balandžio 8 d. Ten po metų jis davė pirmuosius vienuoliškus įžadus trejiems metams. Urugvajaus universitete studijavo filologiją. Grįžo į Peru, apsigyveno Arekvišos mieste ir 1915 m. kovo 15 d. antrąjį kartą dar trejiems metams davė vienuoliškus įžadus saleziečių kongregacijai. Ten ruošdamasis tapti kunigu 1916-1919 m. studijavo teologiją ir 1919 m. sausio 29 d. davęs amžinuosius vienuoliškus įžadus tą pačių metų rugpjūčio 10 d. jam buvo suteikti diakono šventimai. Arekvišos vyskupas Holginas į kunigus Juozą Augustaitį iššventino 1920-ųjų metų kovo 14 dieną.

Baigęs studijas ir tapęs kunigu J. Augustaitis dirbo pastoracinį darbą tarp ten gyvenusių katalikų ir svarbiausia vykdė misijas tarp Kusko (Cuzco) mieste gyvenusių indėnų, kurie ten sudarė gyventojų daugumą. Apie 25 metus dirbo mokytoju Kusko (Cuzco) mokykloje. Jo dėstomi dalykai buvo biologija, matematika ir bendroji geografija. Su vyresnių klasių mokiniais Andų kalnuose yra į kopę į Nevados Ausamaję 6580 metrų aukštį. Kitose išvykose buvo nugalėjęs viršūnes Paschatusen 4850 m., Senka 4000 m. ir Snera 3500 m. Viršūnės būdavo padengtos amžinuoju sniegu ir ledynais. Keliautojai buvo sporto klubo „Andino Don Bosco“ dalyviai.

Peru saleziečiai prie Titicacos ežero, Puno mieste buvo įsteigę Aukštesniąją žemės ūkio mokyklą. Joje kunigas J. Augustaitis apie 18 metų dirbo dėstytoju, o pasiekęs garbų amžių liko tos žemės ūkio mokyklos dvasios tėvu. Nuo 1946-ųjų jam teko vadovauti Yucay mieste saleziečių vienuolynui, būti vyresniuoju. Gyvenimo pabaigoje kunigas J. Augustaitis persikėlė į saleziečių įstaiga prie Ramiojo vandenyno, Peru sostinę Limą. 1967 metais Peru švietimo ministerija lietuvių kunigą, vienuolį saleziečių pagerbė aukštu apdovanojimu. Už darbą įvairiose Peru valstybės mokyklose, jam buvo įteikta „La Oalmas Magisteriales“ ordinas. Limos mieste sulaukęs 88-erių, 1974 metų vasario 29 dieną išėjo Amžinybėn. Jo palaikai iškilmingai buvo palaidoti Limos miesto kapinėse. Prie jo kapo yra pastatytas paminklas su įrašu „Sac. Jose Augustaitis-Baltrušaitis Salesiano 1974“.

3. Augustaitis Konstantinas Justinas (1890 - 1954)

Gimė 1890 m. rugpjūčio 09 d. Voverių kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, po to Marijampolės gimnazijoje. Baigė Seinų kunigų seminariją, kunigu iššventintas 1913 m. vasario 09 d. Buvo Adamovičių (Augustavo dek.), Marijampolės, Sasnavos, Gižų, Slavikų, Gelgaudiškio, Gražiškių vikaras, nuo 1927 m. Gražiškių klebonas, 1931 m. – Gelgaudiškio klebonas. 1950 m. dėl sveikatos atsisakė klebono pareigų, buvo paskirtas altaristu. Mirė 1954 m. liepos 20 d. Gelgaudiškyje, palaidotas Gelgaudiškio kapinėse, pastatytas paminklas.

4. Kanauninkas ir prelatas Augustaitis Pranciškus (1848 - 1915)

Gimė 1848 m. vasario 05 d. Voverių kaime. Mokėsi Sintautuose pas kunigą Antaną Tatarę, po to Seinų seminarijoje. Studijavo Peterburgo dvasinėje akademijoje, kur 1871 m. gavo teologijos magistro

laipsnį. 1871 – 1908 m. Seinų dvasinės seminarijos profesorius, dėstė filosofiją, istoriją, kuri laiką ir rusų kalbą. 1892 – 1903 m. – vicerektorius. 1908 – 1911 m. asesorius Peterburge.

Profesoriaudamas Seinuose 1872 m. vasarą aptarnavo Sintautų parapiją, nes parapijos kunigai buvo išvykę į vyskupijos rekolekcijas. Vyskupas P. Būčys savo atsiminimuose rašė, kad jį Sintautuose 1872 m. rugpjūčio 21 d. pakrikštijo Seinų seminarijos profesorius Pranciškus Augustaitis (Vyskupo P. Būčio atsiminimai, Čikaga, 1966, T.1, P.24-25)

Seminarijoje dėstė bažnyčios istoriją, pats parašė Bažnyčios istoriją, deža tik rankraštį (2 tūkst. pusl.) Po lietuviškos spaudos laisvės atgavimo susidomėjo lietuvių kalba. Mėgo lietuviškas dainas, pritarė klierikų lietuviškai veiklai. Pasipriešino rektoriaus Jalbžikovskio nurodymui sunaikinti seminarijos bibliotekos lituanistines knygas. Parašė Vygrių ir Seinų vyskupijų istoriją, monografiją apie Seinų vyskupijos bažnyčias, kuriuos paskelbė „Vadove“. Profesoriaudamas seminarijoje, 11 metų buvo ir jos regentu. 1908-1911 m. Seinų vyskupijai atstovavo Peterburgo dvasinėje kolegijoje, kuri rusų valdžios buvo įsteigta katalikų reikalams Rusijos imperijoje tvarkyti.

Pasak V. Strimaičio (Lazdijai, 1977 06 30) P. Augustaitis buvo ramus žmogus, be didesnių užmojų. Turėjo labai gerą atmintį: galėjo be klaidų išvardinti visų Romos popiežių viešpatavimo metus chronologine tvarka, žinojo dvarų istorijas bei išymiausių didikų geneologijas.

Nuo 1911 m. iki mirties klebonavo Marijampolėje.

Mirė 1915 m., palaidotas Marijampolės kapinėse.

Seinų kunigų seminarijos profesorius Pranciškus Augustaitis

Kanauninko Pranciškaus Augustaičio beveik visas profesinis gyvenimas buvo glaudžiai susijęs su Seinų kunigų seminarija. Jis, po profesoriaus Mato Strimaičio, ilgiausiai Seinų kunigų seminarijoje dirbęs profesorius. Šių metų vasarį sukanka 160-osios profesoriaus P. Augustaičio gimimo metinės. Tai gera proga prisiminti jo nueitą gyvenimo kelią. Šiame straipsnyje daugiausia pasinaudosime jo buvusių auklėtinių atsiminimais ir ypač Vytauto Didžiojo universiteto profesoriaus kunigo Jono Totoraičio, MIC 1931 m. balandžio 13 d. laišku kan. Juozui Tumui-Vaižgantui, kuris saugomas Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje (F. 1–E327). Galima pažymėti, kad J. Totoraičio laiške pateiktą informaciją J. Tumas-Vaižgantas panaudojo savo straipsneliui apie P. Augustaitį „Lietuviškoje enciklopedijoje“, bet ne visą. Pranciškus Augustaitis gimė 1848 m. vasario 5 d. Voverių kaime, Sintautų parapijoje. Marijampolėje baigė 4 klases. 1865 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją. Ją baigė 1869 metais. Po to buvo pasiūstas studijuoti į Sankt Peterburgo katalikų dvasinę akademiją. P. Augustaičio studijos Sankt Peterburgo akademijoje įdomios dėl vienos išskirtinės aplinkybės.

Kunigai neteko galimybės siekti aukštojo mokslo Lenkijos Karalystėje 1867 m., kai prie Sankt Peterburgo imperatoriškosios Romos katalikų dvasinės akademijos buvo prijungta Varšuvos Romos katalikų dvasinė akademija. Uždarant Varšuvos dvasinę akademiją joje studijavo 5 Seinų vyskupijos atstovai. Nuo 1869 m. į Sankt Peterburgo dvasinę akademiją pradėti siųsti seminarijos auklėtiniai, kurie jau nebuvo mokęsi Varšuvos dvasinėje akademijoje. Vyskupijos administratorius P. Andriuškevičius pirmuoju tokiu kandidatu pasiūlė Joną Dumčių. Tačiau jis dėl sveikatos ir šeimyninių aplinkybių vykti į Sankt Peterburgą atsisakė. Tada pirmuoju kandidatu tapo Kazimieras Stepšys, antruoju – Pranciškus Augustaitis. Pirmasis 1870 m. iš akademijos pasitraukė, motyvuodamas tai bloga sveikata. Pranciškus Augustaitis 1873 m. birželio 20 d. Sankt Peterburgo dvasinę akademiją baigė teologijos magistro laipsniu. Šį laipsnį liepos 25 d. patvirtino Mogiliavo arkivyskupas. Taigi P. Augustaitis – pirmasis iš Seinų kunigų seminarijos auklėtinių, visą aukštąjį teologinį išsilavinimą įgijęs Sankt Peterburge.

Kunigu P. Augustaitis buvo įšventintas 1871 m. liepos 23 d. Iš karto po Sankt Peterburgo dvasinės akademijos baigimo, t. y. 1873 m., jis paskirtas Seinų kunigų seminarijos profesoriumi. Kaip jau minėjome, čia P. Augustaitis profesoriavo beveik keturiasdešimt metų. Jis ne tik profesoriavo, bet ir buvo seminarijos bibliotekininkas. Rektoriaujant kun. Jonui Giedraičiui P. Augustaitis paskirtas seminarijos vicerektoriumi, bet Rusijos imperijos atitinkamų valdžios institucijų nepatvirtintas. Dėl to prie jo pavardės Seinų vyskupijos elenchuose niekur nėra pažymėta, kad jis seminarijos vicerektorius. Vyskupas Antanas Baranauskas paskyrė P. Augustaitį Seinų katedros kapitulos kanauninku. Dar reikia pažymėti, kad keletą metų jis buvo Seinų katedros rektorius.

1909 m. P. Augustaičiui teko palikti Seinus, nes buvo paskirtas Seinų vyskupijos atstovu Sankt Peterburgo Romos katalikų kolegijoje. Vyskupas Justinas Staugaitis atsiminimuose apie P. Augustaičio pasiuntimą į Sankt Peterburgą rašė: „Buvęs Seinų diecezijos administratorius prel. Antanavičius Augustaičio nemėgo. Antanavičius, norėdamas išgyvendinti Augustaitį iš Seinų, pasiuntė jį į buvusią Petrapilio kolegiją asesorium. Kun. Augustaitis visą savo kunigavimo laiką išgyveno Seinuose, buvo prie jų prisirišęs, todėl labai nenoromis rengėsi Petrapilin; vis dėlto išvažiavo. Petrapilyje Augustaitis apsiprato. Patarnaudavo tenykščiams lietuviams uoliai klausydamas jų išpažinčių“. (p. 125)

Paskutinis kan. P. Augustaičio gyvenimo laikotarpis susijęs su Marijampole. 1911 m. pabaigoje jis buvo paskirtas Marijampolės parapijos klebonu ir juo išbuvo iki savo gyvenimo pabaigos. Mirė 1915 m. pabaigoje. Deja, tikslesnės jo mirties datos kol kas nepavyko nustatyti. Minėtame laiške kan. J. Tumui-Vaižgantui J. Totoraitis apie kan. P. Augustaičio mirties aplinkybes rašė: „Vokiečiai, apsigyvenę vienuolyne, vieną kartą atkišę šautuvus grasino jį sušaudyti. Tada vienas jų, dirstelėjęs į kybantį ant sienos jo portretą ar didelę fotografiją, paklausė, kas yra atvaizduotasis. Kun. Augustaitis atsakė, kad jis pats esąs. Buvo jis ten atvaizduotas su iškilmingais kanoniko rūbais: mantoleta su kanoniko distinktorija, kabančia ant auksinio retežio, ir žiedu ant piršto. Vokiečiai, manydami iš to, kad jis yra aukštas asmuo Bažnyčios hierarchijoje, jam nieko nedarė ir paleido. Bet toki išpūdžiai pribaižė jo senatvę“.

Apžvelgus kan. P. Augustaičio gyvenimą, šiek tiek plačiau reikia jį apibūdinti kaip Seinų kunigų seminarijos profesorių ir pakalbėti apie jo istoriografinį palikimą. Seminarijoje P. Augustaičiui teko dėstyti įvairias disciplinas: įvadą į Šventąjį Raštą, Bažnyčios istoriją, bažnytinę teisę, filosofiją ir net rusų kalbą bei literatūrą. Vyskupas J. Staugaitis apie P. Augustaičio dėstymą atsiminimuose rašė: „Kun. Augustaitis buvo didelės atminties žmogus. Atmintinai žinojo visų diecezijos kunigų vardus, kuriais metais gimęs, kuriais metais įsišventinęs, kuriose vietose ir kada yra buvęs ir t. t. Augustaitis mėgdavo daug skaityti. Turėjo nemažą savo knygyną. Ką buvo skaitęs, gerai atsiminė, todėl ir žinių turėjo daug. /.../ Dėstė jis filosofiją ir Bažnyčios istoriją. Per pamokas prišnekėdavo labai daug, bet dėstomą dalyką taip sutaršydavo, suveldavo, kad mokiniai dažnai nedaug ką suprasti galėdavo, juo labiau – atsiminti. Blogiausia buvo su Bažnyčios istorija, nes ilgai neturėjome vadovėlio, o Augustaičio prelekcijos užsirašinėti stačiai nebuvo galima“. (p. 124)

Kitam jo buvusiam mokiniui prelatui Mykolui Krupavičiui apie P. Augustaičio dėstymo būdą atmintyje įstrigo toks vaizdas: „Bažnyčios istoriją mums dėstė kan. Augustaitis – vėliau Marijampolės klebonas, ten pat pabaigęs savo gyvenimą. Jis buvo nuobodus dėstytojas, monotoniškos kalbos ir judesių, bet buvo geras savo dalyko žinovas ir suteikdavo daug įdomių žinių, kurių nebūdavo mūsų oficialiame vadovėlyje. /.../ Istorija mane domino nuo tada, kai pradėjau sąmoningai žvelgti į knygą, todėl ir Augustaičio lekcijų klausiau atsidėjęs ir iš jų daug pasinaudojau. Klierikų tarpe apie Augustaitį buvo ir kitokių nuomonių, bet tos kitos nuomonės būdavo ne apie profesoriaus duodamą medžiagą, bet tik apie jo nuobodų, monotonišką dėstymą“. (p. 135)

Žvelgiant į P. Augustaičio istoriografinį palikimą reikia pabrėžti vieną labai svarbų momentą. Jo parašytus darbus „Vygrių ir Seinų dijecezijos istorija“ ir „Seinų dijecezijos bažnyčių monografija“ reikia vertinti kaip pirmuosius bandymus lietuvių istoriografijoje rašyti ištiso regiono istoriją arba, kitaip tariant, P. Augustaitį reikia laikyti vienu iš regioninės istoriografijos pradininkų. Abu paminėti veikalai pasirašyti kriptonomu „Kun. P. A.“ ir 1909–1912 m. išspausdinti Seinuose leistame žurnale „Vadovas“. Apie tai J. Staugaitis rašė: „Kai rašančiajam šiuos žodžius teko redaguoti „Vadovą“, tai Augustaitis parašė jam „Seinų diecezijos istoriją“ ir „Seinų diecezijos bažnyčių monografiją“. Bet ir šitie raštai taip netikusiai buvo parašyti, kad redaktoriui reikėjo ne taisyti, tik pasinaudojus Augustaičio medžiaga ištisai perrašyti“. (p. 125)

P. Augustaitis bendradarbiavo 1904 m. Varšuvoje pradėtoje leisti „Parankinėje Bažnyčios enciklopedijoje“ (Podręczna Encyklopedia Kościelna), kur savo straipsnius pasirašinėjo kriptonomu X.F.A. (taip nurodoma enciklopedijos autorių sąrašuose). Enciklopedijai P. Augustaitis parašė straipsnį „Augustavo vyskupija“, kelių vyskupijos dvasininkų biogramas, tarp jų vyskupų Antano Baranausko, Ignoto Stanislovo Čiževskio, Mykolo Karpavičiaus, Konstanto Irenėjaus Lubensko ir Juozapo Olekos. J. Totoraitis savo laiške J. Tumui-Vaižgantui plačiai aprašo P. Augustaičio istorinius veikalus ir jo, kaip istoriko, darbo metodus: „Dėstydamas Bažnyčios istoriją, jis mėgo skaityti ir studijuoti istorinius raštus visą savo gyvenimą ir net senatvėje beklebonaudamas Marijampolėje. Klierikai ir kunigai stebėdavosi jo

istorinių žinių gausumu. Kai kurie reikšdavo noro, kad jis parašytų Bažnyčios istoriją lietuviškai. 1901 ar 1902 m. kun. J. Stankevičius (dabar tikybos mokytojas lietuvių gimnazijoje Vilniuje), baigęs Friburge mokslą su filosofijos daktaro laipsniu ir sugrįžęs į Lietuvą. Seinuose drauge su kitais kunigais (ypač dabartiniu prelatu kun. J. Laukaičiu) jį prikalbino rašyti Bažnyčios istoriją. Jis pažadėjo ir tuoj griebėsi už darbo, ir baigė prieš karą.

Jam mirus rankraštis teko jo giminaičiams. Vienas jų kun. A. Augustaitis prieš keletą metų atvežė jį į Marijampolę ir dovanoję Marijonų bibliotekai. Ta Bažnyčios istorija yra labai plati. Rankraštyje yra 100 sąsiuvininių. Kiekvienas sąsiuvininis yra surištas iš 5 prieškarinių (didesnių už dabartinius) linijuotų arkušų, sudarančių 20 didelių puslapių in folio. Taigi visas rankraštis turi 2000 puslapių in folio, gana smulkiai prirašytų, su paliktu krašte vidutinio didumo tuščiu lauku. Spaudžiant būtų keli stori tomai. Kalba reikėtų daug taisyti“.

„Kun. P. Augustaitis profesoriaudamas per metus iš Seinų niekur neišvažiuodavo. Bet už tai atėjus vakacijai [atostogoms] mėgo lankyti klebonijas ir jose viešėti. Interesuodamasis istorija, per atostogas jis mėgo užsiiminti parapijų ir bažnyčių praeitimi, jis mėgdavo pažiūrėti ir į parapijų archyvus. Kai kurie kunigai, matydami, kad jis gerai žino kiekvienos vietos praeitį, prašė jį parašyti Seinų vyskupijos istoriją. Jis parašė plačią Vygrių ir Seinų vyskupijos istoriją ir Seinų vyskupijos bažnyčių monografiją“.

Pabaigoje pateiksime pora citatų apie P. Augustaičio patriotinius jausmus. Vyskupas Pranciškus Būčys, MIC savo atsiminimuose pateikia tokį epizodą: „Man esant II kurse ir klausant Blaževičiaus pamokų, Augustaitis filosofiją dėstė I kursui. Jame buvo du klierikai su ypatingai gražiais balsais. Sendziko balsas buvo taip aukštas, kaip moterų diskantas, Brusoko drūtabalsis siekdavo taip žemai, kad vargonai imdavo tik viena oktava žemiau. Juodu (Brusokas ir Sendzikas) sutardavo dainuoti duetu. Vieną kartą pasitaikė, kad prieš Augustaičiui ateinant į pamoką, juodu pianissimo dainavo „Op, op, kas ten, Nemunėli...“ Brusoko balsas, kad ir žemas, bet buvo minkštas. Priėjęs netoli durų, profesorius sustojo ir klausė, kol klierikai baigė dainuoti. Klierikai tai pastebėjo, ir veikiai kursas uždėjo draugams pareigą dainuoti, prieš prasidedant pamokai. Taip pasisekdavo pamoką kokias penkias minutes sutrumpinti, kol profesorius klausydavosi už durų“ (p. 86)

Juozapas Stakauskas rašė: „Augustaitis buvo teigiamai nusistatęs lietuviškuoju klausimu. Kai jis, spaudai pasirodžius, sužinojo, kad lietuviai klierikai šį tą parašo, pasišaukė savo giminaitį Praną Augustaitį, dabartinį Humanitarinio fakulteto sekretorių, ir sako jam: „Atnešk man savo Kriaušaičio gramatiką. Mokiausi, mokiausi visą savo amžių ir jokios naudos negaliu duoti visuomenei. Nors dabar pasimokysiu, kad galėčiau ką nors lietuviškai parašyti“. Pasakė šiuos žodžius susigraudinęs. Šiaip atrodė indiferentas, bet širdyje buvo lietuvis“ (p. 242)

Algimantas Katilius

Literatūra

1. Pranciškus Būčys, Atsiminimai, surašė prof. Z. Ivinskis, redagavo J. Vaišnora, MIC, 1 dalis, Chicago: Lietuviškos knygos klubas, 1966.
2. Mykolas Krupavičius, Atsiminimai, Chicago: Lietuviškos knygos klubas, 1972.
3. Juozapas Stakauskas, Naujieji nacionalizmai ir Katalikų Bažnyčia Lietuvoje, sudarė Algimantas Katilius, Vilnius: „Aidų“ leidykla, 2003.
4. Justinas Staugaitis, Mano atsiminimai. II papildytas leidimas, parengė Jonas Boruta, Regina Laukaitytė, Algimantas Katilius (Telšių vyskupijos praeitis, 2), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2006.

5. Aušūra Pranas (1904 – 1967)

Gimė 1904 m. birželio 18 d. Gaisrių kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, po to Šakių „Žiburio“ gimnazijoje, kurią baigė 1921 metais. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, kuri Lenkijai užėmus Suvalkiją, persikėlė į Gižus ir veikė ten nuo 1922 m. iki 1930 m. (1926 m. įsteigus Vilkaviškio vyskupiją, buvo pervardinta Vilkaviškio kunigų seminariją). Mokėsi kartu su kitais būsimaisiais kunigais zanavykais Jonu Palukaičiu (1904-2003), Vaclovu Balsiu (1905-1941), Jonu Grigaičiu (1904-1973), Jonu Rūgiu

(1901-1974), kunigu išventintas 1927-07-03 (*Šaltinis. B.Aleknavičius, V.Aleknavičius, Novučės krašto vaikai, Klaipėda, 2011, T.4, psl. 116*). Iš pradžių vikaras Sudarge, po to Višakio Rūdoje, 1928-1932 m. – Balbieriškyje. 1932 m. paskirtas Patilčių klebonu, 1942 m. perkeltas į Paveisininkus (7 km į pietvakarius nuo Veisiejų miestelio), 1942 11 –1945 07 – Paveisninkų administratorius. Karo pabaigoje bendradarbiavo su partizanais, siekdamas išvengti suėmimo perėjo į pogrindį, 1946-1951 metais slapstėsi Paveisininkų klebonijoje. Įskūstas 1951 11 05 buvo suimtas, apkaltintas antitarybine veikla, nuteistas 25 metų pataisos darbų bausme Sibire. Kunigo bylai reikšmės turėjo ir tai, kad 1945 m. į Sibirą jau buvo ištremtas kunigo broilis – stambus Gaisrių kaimo ūkininkas (56 ha žemės) Juozas Aušiuša su šeima.

Pranas Aušiuša 1956 07 reabilituotas, į Lietuvą grįžo tik 1959 metais (broilis Juozas Sibire mirė). 1956 08–1957 buvo Veisiejų altaris, 1957–1963 – Vištyčio klebonas. Tremtyje praradęs sveikatą, susirgo reumatu. Negalint eiti klebono pareigų, nuo 1963 – Seirijų altaris, kur išbuvo iki mirties.

Mirė 1967 m. gegužės 07 d., Seirijuose, palaidotas Sintautų parapijos kapinėse.

6. Dailidė Antanas (1870-1939)

Gimė 1870 m. vasario 16 d. Kuodžių kaime. Mokėsi vietos pradinėje mokykloje, po to Šakių gimnazijoje. 1889 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, 1894 07 01 išventintas į kunigus. Iš pradžių paskirtas vikaru Griškabūdyje, 1901 m. kunigavo Kapčiamiestyje, 1923 m. perkeltas klebonauti į Krokialaukį, kur išbuvo iki mirties. Čia užmezgė ryšius su knygnešiais, 1912-1913 metais buvo „Žiburio“ vietos skyriaus pirmininkas

Mirė 1939 m. vasario 3 d. Alytuje, palaidotas Krokialaukio kapinėse, pastatytas paminklas su portretu.

7. Kanauninkas Dailidė Antanas (1888 - 1949)

Gimė 1888 m. gruodžio 19 d. Barandų kaime. 1899-1904 m. mokėsi Marijampolės gimnazijoje, 1904-1909 m. - Seinų kunigų seminarijoje. 1909–1913 m. studijavo Friburgo universitete (Šveicarija) gavo teologijos licenciato laipsnį. 1911-05-07 išventintas kunigu. Nuo 1913 m. vikaravo Grajeve (Lenkija), vėliau 1917–1918 m. - vikaras Virbalyje. 1918-1921 m. buvo Vilkaviškio „Žiburio“ gimnazijos kapelionas ir lietuvių kalbos mokytojas. 1921-1926 m. – Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijos mokytojas, 1922–1926 m. ir vicedirektorius. Nuo 1926 m. Vilkaviškio kapitulos kanauninkas, Vilkaviškio kunigų seminarijos vicedirektorius, nuo 1944 m. - K. Naumiesčio klebonas.

Nuo 1907 m. aktyviai reikėsi publicistikoje, bendradarbiavo „Šaltinyje“, „Ateityje“, „Draugystėje“, „Viltyje“. Pasirašinėdavo A.Jonučio, A.Lakūnėlio slapyvardžiais.

Mirė A.Dailidė 1949 m. kovo 31 d., palaidotas K.Naumiesčio kapinėse. Antkapiniame paminkle nurodyta netiksli gimimo data.

8. Dailidė Juozas (1859 - 1909)

Gimė 1859 m. spalio 10 d. Barandų kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, gimnazijoje, 1878 m. rugsėjo 18 d. įstojo į Seinų kunigų seminariją. Kunigu išventintas 1883 m. sausio 28 d. Iki 1889 m. vikaravo Liudvinave, iki 1894 m. - Punske, iki 1899 m. – Slavikuose. 1909 m. paskirtas klebonu į Sudargą. Čia atstatė griūvančią bažnyčią, sutvarkė parapijos trobesius. Parapijiečių padedamas pastatė naują kleboniją. Senojoje liko gyventi prieš jį klebonavęs Sudargo klebonas knygnešys M.Sederevičius.

Kunigas J.Dailidė šelpė mokslus einantį būsimą vyskupą Pranciškų Būčį. Bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje, uoliai propagavo blaivybę ir švietimą. Kartu su kun. P.Martišiumi į lietuvių kalbą išvertė F.Coselio „Išpažintį“ (1906) ir „Yra Dievas“ (1907).

Mirė 1909 m. rugsėjo 12 d., palaidotas Sudargo kapinėse.

9. Dailidė Juozapas (1867- 1930)

Gimė 1867 m. gegužės 20 d. Barandų kaime. Mokėsi vietos pradžios mokykloje, progimnazijoje. Baigė Seinų kunigų seminariją, kunigu išventintas 1890 m. birželio 24 d. Iš pradžių paskirtas vikaru Garliavoje. 1902-1904 metais – vikaras Liudvinave, 1905 m. – vikaras Veisėjuose, 1906-1908 metais –

vikaras Vygriuose. Buvo dažnai keliamas iš vienos vietos į kitą, kunigavo Aukštojoje Panemunėje, Kūlokuose, Rudnioje, Punske, 1922 m. – Kučiūnuose, 1923-1924 m. – altarisas Sintautuose. Po to rezidentas Alsninėje, 1926-1930 metais – Alksninės klebonas.

Mirė 1930 metais Alksninėje.

Šaltinis. R. Butautas-Kudirka, Sūduvos dvasininkai 2 dalis, Vilnius, 2010, Psl.90

10. Dailidė Jurgis (1838-1864)

Gimė 1838 m. gegužės 11 d. Sintautuose. Į kunigus 1862 m. įšventino vyskupas M. Valančius. Buvo Rudaminos klebonas, ten po mišių bažnyčioje perskaitė 1863 m. sukilimo manifestą. Caro valdžios suimtas, tardytas, nuteistas mirties bausme. 1864 m. balandžio 13 d. sušaudytas netoli Vygrių (Lenkija), 1894 m. palaikai buvo iškasti ir perlaidoti. 1935 metais perlaidotas Vygrių parapijos kapinėse (Lenkija).

11. Dėdinas Jonas (1923-2011)

Gimė 1923 m. sausio 10 d. Veršių kaime valstiečių šeimoje. Pasakojama, kad mažasis Jonukas nuo pat mažumės savajojo tapti kunigu. Besimokydamas Veršių pradžios mokykloje vieną kartą sumanė laikyti pirmąsias mišias tėvų sodyboje, skaitydamas iš brolio lotynų kalbos vadovėlio, apsigaubęs sesės atlaidų skara, su mamos svečių staltiese ir tėtės šventiniu vynu. Už tokį „kunigavimą“ žinoma jis nebuvo pagirtas, tačiau Sintautų bažnyčios zakristijonas priėmė patarnauti tikroms mišioms. Nors iki Sintautų buvo penketas kilometrų, patarnautojas nesunkiai įveikdavo šį atstumą.

Kai baigė Veršių pradinę mokyklą, tėvai neišgalėjo sūnaus leisti į gimnaziją, bet pagelbėjo teta Teresė, kuri nupirko Jonukui eilutę, keletą marškinių ir parengė kun. Antano Skelčio saleziečių gimnazijon Vytėnuose, Jurbarko rajone. Saleziečiai kaimo išdykėlį išmokė sistemingai mokytis. Saleziečių mokyklą uždarius, Jonas Dėdinas mokslus tęsė Šakių „Žiburio“ gimnazijoje, kurią baigė aukščiausiais įvertinimais.

Per karą tarnavo gen. P. Plechavičiaus vadovaujamoje Vietinėje rinktinėje, karui baigiantis 1944 metais pasitraukė į Vakarų. Apsistojo Bavarijoje, mokėsi Eichstätt'o kunigų seminarijoje. Teologijos mokslų pagilinti vyskupas pasiuntė į Mechelen'o seminariją (Belgija), ten 1949-07-31 įšventintas kunigu.

Studijas tęsė Belgijos Liuveno universitete, studijavo psichologiją, pedagogiką ir žurnalistiką. Dar studijuodamas leido informacinį leidinį „Gimtoji šalis“. Įgijęs licenciato diplomą, kurį laiką dirbo pastoracinį darbą tarp Belgijos lietuvių.

1959 m. grįžo į Vokietiją ir dr. Jono Griniaus pakviestas pradėjo dirbti Vasario 16-osios gimnazijoje kapelionu. Pasižymėjo kaip didelės erudicijos pedagogas: dėstė tikybą, lotynų, lietuvių, prancūzų kalbas, matematiką, biologiją, fiziką. Įkūrė ir vadovavo įvairiems būreliams: fotografų, vaidintojų, modeliutojų, skraidytojų, radijo mėgėjų trumpabangininkų, greitosios pagalbos, šachmatininkų, dviratininkų, filmuotojų. Jo metodika buvo labai praktiška ir paprasta - stebėk, užsirašyk, išnaudok kiekvieną laiko trupinėlių savišvietai ir mokymuisi bei pasidžiauk tuo, ką išmokai.

Amžininkų liudijimu, jis buvo puikus mokytojas, į pamokas ateidavo visada puikiai pasirengęs. Sugebėdavo ne tik įdomiai pasakoti, naudojo ir visokias vaizdines priemones – vaizdajuostes, magnetofonus, skaidres, spalvotą kreidą ir pan. Buvo pats parašęs ir padauginęs visuomenės mokslų ir lietuvių kalbos vadovėlius. Nors lietuvių gimnazijos algos tuomet buvo labai vargingos, bet ir tas mažas algas kunigas panaudojo gimnazijai. Jis nusipirkęs radijo priimtuvą, televizorių, magnetofoną, leido jais naudotis visiems mokytojams ir net mokiniams. Jis mokiniams nupirkdavo muzikos instrumentų, kartu su jais darydavo lėktuvų ir laivų modelius, kitus ragindavo rašyti straipsnius, leisti mokinių laikraščius, vesti minėjimus. Jis pats ilgus dešimtmečius kasdien fotografuodavo ir filmuodavo gimnazijos gyvenimą. Buvo įstojęs į Heidelbergo universitetą, tačiau dėl amžiaus ir sveikatos studijų atsisakė.

Nors kun. J. Dėdinas buvo griežtas mokytojas, bet mokinių labai mylimas. Jį visą laiką supo mokinių būrys. Su išėjusiais mokiniams palaikė nuoširdų ryšį. Išėjęs į pensiją ir sulaukęs gilaus amžiaus jis

ir toliau laikė mišias Vasario 16-osios gimnazijos mokiniams, Romuvos, Schwetzingeno ir Frankfurto apylinkių katalikams.

Dažnas svečias Zanavykijoje, 2000 metų rugpjūtį dalyvavo I-ajame pasaulio sintautiškių suvažiavime Sintautuose. Rengiantis suvažiavimui buvo aplankyti 54 senojo Sintautų valsčiaus kaimai ir aprašytos 45 senosios kaimų kapinės. Kunigas Jonas Dėdinas pašventino Kirmiškių, Voverių, Smilgių, Veršių kaimų kapinaičių kryžius, tuo suteikdamas joms naują prasmę. Kartu su visais kapinaitėse lankėsi iš JAV į Lietuvą sugrįžęs kunigas Vytautas Palubinskas.

Po ilgos ligos, beveik sulaukęs 88-erių metų amžių, 2011 m. sausio 6 d. mirė. Gedulingos šv. Mišios už velionį gausiai dalyvaujant lietuvių visuomenei, buvusiems ir esamiems Vasario 16-osios gimnazijos mokiniams ir darbuotojams, buvo laikomos Hüttenfeldo katalikų Jėzaus širdies bažnyčioje. Gedulingas šv. Mišias aukojo keturiolika dvasiškių, jų tarpe Lietuvos vyskupų konferencijos delegatas užsienio lietuvių katalikų sielovada prel. Edis Putrimas, Mainco vyskupo kardinolo K. Lehmanno atstovas, katedros kapitulos narys msgr. Horstas Schneideris, Vokietijos vyskupų konferencijos delegatas užsieniečių pastoracijai Miele, Vokietijos lietuvių katalikų sielovados vadovas kun. Vidas Vaitiekūnas, Lampertheimo parapijos klebonas Hammerichas ir lietuvių evangelikų liuteronų atstovas kun. Ričardas Baliulis.

Palaidotas Hüttenfeldo kapinaitėse, atsisveikinimo kalbas pasakė klebonas Hammerichas: prel. Putrimas, msgr. Schneideris, ev. kun. Baliulis, Vokietijos LB pirmininkas A. Šiugždinis ir Vasario 16-osios gimnazijos direktorė B. Narkevičienė. Kalbusieji pabrėžė kun. Jono Dėdino nepaprastą pasišventimą, gailėstingumą, kantrumą, kuklumą ir darbštumą per 50 metų praktiškai iki paskutinio savo atodūσιο skyrusio savo jėgas lietuvių jaunimui bei Hüttenfeldo ir apylinkių lietuviams išeiiviams.

Juozas Jacevičius

12. Dėdinas Juozapas (1810 - 1863)

Gimė 1810 m. kovo 6 d. Vaitiekupiuose. 1832-1834 m. kartu su Antanu Tatare mokėsi Seinų kunigų seminarijoje. 1834 m. išventintas kunigu, 1835 m. paskirtas Sintautų bažnyčios vikaru. Kunigaudamas Seinų vyskupijoje ypač suartėjo su zanavykais kunigais A. Tatare ir P. Martinaičiu (Marcinskiu). Susirūpinęs lietuviškumu, kartu su M. Martinaičiu – Marcinskiu 1852 metais M. Zymelovičiaus spaustuvėje Vilniuje išleido elementorių “Mokslas Lietuwiszko skajtimo ir Katechizmas arba Mokslas Krikszczioniszkas apie Artikulus Wieros szwentos Katalikiszkos per kuniga Juozapa Dydinski paraszytas”. Teigiama, kad šią knygą parašė M. Marcinskis, o Dydinskio pavardė ant knygos viršelio atsirado todėl, kad Dydinskis knygą redagavo ir davė pinigų leidybai.

Mirė 1863 m.

13. Dobilaitis Andriejus (1839-1888)

Gimė 1839 m. spalio 18 d. Gaisrių k. Sintautų parapijoje (Marijampolės aps.). Marijampolės apskrities mokykloje baigė 4 klases. Į Tikocino kunigų seminariją įstojo 1859 m. Kunigu išventintas 1863 m. liepos 25 d. Po seminarijos baigimo paskirtas į Zambruvo parapiją vikaru. 1866–1873 m. Slavikų parapijos vikaras. 1874 m. Slavikų parapijos vikaras, valdė parapiją prie kurato Pranciškaus Andriejausko. 1875–1887 m. Slavikų parapijos vikaras. Nuo 1887 m. Slavikų parapijos klebonas (administratorius). Mirė 1888 m. liepos 22 d. būdamas Slavikų parapijos klebonu (administratoriumi).

14. Kanauninkas Dumčius Jonas (1870 - 1943)

Gimė 1870 m. lapkričio 10 d. Mockupių (Jagamasčių) kaime. Jis ir jo brolis Vincas buvo du iš šešių vaikų šeimoje, tapę kunigais. Kunigu išventintas 1894 04 15. Vikaravo Porite, Kudirkos Naumiestyje, vėliau Lomžos kalėjimo kapelionas. Nuo 1905 m. iki 1928 m. gyveno ir dirbo tai Lietuvoje, tai Amerikoje, pablogėjus sveikatai, grįžo į Lietuvą, apsistojo Kazimieravoje, kur iš parsivežtų 1200 medelių užveisė didžiulį sodą. Dalį medelių padovanojo Dotnuvos žemės ūkio akademijai, Vilkaviškio

kunigų seminarijai, artimiesiems, likusius pasodino tėviškėje. Kadangi Lietuvoje pirmieji vaisiai buvo gauti Vytauto Didžiojo metais, tai juos pavadino vytautiniais. Šis vardas prigijo ir žmonėse.

J.Dumčius buvo labai dosnus. Išmokslino savo brolio sūnų Joną Dumčių, kuris vėliau tapo profesoriumi, pasaulinio lygio antikinės literatūros žinovu.

Mirė 1943 m. rugsėjo 11 d., palaidotas Garliavos (Kauno r.) bažnyčios šventoriuje.

15. Dumčius Vincentas (1886 - 1986)

Gimė 1886 m. vasario 28 d. Mockupių kaime. Tai senas kaimas, anksčiau vadintas Jagamasčiais, minimas nuo 1697 metų.

Dumčių ūkis nebuvo labai didelis (60 ha), tačiau tėvai buvo ragavę mokslo, nes kaimas jau 1857 metais turėjo savo "daraktorių" – J.Treinelį. Šeimoje buvo šeši vaikai, du iš jų - Vincentas ir jo vyresnis brolis Jonas tapo kunigais. (Kanauninkas Jonas Dumčius gimė 1870 11 10, mirė 1943 09 11) Vienas iš brolių – Motiejus Dumčius liko tėviškėje, sesuo persikėlė į Jukneliškius, brolis Juozas – į Pikžirnius, brolis Antanas – į Kušlikius.

Dumčiai seniai suprato mokslo reikšmę, į mokslą leido ne tik savo vaikus, tačiau ir savo erdviame name nuo seno laikė pradinę mokyklą. Pradinė mokykla užėmė beveik pusę namo, buvo pietiniame gale, turėjo atskirą įėjimą. Yra išlikusių kai kurių žinių apie Dumčynėje dirbusius mokytojus, pvz. 1920 metais čia mokytojavo J.Cimbolaitis, 1927 m. - J.Baltrušaitis, 1940 m. – J.Kebleris, pokario metais – V.Urbonavičius, J.Gedvilas, A.Monastirskienė, A.Žilaitytė, O.Steiblienė, M.Žiugždienė. Mokykla veikė iki 1967 metų, po to perkelta į Kuodžius.

Dumčių sodyba buvo gana didelė, nemaža ūkinių pastatų, gyvenamasis namas dengtas skardiniu stogu, dviejų dalių, su atskirais įėjimais per dvejas "gonkas". Šeiminkaujant Motiejui Dumčiui sodyba buvo apsodinta medžiais, ties vakariniu įvažiavimu į kiemą augo galingi ąžuolai, šiauriniame sodo pakraštyje augo net atskira maumedžių giraitė. Prie rytinio kelio vedančio pas kaimyną Rūgį (Samuolį), iš kairės buvo didelis ir gilus, niekada neišdžiūstantis prūdas, iš dešinės – dideli ūkiniai pastatai, sudeginti per karą. Centrinėje sodybos dalyje buvo nemažas sodas, jam vaismedžių 1928 metais iš Amerikos yra pargabenęs ir pasodinęs brolis kun. Jonas Dumčius. Apylinkėje šių obelų vaisiai buvo vadinami vytautiniais, mat pirmasis derlius užaugo Vytauto Didžiojo metais.

Vincentas mokėsi Slavikų ir Griškabūdžio pradinėse mokyklose. Marijampolės gimnazijoje baigęs 4 klases, 1903 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją. Kunigu įšventintas 1909 03 28 ir paskirtas vikaru į Liubavą, tais pačiais metais perkeltas vikaru į Veisėjus. 1910-1918 metais vikaras Mirosłave, 1919-1922 metais – vikaras Aukštojoje Panemunėje. 1923 m. įkūrus Naujosios Ūtos parapiją, paskirtas jos klebonu. Parapija neturėjo savo bažnyčios, todėl veiklusis klebonas ėmėsi jos statybos. 1924 m. buvo pastatyta Naujosios Ūtos parapijos medinė bažnyčia.

1927 m. paskirtas Sudargo parapijos klebonu. Čia rado ankstesnio klebono Mykolo Brundzos (1884-1938) dar 1923 metais pradėtą statyti mūrinę bažnyčią, tačiau dėl įvairių priežasčių nepabaigtą. Energingas klebonas V.Dumčius kibo į darbą ir 1929 m. statybą pabaigė. Naujajai mūrinei bažnyčiai suteiktas suteiktas šv.Jono Krikštytojo titulas. Parapija tuo metu apjungė apie 2 tūkst. katalikų. Gaila, tačiau per Antrąjį pasaulinį karą ši bažnyčia sudegė, pokaryje visiškai nugriauta. 1945 metais šalia tos vietos kur buvo mūrinė bažnyčia, pastatyta nedidukė medinė bažnytėlė, turinti tą patį vardą.

Sudarge buvo labai gyvas anksčiau čia klebonavusio Martyno Sederevičiaus (1829-1907), dar vietos žmonių vadinamo Zanavykijos knygnešių karaliumi, prisiminimas. M.Sederevičius į Sudargą klebonu paskirtas 1873 metais, juo išbuvo iki mirties. Mirė 1907 03 07 ir buvo palaidotas Sudargo kapinėse, ant kapo buvo pastatytas kuklus paminklas. Klebonas Vincentas Dumčius, žinodamas M.Sederevičiaus nuopelnus lietuviškajai spaudai ir pats labai gerbdamas knygą bei mokslą, darė žygius tinkamiau pagerbti žymiojo švietėjo bei knygnešio prisiminimą pastatant kitą iškilmingesnį paminklą. Klebono paraginti, ateitininkai ir pavasarininkai surinko lėšų, ir paminklą užsakė Kaune pas skulptorių D.Rusecką. Paminklas buvo pabaigtas 1932 m. ir tais pačiais metais pastatytas ant M.Sederevičiaus kapo. Paminklas išties buvo meniškas: bareljefe pavaizduotas kunigas į tolį nukreiptu žvilgsniu ir su keliomis knygomis rankoje, vykusiai įprasmino šį žmogų ir jo nuveiktus darbus.

Išbuvęs Sudarge septynerius metus ir dar spėjęs įrengti erdvią parapijos salę, 1934 m. V.Dumčius paskirtas Pakuonio parapijos klebonu. Čia vėl užsiėmė statybomis – Pakuonio mūrinei bažnyčiai pristatė bokštą.

1940 metais perkeltas į Veiverius, čia kunigavo per visą Antrąjį pasaulinį karą. Veiveriuose jį aplankė netektys – 1940 metais, tik sulaukęs 60 metų mirė tėviškėje Mockupiuose ūkininkavęs brolis Motiejus, palaidotas Sintautų kapinėse. 1943 metais, eidamas septyniasdešimt trečiuosius gyvenimo metus, Garliavoje mirė kitas brolis kanauninkas Jonas Dumčius. Vincentas dalyvavo jų laidotuvėse. Kanauninkas palaidotas bažnyčios šventoriuje Garliavoje (Kauno raj.).

Vincentui pavyko pokaryje išvengti represijų, tačiau su amžiumi užleido parapiją kitam klebonui. Pats pasiliko Veiveriuose, buvo altaristas iki mirties.

V.Dumčius mokėjo aštuonias kalbas, buvo plačiai apsiskaitęs, garsėjo kaip puikus giesmininkas ir pamokslininkas. Jaunystėje domėjosi tautosaka, jo užrašyti dainų tekstai saugomi Lietuvių literatūros ir tautosakos institute.

Kartu su broliu kanauninku Jonu Dumčiumi rėmė brolio Juozo, gyvenančio Pikžirniuose, sūnaus Jono Dumčiaus (1905-1968) studijas Kauno Vytauto Didžiojo ir Bazelio (Šveicarija) universitetuose. Šis gabus jaunuolis tapo pasaulinio lygio klasikinės filologijos mokslininku, profesoriumi, antikos žinovu - Hesiodo, Herodoto, Platono, Petronijaus, Aristofano, Menandro, Plauto, Aischilo, Aristotelio, Nikomacho, Senekos ir kt. autorių veikalų vertėju į lietuvių kalbą.

Vincentas Dumčius buvo labai darbštus ir energingas, mylimas ir gerbiamas parapijiečių, gyveno beveik 100 metų. Mirė 1986 m. vasario 07 d. Veiveriuose (Prienuo rajonas), čia ir palaidotas bažnyčios šventoriuje.

16. Duoba Jonas (1922 – 1983)

Gimė 1922 m. kovo 8 d. Veršių kaime. Mokėsi Marijampolės marijonų ir Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijose, Kauno kunigų seminarijoje, Eichstaetto (Vokietija) aukštesniojoje filosofijos-teologijos mokykloje bei Angelicum ir Biblijos institute Romoje, kur gavo teologijos ir Šv. Rašto licenciatų laipsnius.

Kunigu iššventintas 1946 07 21 Romoje. Baigęs biblinius mokslus, keletą metų dėstė Rosario (Argentina) kunigų seminarijoje ir dirbo pastoracinį darbą Rosario bei Avellanedos lietuvių parapijose. Keletą metų dėstė kalbas Marianapolio paruošiamojame mokykloje, buvo marijonų generalinis sekretorius ir patarėjas Romoje, dirbo “Draugo” spaustuvėje Čikagoje.

Mirė 1983 m., palaidotas Čikagoje (JAV)

17. Duoba Pranas (1858 - 1931)

Gimė 1858 m. lapkričio 21 d. Santakų kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, Seinų kunigų seminarijoje. Kunigu iššventintas 1882 02 23. Klebonaudamas Ilguvoje, kviesdavosi pavišėti Turkestano misionierių Justiną B.Pranaitį, Bartnikų kleboną Praną Vaicieuską ir kt. šviesuolius. Per Prano Vaičiailio laidotuves Sintautuose kun. P.Duoba kalbėjo, jog džiova būtų pasitraukusi, jeigu poetą būtų atvežę pas jį į Ilguvą. Vėliau klebonavo Šakiuose. Jo rūpesčiu 1906 m. buvo nutarta Šakiuose statyti naują mūrinę bažnyčią, tačiau pastatyta nebuvo. Nuo 1915 metų Slavikų klebonas.

Mirė 1931 m. rugsėjo 20 d. Slavikuose, ten ir palaidotas.

18. Endriuškevičius (Endriūnas) Vincas (1909 - 1964)

Gimė 1909 m. spalio 18 d. Išdagų kaime. Mokėsi pas saleziečius, 1925 m. išvyko į Italiją. Kunigu iššventintas 1936 m. (tais metais Sintautuose buvo trijų kunigų primicijos). Į Lietuvą grįžo 1938 m. ir porą metų dirbo Vytėnuose įsikūrusiame saleziečių vienuolyne, 1940-1944 m. buvo saleziečių parapijos Raseiniuose klebonas.

Po karo pasitraukė į Vakarų, 1950 m. atvyko į JAV. Dirbo Elisabeth, Niujorke, o 1956 m. kartu su kun. A.Sabaliausku įkūrė lietuvių saleziečių vienuolyną Cedar Lake (JAV). Būdamas Italijoje parengė ir 1933 m. išleido, manoma, pirmąją italų kalbos gramatiką lietuvių kalba, bendradarbiavo "Saleziečių balse".

Mirė 1964 m. gegužės 19 d. Čikagoje (JAV), palaidotas Crown Point (JAV, Indiana)

19. Gylys Jonas (1906-1967)

Gimė 1909 m. balandžio 4 d. Sintautų valsčiaus Pusdešrių kaime. Mokėsi vietos pradžios mokykloje, po Šakių gimnazijoje. Baigė Vilkaviškio kunigų seminariją Gižuose, kunigu išventintas 1932 m. gegužės 21 d. 1930 metais įstojo į marijonus. Iš pradžių vikaravo Žemaičių Kalvarijoje, po to Patašinėje, Marijampolėje, II-oje Varėnoje. Ilgą laiką kunigavo Gervėčiuose, grįžęs į Lietuvą – kunigavo Smalvose (Zarasų rajonas). Sovietų valdžios represuotas, išstremtas į Vorkutą. Į Lietuvą grįžo 1956 metais, dar 11 metų kunigavo Smalvose.

Mirė 1967 m. Smalvose, palaidotas bažnyčios šventoriuje.

Šaltinis. R. Butautas-Kudirka, Sūduvos dvasininkai 2 dalis, Vilnius, 2010, Psl.120

20. Jakaitis Jonas Jaronimas (1886 – 1965)

Gimė 1886 m. birželio 24 d. Bridžių kaime. Pradinį mokslą ėjo Griškabūdžio mokykloje, vidurinį – Peterburgo progimnazijoje prie šv. Stanislovo bažnyčios ir Mintaujos gimnazijoje. 1903 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, bet jos nebaigė. Nuo 1906 m. teologijos mokslus tęsė Monrealio sulpicijonų seminarijoje. Kunigu išventintas 1909 12 18. 1913 – 1929 m. Vorčesterio (JAV) Šv. Kazimiero lietuvių parapijos klebonas: pastatė bažnyčią, mokyklą, įkūrė Maironio parką. J.J.Jakaitis parūpino žemės antrajai Vorčesterio lietuvių parapijai. 1930 m. įstojo į marijonų vienuoliją. 1931 m. Thompsone (JAV) nusipirko žemės, į kurią iš Hinsdale perkėlė berniukų kolegiją, pavadindamas ją Marianapolio vardu. 1933 – 1939 m. marijonų provinciolas, marijonams rengti įkūrė privačią marijonų seminariją. 1939 m. išvyko į Argentiną, ten įkūrė dvi lietuvių parapijas, pastatė dvi bažnyčias (Avellanedoje ir Rosario), mokyklą, salę, planavo įsteigti trečią lietuvių parapiją Berisso mieste.

J.J.Jakaitis aktyviai skleidė lietuvių ir blaivybę, prisidėjo prie Lietuvos valstybės kūrimo. Jis įsteigė mėnesinį blaivybės laikraštį, aktyviai bendradarbiavo spaudoje, turėjo keletą slapyvardžių: *Bridžių Jonelis, Lengvapėdis, Kun. Tis, J.J.J* Už nuopelnus Lietuvai 1935 m. apdovanotas DLK Gedimino ordinu.

Mirė 1965 m. kovo 04 d. Čikagoje (JAV).

21. Jakaitis Juozas (1923 - 1988)

Gimė 1923 m. balandžio 23 d. Santakų kaime, ūkininkų Marijonos ir Juozo Jakaičių šeimoje. Šeima nebuvo gausi, užaugo du sūnūs Antanas ir Juozas, trečiasis - Jonukas mirė būdamas mažas.

Šeima buvo gana religinga, visada rėmė bažnyčią. Sintautuose pastačius mūrinę bažnyčią ir pradėjus jos įrengimo darbus, senasis Juozas Jakaitis I (kunigo tėvas) savo lėšomis įrengė puikią sakyklą, po to davė lėšų šoniniam šv. Antano altoriui bei šv. Pranciškaus statulai. Turėjo medžio dirbtuves ir kalvę, todėl jo ūkyje 1930-1940 metais meistras altorių ir gamino.

Mažasis Juozukas iš pradžių mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, baigęs tris skyrius sėkmingai išlaikė stojamuosius egzaminus į Marijampolės gimnaziją. 1934-1940 m. mokėsi Marijampolės marijonų gimnazijoje, gimnaziją baigė 1941 m. Šakiuose.

Tuo metu jau buvo spėjęs pagarsėti taip pat iš Santakų kaimo kilęs kunigas Juozas Vaičaitis (1881-1961), todėl jo paveiktas Juozas Jakaitis taip pat pasirinko kunigystės kelią. Nors vyko karas, J.

Jakaitis 1941 m. rudenį įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją, kurią sėkmingai baigė. Kunigu išventintas 1945 m. gruodžio 21 d. Kaišiadoryse.

Iš pradžių neilgai (po kelis mėnesius) kunigavo Barzduose, Žvirgždaičiuose. Paskirtas į Vilkaviškį išbuvo čia trejus metus. Čia įvyko pirmas labai rimtas konfliktas su sovietų valdžia. Už tikybos dėstymą mokiniams 1949 m. rugpjūčio 19 d. areštuotas ir nuteistas 10 metų laisvės atėmimo bausme. Bausmę atliko Kardijos, Intos stovyklose prie Šiaurės poliaračio (Komija). Dirbo sunkų darbą akmens anglies kasyklose. Ten susipažino su kitais dvasininkais kaliniais iš Lietuvos: Algirdu Mykolu Dobrovolskiu (1918-2005), mums daugiau žinomu Tėvo Stanislovo vardu, monsinjoru Kazimieru Vasiliausku (1922-2001). Tarpusavio bendravimas sustiprino dvasią, padėjo išgyventi. Ši trijų dvasininkų draugystė, sutvirtinta bendromis kančiomis, išliko iki jų gyvenimo pabaigos.

1955 metais iš įkalinimo stovyklos paleistas, tačiau pasuko ne Lietuvon, o į Sibirą aplankyti ištremtą brolių Antaną su šeima. Irkutsko srities Alarsko rajono Baltuj kaime kankinosi Antanas Jakaitis, jo žmona Ona ir dukra Roma, o taip pat 1949 m. Jakaičiams gimęs sūnus, kurį senelio ir dėdės garbei taip pat pavadino Juozu.

Tremtinių gyvenvietėje gyvenantys lietuviai džiaugsmingai ir su dėkingumu sutiko savą lietuvių dvasininką. Kunigas Juozas užsiliko svečiuose ilgėliau, nes ėmėsi pastoracinių pareigų. Tremtiniais iš Lietuvos teikė sakramentus, kitus ganytojiškus patarnavimus. Tai labai nepatiko sovietinei valdžiai, todėl po kelių savaitių iš tremtinių gyvenvietės buvo prievarta išsiųstas.

Skaudama širdimi atsisveikino su broliu Antanu, jo šeima, kitais tremtiniais ir pasuko į Lietuvą. Nelabai svetingai pasitiko vietinė valdžia, neleido apsigyventi tėviškėje, todėl bažnytinės valdžios 1955 metais paskirtas iš pradžių į Sutkus, vėliau klebonu į Bartininkus. Čia rado per Antrąjį pasaulinį karą, kaip ir gimtuose Sintautuose, labai apgriautą bažnyčią, todėl kibo į ūkinį darbą: suremontavo bažnyčią, pastatė naują kleboniją.

1958 m. į Bartininkus atvyko ir brolis Antanas Jakaitis su šeima, nes grįžus į Lietuvą ir jiems nebuvo leista apsistoti tėviškėje, kurioje sovietų valdžia apgyvendino visiškai svetimus žmones. Kunigas Juozas padėjo įforminti dokumentus ir įsikurti kol kas Bartininkuose, su viltimi grįžti į tėvų namus.

Išbuvęs Bartininkuose devynis metus, kunigas Juozas 1964 m. perkeltas į Alytų. Jam sėkmingai kunigaujant Alytuje, visiškai kitokie įvykiai klostėsi gimtuosiuose Sintautuose. 1965 metais sovietų valdžia sugalvojo visiškai nugriauti per karą sužalotą mūrinę bažnyčią, nes neva prireikė vietos kultūros namams. Griovimo darbams buvo pasitelkta galinga melioratorių technika, tačiau visiškai nugriauti bažnyčios nepavyko: altorinė siena ir abu bokštai prieš "staliniecius" atsilaukė. Visus griovimo darbus mėgėjišku aparatėliu nufotografavo kunigo Juozo Jakaičio sūnėnas Sintautų vidurinės mokyklos moksleivis Juozas Jakaitis (Antano Jakaičio šeima jau buvo grįžusi į Santakus) Jam talkino klasės draugas Romas Pusdešris. Bažnyčios griovikai iš pradžių į aplink lakstančius vaikus nekreipė dėmesio, tačiau vėliau, prisiminę fotografavimą, susigriebė ir ėmė ieškoti mažųjų fotografų. Kratos nedavė rezultatų, nes negatyvai per dėdę kunigą Juozą buvo perduoti kitam dvasiškiui (Dobrovolskiui) ir sėkmingai iškeliaavo į Vatikaną. Taip visas pasaulis sužinojo apie Sintautų bažnyčios tragediją ir triumfą, nes nugriauti nepavyko.

Sūnėnas Juozas Jakaitis ne tik savotiškai gelbėjo bažnyčią ją griauinant, vėliau 1990-1995 m. labai aktyviai talkino ją atstatant. Apie tai mena nuoširdi Sintautų klebono Popiežiaus Garbės prelado Antano Maskeliūno padėka visai Jakaičių šeimai.

Kunigas J. Jakaitis savo ganytojiška veikla priartėjo prie gimtinės, nes 1970 m. paskirtas Kudirkos Naumiesčio klebonu. 1982 m. Šakių dekanate organizavo ir pats pasirašė garsų Lietuvos vyskupijų kunigų pareiškimą Tarybų Sąjungos ATP pirmininkui L. Brežnevui dėl valdžios pasisavintų katalikų bažnyčiai priklausančių teisių sugrąžinimo.

Kun. Juozas Jakaitis buvo aukšto intelekto ir plačios erudicijos, todėl turėjo ir kitų pareigų: buvo Vilkaviškio vyskupijos kancleris, bažnytinio Tribunolo notaras. 1979 m. atleidus iš notaro pareigų, paskirtas Vilkaviškio vyskupijos bažnytinio Tribunolo prosinodaliniu teisėju.

Iki gyvenimo pabaigos gyveno Kudirkos Naumiestyje, buvo ne tik šios parapijos klebonas, bet ir Šakių dekanato vicedekanas. Visą laiką pasižymėjo pavyzdine sielovada, savo principingumu nenusileido garsiajam Griškabūdžio klebonui Juozui Vaičiūčiui. Pastarajam mirus, Juozas Jakaitis atliko

paskutinį patarnavimą savo draugui, prie jo karsto perskaitė velionio parašytą *Paskutinį žodį parapijiečiams*.

Mirė 1988 m. rugpjūčio 27 d., palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse, šalia buvusio K.Naumiesčio klebono kanauninko Antano Dailidės (1888-1949).

Juozas Jacevičius

Kunigas Juozas Jakaitis

Gimė 1923 m. balandžio 23 d. Santakų kaime, ūkininkų Marijonos ir Juozo Jakaičių šeimoje. Šeima nebuvo gausi, užaugo du sūnūs Antanas ir Juozas, trečiasis - Jonukas mirė būdamas mažas.

Šeima buvo gana religinga, visada rėmė bažnyčią. Sintautuose pastačius mūrinę bažnyčią ir pradėjus jos įrengimo darbus, senasis Juozas Jakaitis I (kunigo tėvas) savo lėšomis įrengė puikią sakyklą¹, po to davė lėšų šoniniam šv. Antano altoriui bei šv. Pranciškaus statulai. Turėjo medžio dirbtuves ir kalvę, todėl jo ūkyje 1930-1940 metais meistras altorių ir gamino.²

Mažasis Juozukas iš pradžių mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, baigęs tris skyrius sėkmingai išlaikė stojamuosius egzaminus į Marijampolės gimnaziją. 1934-1940 m. mokėsi Marijampolės marijonų gimnazijoje, gimnaziją baigė 1941 m. Šakiuose.

Tuo metu jau buvo spėjęs pagarsėti taip pat iš Santakų kaimo kilęs kunigas Juozas Vaičaitis (1881-1961), todėl jo paveiktas Juozas Jakaitis taip pat pasirinko kunigystės kelią. Nors vyko karas, J. Jakaitis 1941 m. rudenį įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją, kurią sėkmingai baigė. Kunigu įšventintas 1945 m. gruodžio 21 d. Kaišiadoryse.

Iš pradžių neilgai (po kelis mėnesius) kunigavo Barzduose, Žvirgždaičiuose. Paskirtas į Vilkaviškį išbuvo čia trejus metus. Čia įvyko pirmas labai rimtas konfliktas su sovietų valdžia. Už tikybos dėstymą mokiniams 1949 m. rugpjūčio 19 d. areštuotas ir nuteistas 10 metų laisvės atėmimo bausme. Bausmę atliko Kardijos, Intos stovyklose prie Šiaurės poliaracio (Komija). Dirbo sunkų darbą akmens anglies kasyklose. Ten susipažino su kitais dvasininkais kaliniais iš Lietuvos: Algirdu Mykolu Dobrovolskiu (1918-2005), mums daugiau žinomu Tėvo Stanislovo vardu, monsinjoru Kazimieru Vasiliausku (1922-2001). Tarpusavio bendravimas sustiprino dvasią, padėjo išgyventi. Ši trijų dvasininkų draugystė, sutvirtinta bendromis kančiomis, išliko iki jų gyvenimo pabaigos.

1955 metais iš įkalinimo stovyklos paleistas, tačiau pasuko ne Lietuvon, o į Sibirą aplankyti ištremtą brolių Antaną su šeima. Irkutsko srities Alarsko rajono Baltuj kaime kankinosi Antanas Jakaitis, jo žmona Ona ir dukra Roma, o taip pat 1949 m. Jakaičiams gimęs sūnus, kurį senelio ir dėdės garbei taip pat pavadino Juozu.

Tremtinių gyvenvietėje gyvenantys lietuviai džiaugsmingai ir su dėkingumu sutiko savą lietuvių dvasininką. Kunigas Juozas užsiliko svečiuose ilgėliau, nes ėmėsi pastoracinių pareigų. Tremtiniais iš Lietuvos teikė sakramentus, kitus ganytojiškus patarnavimus. Tai labai nepatiko sovietinei valdžiai, todėl po kelių savaičių iš tremtinių gyvenvietės buvo prievarta išsiųstas.

Skaudama širdimi atsisveikino su broliu Antanu, jo šeima, kitais tremtiniais ir pasuko į Lietuvą. Nelabai svetingai pasitiko vietinė valdžia, neleido apsigyventi tėviškėje, todėl bažnytinės valdžios 1955 metais paskirtas iš pradžių į Sutkus, vėliau klebonu į Bartininkus. Čia rado per Antrąjį pasaulinį karą, kaip ir gimtuose Sintautuose, labai apgriautą bažnyčią, todėl kibo į ūkinį darbą: suremontavo bažnyčią, pastatė naują kleboniją.

1958 m. į Bartininkus atvyko ir brolis Antanas Jakaitis su šeima, nes grįžus į Lietuvą ir jiems nebuvo leista apsistoti tėviškėje, kurioje sovietų valdžia apgyvendino visiškai svetimus žmones. Kunigas Juozas padėjo įforminti dokumentus ir įsikurti kol kas Bartininkuose, su viltimi grįžti į tėvų namus.

Išbuvęs Bartininkuose devynis metus, kunigas Juozas 1964 m. perkeltas į Alytų. Jam sėkmingai kunigaujant Alytuje, visiškai kitokie įvykiai klostėsi gimtuosiuose Sintautuose. 1965 metais sovietų valdžia sugalvojo visiškai nugriauti per karą sužalotą mūrinę bažnyčią, nes neva prireikė vietos kultūros namams. Griovimo darbams buvo pasitelkta galinga melioratorių technika, tačiau visiškai nugriauti

¹ „Šaltinis“, 1928, Nr.31, psl.50.

² J.Jacevičius, V.Vilčinskienė, Sintautų parapija, Marijampolė, 2003, psl. 47.

bažnyčios nepavyko: altorinė siena ir abu bokštai prieš “staliniecius” atsilaukė. Visus griovimo darbus mėgėjišku aparatėliu nufotografavo kunigo Juozo Jakaičio sūnėnas Sintautų vidurinės mokyklos moksleivis Juozas Jakaitis (Antano Jakaičio šeima jau buvo grįžusi į Santakus) Jam talkino klasės draugas Romas Pusdešris. Bažnyčios griovikai iš pradžių į aplink lakstančius vaikus nekreipė dėmesio, tačiau vėliau, prisiminę fotografavimą, susigriebė ir ėmė ieškoti mažųjų fotografų. Kratos nedavė rezultatų, nes negatyvai per dėdę kunigą Juozą buvo perduoti kitam dvasiškiui (Dobrovolskiui) ir sėkmingai iškeliavo į Vatikaną. Taip visas pasaulis sužinojo apie Sintautų bažnyčios tragediją ir triumfą, nes nugriauti nepavyko³.

Sūnėnas Juozas Jakaitis ne tik savotiškai gelbėjo bažnyčią ją griauinant, vėliau 1990-1995 m. labai aktyviai talkino ją atstatant. Apie tai mena nuoširdi Sintautų klebono Popiežiaus Garbės prelado Antano Maskeliūno padėka visai Jakaičių šeimai.⁴

Kunigas J. Jakaitis savo ganytojiška veikla priartėjo prie gimtinės, nes 1970 m. paskirtas Kudirkos Naumiesčio klebonu. Štai ką apie savo klebonavimo vieną epizodą parašė pats klebonas (kalba netaisyta):

“1978 metais gruodžio mėn. 3 d. Rašau kai ką apie 1978 metais atliktus darbus.

Svarbiausiais įvykis Kud. Naumiesčio bažnyčiai ir parapijai buvo J. E. VYSKUPO vizitas ir konfirmacija. Toji parapija, kuri išaugino Telšiams Vyskupą, prelatas, profesorius, bendrinės kalbos tėvą, kurios klebonais buvo dignitoriai, kuri iki paskutinio karo buvo viena iš 4 garbingiausių Suvalkijos parapijų, darbas per 30 metų buvo nemačiusi Vyskupo, iškilmingai įžengiančio į šią didžiausią Suvalkijos bažnyčią. Ir šiais metais buvo konfirmacija kitoje vietoje, tačiau kovo mėn 31 d. J. E. Vyskupas man pranešė, kad šiais metais konfirmacija bus Kud. Naumiestyje. Aš mielai sutikau, sutarta buvo tai atlikti per Petrines, belieka tik ruoštis.

Balandžio mėn. 2 d., sekmadienį, paskelbiau žmonėms, kad liepos mėn. 2 d. Atvažiuos J. E. Vyskupas ir todėl nuo rytojaus pradėsime bažnyčios remontus, o nuo ateinančio sekmadienio pradėsime ruošti Sutvirtinimo sakramentui. Ir taip apie 200 jaunimo rinkdavosi prieš votyvą į bažnyčią ir čia jiems aiškinau, kol pagaliau šiokiadieniais jie man aiškino, ne vienas iš kelinto karto tegavo kortelę. Šitame reikale niekas man nepadėjo, nors ir norėjosi pagalbos.

Nuo balandžio mėn. 3 d. prasidėjo bokštų remontas, o tas oras tuoj pablogėjo ir darbas labai trukdėsi. Su bokštais nepasiskubinsi, darbas dideliame aukštyje. Dabar supratau ir kitam sakau, kad svarbiausia gerai prižiūrėti bokštų kryžius, kad jie nebūtų aprūdiję, nes jų rūdys sugadina bokštų stogą. Tai buvo brangūs darbai, kuriuos pilnai užbaigė tik po Konfirmacijai.

Kai aš per tuos 3 mėnesius įtemptai darbavau, tai vieni man pavydėjo, o kiti reišė užuojautą, o man viena terūpėjo, kad būtų “alles vorbereitet”. Kai aš kvietinėjau kunigus į K. Naumiestį, tai tuo pačiu laiku Skriaudžių klebonas kvietinėjo pas save, taigi, ir kunigai ir jaunimas pasidalino tarp 2 vietų. Visko užteko ir vienur ir kitur. K. Naumiestyje įvyko prieškarinės Petrines, konfirmavosi beveik tūkstantis, žmonių dalyvavo keletas tūkstančių, o aš atsikvėpiau ir sau pasakiau: “Feci, quod potui et quod non potui, Deus adimpleat”. Skriaudžiuose irgi, aišku, buvo didelė iškilmė kitą sekmadienį, J. E. Vyskupui dalyvaujant, taigi kitais metais tegul panašias iškilmes ruošia kiti.

Šiais metais buvo perdažyta šventoriaus tvora, architektūriniai vartai, naujai perdažyta klebonija ir ūkiški trobesiai, atliktas stogų remontas ir visa eilė kitų darbų. Ateis kiti metai ir vėl bus remontai, nes Dievas ir bažnyčių remontai yra amžini.

Šakių dekanato vicedekanas”⁵

1982 m. Šakių dekanate organizavo ir pats pasirašė garsųjį Lietuvos vyskupijų kunigų pareiškimą Tarybų Sąjungos ATP pirmininkui L. Brežnevui dėl valdžios pasisavintų katalikų bažnyčiai priklausančių teisių sugrąžinimo.

Kun. Juozas Jakaitis buvo aukšto intelekto ir plačios erudicijos, todėl turėjo ir kitų pareigų: buvo Vilkaviškio vyskupijos kancleris, bažnytinio Tribunolo notaras. 1979 m. atleidus iš notaro pareigų, paskirtas Vilkaviškio vyskupijos bažnytinio Tribunolo prosinodaliniu teisėju.

Iki gyvenimo pabaigos gyveno Kudirkos Naumiestyje, buvo ne tik šios parapijos klebonas, bet ir Šakių dekanato vicedekanas. Visą laiką pasižymėjo pavyzdine sielovada, savo principingumu

³ J. Jacevičius, V. Vilčinskienė, Sintautų parapija, Marijampolė, 2003, psl. 78.

⁴ Ten pat, psl. 279.

⁵ Asmeninis sūnėno Juozo Jakaičio archyvas

nenusileido garsiajam Griškabūdžio klebonui Juozui Vaičiui. Pastarajam mirus, Juozas Jakaitis atliko paskutinį patarnavimą savo draugui, prie jo karsto perskaitė velionio parašytą *Paskutinį žodį parapijiečiams*.

Mirė 1988 m. rugpjūčio 27 d., palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse, šalia buvusio K.Naumiesčio klebono kanauninko Antano Dailidės (1888-1949).

Juozas Vytas Jacevičius
2012-02-26

22. Prelatas kan. dr. Juodaitis Justinas (1899 - 1969)

Gimė 1899 m. lapkričio 02 d. Pavilktnių kaime. 1909-1913 metais mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, po to Vilkaviškio gimnazijoje, kurios penktą klasę 1915 metais baigė Voroneže. Kunigų seminariją baigė Gižuose, 1923 m. išventintas kunigu. Vikaravo Aukštojoje Panemunėje. 1926 metais baigė Kauno universitetą, 1927 – 1931 m. Telšių kunigų seminarijos dėstytojas ir dvasios vadovas. 1931-1933 m. studijavo Romoje ir apgynė teologijos daktaro laipsnį. 1933-1946 metais vėl dėstė Telšių kunigų seminarijoje, 1941 –1943 m. inspektorius, nuo 1943 m. - rektorius. 1946 m. komunistinei valdžiai suėmus vyskupą P.Ramanauską, kanauninkas J.Juodaitis buvo Telšių vyskupijos valdytojas. 1947 m. mėginta suimti ir jį, bet žmonės apgynė. 1949 12 20 suimtas, tardytas, ypatingojo pasitarimo 1950 09 06 ištremtas 25 metams. 1951 03 26 išvežtas į Mordoviją.Tremtyje išbuvo 5 metus. Paleistas 1956 11 09 , grįžo į Lietuvą. Bažnytinė valdžia nelepus, buvo altaristas Palangoje, Šiauliuose, Šiaulėnuose, Kražiuose. Įvertinus nuopelnus, 1965 m. pakeltas į prelatus.

Mirė 1969 m. vasario 03 d. Kražiuose, palaidotas Kražių bažnyčios rūsyje.

23. Garbės kanauninkas Jurgilas Vincentas (1861 - 1939)

Gimė 1861 m. sausio 02 d. Vaitiekupių kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, po to Marijampolės gimnazijoje, kur baigė 4 klases. Po to mokslą tęsė Seinų kunigų seminarijoje, ją baigė, 1884 m. išventintas kunigu. Vikaravo Šunskų parapijoje, po to paskirtas Meteliuose parapijos administratoriumi, apie 1900-uosius – klebonu. Jo pastangomis bažnyčioje pradėta giedoti ir Šv. Mišias laikyti lietuviškai (iki tol bažnyčioje vartota lenkų kalba).

Meteliuose kunigavo iki mirties. Buvo sumanus parapijos reikalų tvarkytojas: pastatė mūrinę kleboniją, sutvarkė Kryžių koplyčią, rūpinosi bažnyčios aplinka – išvalė kemsynus, sulygino žemės paviršių ir pan. Ilgą laiką buvo Seirijų dekanato dekanas, garbės kanauninkas.

Aktyvus lietuviškos spaudos platintojas, visuomeninių reikalų rėmėjas. 1907 m. Meteliuose įkūrė “Žiburio” draugijos biblioteką.

Mirė 1939 m. birželio 11 d. Meteliuose (Lazdijų r.), palaidotas bažnyčios šventoriuje.

24. Jurgilas Juozapas (1863 – 1887)

Gimė 1863 m. Vaitiekupių kaime, yra kanauninko Vincento Jurgilo brolis. Baigė Seinų kunigų seminariją, 1887 m. išventintas kunigu. Iš pradžių vikaras Garliavoje, po to 1894-1900 Vygriuose. Čia susirgo džiova, tai brolis kun. Vincas Jurgilas, Metelių klebonas, pasiėmė jį pas save ir prižiūrėjo iki gyvenimo pabaigos. Mirė 1887 m. rugsėjo 01 d., palaidotas Metelių kapinėse. Brolis pastatė gražų paminklą su nuotrauka, kuris išlikęs iki mūsų dienų.

25. Kamaitis Jonas (1892 – 1917)

Gimė 1892 m. Sintautuose, yra garsaus kompozitoriaus Kamaičio Juozo vyresnysis brolis. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, į kunigus išventintas 1914 metais. Prasidėjęs Pirmajam pasauliniui karui išvyko į Rusiją. Būdamas labai jaunas susirgo džiova, mirė 1917 m. Jaltoje.

26. Kanauninkas Kamaitis Valentinas (g.1924)

Gimė 1924 m. balandžio 15 d. Skardupių kaime. Baigusį Šakių gimnazijos šešias klases, 1944 m. vokiečiai išvežė darbams į Vokietiją. Po karo baigė Oldenburgo gimnaziją, 1946 m. įstojo į Eichstaeto kunigų seminariją, 1949-1953 m. tęsė teologijos studijas šv.Patriko kolegijoje Airijoje. Kunigu išventintas 1953-06-21, pastoracinį darbą pradėjo tarp išeivių lietuvių Šiaurės vakarų Anglijoje. Yra Mančesterio St. Chad`'s parapijos vikaras, aptarnauja ir Lancashire apskrities lietuvius. 1979 m. Saldorfo vyskupas Thomas Holland suteikė Garbės kanauninko vardą. Gyvena Mančesteryje.

27. Kasperavičius (Kasponis) Romanas (1939 - 1972)

Gimė 1939 m. balandžio 23 d. Vaitiekupių kaime. 1944 m. atsidūrė Vokietijoje, Diepholzo lietuvių pabėgėlių stovykloje. Ten baigė pradinę mokyklą, mokėsi gimnazijoje. 1950 m. atvyko į Klivlendą (JAV), čia 1956 m. baigė benediktinų gimnaziją. Tais pačiais metais išvyko į Romą rengtis kunigybei. Baigęs teologijos mokslus, 1964 03 14 išventintas į kunigus. Kunigavo Šv. Jurgio parapijoje Shenendoah, Pa. , 1966 m. Romoje studijavo sociologijos mokslus, 1969 m. dirbo Los Andželo lietuvių Šv. Kazimiero parapijoje.

Aktyviai dirbo su skautais, ateitininkais, vadovavo šeštadieninei lietuvių mokyklai.

1972 m. gruodžio 3 - 4 d. naktį žuvo autokatastrofoje Los Andželo greitkelyje. Palaikai pervežti ir palaidoti Klivlendo Kalvarijos kapinėse.

Kunigas visuomenininkas Romanas KASPERAVIČIUS (KASPONIS)

(1939 04 23 Vaitiekupių k.–1972 12 3-4 Klivlendas)

Motina Antanina Sandargaitė (1904–1998), gimusi ir augusi tame pačiame Vaitiekupių kaime, buvo baigusi šešias Šakių „Žiburio“ gimnazijos klases, apsišvietusi, išsilavinusi ūkininkaitė. Ji aktyviai dalyvavo pavasarininkų organizacijos veikloje, buvo Vaitiekupių Vilniaus vadavimo sąjungos pirmininkė. Romano tėvas Antanas Kasperavičius (1902–1971) – knygnešio ir leidėjo kunigo Martyno Sederevičiaus jauniausios sesers Marijos Sederevičiūtės (atitekėjusios iš Plėgų kaimo, Lukšių parapijos į Vaitiekupius už Kasperavičiaus) sūnaus Vinco Kasperavičiaus sūnus (trumpiau – Marijos Kasperavičienės (Sederevičiūtės) anūkas. Lietuviškos spaudos draudimo metais jų namuose buvo slepiamos ir platinamos knygos, kurias atveždavo į sesers namus pats kunigas Martynas Sederevičius. Antaninos ir Antano Kasperavičių šeimoje augo 6 vaikai – Jonas, Vida, Juozas, Romanas, Virginijus ir Livija. Kasperavičių šeima, baigiantis Antrajam pasauliniui karui, 1944 m. rugpjūtį traukėsi į Vakarus. Du vyriausieji sūnūs, Jonas (gim. 1934 m.) ir Juozas (gim. 1936 m.), važiavo kaimynų vežime, o kiti vaikai – kartu su tėvais. Netoli Karaliaučiaus tankų kolona kirta pabėgėlių virtinę ir du vyresnieji sūnūs liko atskirti nuo tėvų. Tada abu broliukai toliau nekeliavo, o pėsti nuo pat Karaliaučiaus ėjo namo į Vaitiekupius. Kelis kartus juos pavėžino kareiviai, kas nors pasidalindavo duonos kąšniu, ir vėlų rudenį berniukai sugrįžo į Vaitiekupius. Iš pradžių prisiglaudė pas tetą Pranę Sperauskienę (Kasperavičiūtę) Papartynų kaime.

Pavasariį, 1945 m. gegužę, Jonas ir Juozas ėjo pasižiūrėti į tėviškę Vaitiekupiuose. Netoli namų po tilteliu buvo likusi prieštankinė mina. Vyresnysis, Jonas, ją pradėjo apžiūrinėti, sukinėti detales. Mina sprogo, berniukas žuvo. Juozas buvo gerokai toliau, tad išliko gyvas. Jis užaugo pas gimines Lietuvoje ir tik 1964 metais gavo leidimą išvykti į JAV pas tėvus, brolius ir seseris. Brolis Romanas tą pavasarį jau buvo išventintas kunigu.

R. Kasperavičius pradžios mokyklą baigė Vokietijoje, kur Kasperavičių šeima iki 1950 m. gyveno Diepholzo lietuvių pabėgėlių stovykloje. 1950 m. šeima atvyko į JAV ir apsigyveno Clevelande. Ten Romanas mokėsi benediktinų gimnazijoje, o ją baigęs, 1956 m. išvyko į Romą studijuoti teologijos. Ten savo pavardę sutrumpino ir tapo Kasponiu. Baigęs studijas, 1964 m. kovo 14 d. išventintas į kunigus. Dar metus kunigavo Šv. Jurgio lietuvių parapijoje Schenendoach (JAV), 1966–1968 m. vėl gyveno Romoje ir

studijavo sociologiją. Grįžęs į JAV, nuo 1969 m. dirbo vikaru Los Angeles lietuvių Šv. Kazimiero parapijoje. 1972 12 naktį iš 3 d. į 4 d. žuvo autokatastrofoje Los Andželo greitkelyje; palaikai atvežti ir palaidoti Klivlendo Kalvarijos kapinėse.

R. Kasperavičius (Kasponis) visą laiką aktyviai dalyvavo skautų ir ateitininkų veikloje, rūpinosi lietuviybės išsaugojimu tarp lietuvių jaunimo. Daug pastangų skyrė šeštadieninei lietuvių mokyklai organizuoti, jai vadovavo ir dirbo su moksleiviais. Mama Antanina Kasperavičienė (Sandargaitė) sulaukė Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, mirė 1998 m. būdama 94 metų.

Birutė Matijošaitytė, Antanas Matijošaitis

28. Kaunas Saliamonas (1895-1963)

Gimė 1895 m. sausio 13 d. Sintautų parapijoje (kaimas nežinomas). Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, progimnazijoje. Įstojo į Seinų kunigų seminariją, kunigu išventintas 1922 m. rugpjūčio 17 d. Paskirtas vikaru Kalvarijoje, po to kitose Vilkaviškio vyskupijos parapijose. Nuo 1924 m. – Sangrūdės klebonas. Čia pastatė medinę bažnyčią, kleboniją, ūkio pastatus. Nuo 1938 m. – Veisėjų parapijos administratorius. Baigiantis Antrajam pasauliniam karui 1944 metais pasitraukė į Vokietiją. Gyveno ir kunigavo prie Niurnbergo.

Mirė 1963 m. vasario 11 d. Feuchte (Vokietija)

28. Prelatas Kuraitis Pranas (1883-1964)

Gimė 1883 m. liepos 4 d. Pavasijuose. Pradinę mokyklą baigė Naumiestyje, po to mokėsi Marijampolės gimnazijoje. 1907 m. baigė Seinų kunigų seminariją, kunigu išventintas 1907 m. sausio 5 d. Studijavo Petrapilio dvasinėje akademijoje, kurią baigė 1909 m. įgydamas teologijos magistro laipsnį. 1909-1911 m. Leveno (Belgija) universitete studijavo filosofiją, 1911- 1912 m. Miunsterio (Vokietija) universitete teologiją. 1911 metais suteiktas filosofijos daktaro laipsnis.

Grįžęs į Lietuvą, nuo 1917 m. dėstė Seinų kunigų seminarijoje. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, su seminarija išsikėlė į Rusiją. Po karo, 1922-1940 m. Kauno universiteto teologijos-filosofijos fakulteto docentas, 1929-1937 m. - dekanas. Profesorius (1927 m.), ateitininkų vyriausiasis dvasinis vadovas. Universitete dirbo, kol bolševikų valdžia teologijos-filosofijos fakultetą uždarė. Antrojo pasaulinio karo metu liko Kaune, dėstė kunigų seminarijoje. 1950 m. areštuotas ir nuteistas 10 metų kalėti Sibire. Grįžęs gimtinėn, apsigyveno Kauno Aleksote. Nors sveikata buvo palaužta, daug rašė filosofijos klausimais.

Prelatas prof. P.Kuraitis buvo labai darbštus: 1912-1915 m. redagavo “Vadovą”, 1925-1940 m. – “Tiesos kelią”, daug nuveikė filosofijos srityje. Jis pirmasis lietuvių kalba parašė fundamentalių darbų iš neotomizmo filosofijos: “Pagrindiniai gnoseologijos klausimai”(1930), dvitomį veikalą “Ontologija” (1931-1933), išvertė A.Stocklio “Filosofijos istorijos bruožus” ir kt. Bendradarbiavo žurnale “Logos”, nagrinėdamas I.Kanto, G.Hegelio veikalus, skelbė straipsnius žurnale “Židinys” ir laikraštyje “XX amžius”.

Mirė 1964 m. gruodžio 18 d. Kaune, palaidotas Aukštosios Panemunės kapinėse.

29. Lapinskas Adolfas (1844 - 1909)

Gimė 1844 m. spalio 29 d.Sintautuose. Mokėsi tėvo vadovaujamoje Sintautų pradinėje mokykloje, Marijampolės progimnazijoje, Seinų kunigų seminarijoje. Kunigu išventintas 1868 m. kovo 7 d. Vikaravo Lomžoje, Raigarde, Tikocine, klebonavo Liubotinė ir Račkose. Prof. Jamialkovskio paragintas, kaip ir kiti klierikai, jis užrašinėjo Suvalkų Kalvarijos krašto dainas (jų užrašė per 150), gražiai sutvarkė šį rinkinį. Rusų valdžiai neleidus spausdinti rinkinio lotyniškėmis raidėmis, rankraštis dingo. Dingo ir jo sukurtas eilėraščių rinkinys “Garsas jaunystės”, pasirašytas Lauro Šekšnapelvio slapyvardžiu.

Mirė A.Lapinskas 1909 m. liepos 05 d. Račkose (Suvalkų apskritis), ten ir palaidotas.

30. Lingys Pranas (1904 - 1975)

Gimė 1904 m. birželio 17 d. Veršių kaime. Pasimokęs Švediškių pradinėje mokykloje nuo 1918 m. mokėsi Šakių "Žiburio" gimnazijoje. Buvo ateitininkas, aktyviai dalyvavo visuomeninėje kultūrinėje veikloje, rinko tautosaką, ypač daug jos užrašė iš savo močiutės. Baigęs gimnaziją, 1925 – 1929 m. mokėsi Kauno universiteto teologijos-filosofijos fakultete, studijavo filosofiją ir lietuvių literatūrą, rengėsi tapti gimnazijos mokytoju. Du metus dirbo Sintautuose. 1931 m. įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją, ją baigęs 1934 06 17 išventintas kunigu. Buvo paskirtas į Veiverius vikaru ir progimnazijos kapelionu. Čia išbuvo 6 metus. Po to iškeltas į Kalvariją, vėliau - į Seirijus. Klebonavo Liškiavoje. Prasidėjus karui norėjo eiti į frontą savanoriu, tačiau pasiliko dirbti kunigu, 1945 m. pabaigoje vyskupas A.Karosas paskyrė administratoriumi į Bartninkus. 1949 m. kanauninkas J.Stankevičius paskyrė į Vištytį, po poros metų perkeltas į Sasnavą. Po to klebonavo Gražiškiuose, čia suremontavo bažnyčią. 1969 m. paskirtas Pakuonio klebonu, aktyviai užsiėmė bažnyčios remontu – sudėjo grindis, nudažė stogus, išdekoravo bažnyčios vidų ir altorius.

Mokėjo keletą kalbų, buvo eruditas, mėgo filosofuoti.

1975 metais netikėtai susirgo, buvo išvežtas gydytis į Kauno klinikas. Mirė 1975 m. rugpjūčio 23 d. Kaune, palaidotas gimtosios Sintautų parapijos kapinėse.

31. Liūdžius Konstantinas (1863 - 1917)

Gimė 1863 m. sausio 25 d. Vilkeliškių kaime. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, į kunigus išventintas 1887 m. birželio 19 d. Iš pradžių Pštuly (Mozūrai), Seirijų, Alvito bažnyčių vikaras. 1901-1907 m. – Tikocino bažnyčios rektorius. Kunigavo Lenkijoje, tačiau dažnai lankydavosi pas gimines Sintautų parapijoje. Rėmė sūnėną Juozą Liūdžių, kuris Maskvoje 1916 m. baigė teisės mokslus, vėliau tapo žymiu teisininku.

Mirė 1917 m.

32. Naujokaitis Viktoras (1920 - 1982)

Gimė 1920 m. birželio 18 d. Sintautuose. Anksti likęs našlaičiu, buvo globojamas dėdės Vinco Keblaičio iš Išdagų kaimo. Kaip gabus vaikas, pateko į Vytėnus pas saleziečius. Baigęs Šakių gimnaziją ir Kauno Vytauto Didžiojo universitetą, susižavėjo A.Maceinos idėjomis. Manoma, jų paveiktas, 1943 m. įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją, vėliau mokėsi Kauno kunigų seminarijoje. Ją baigęs, 1947 m. pradėjo vikarauti K.Naumiestyje. Ten jis entuziastingai griebėsi darbo: ignoruodamas valdžios draudimus bei trukdymus, remontavo kapinių koplyčią, bendravo su žmonėmis, sakė pamokslus, mokė vaikus katekizmo. Dėl to pateko valdžios nemalonėn ir 1949 m. buvo ištremtas į Sibiro lagerius. 1956 m. amnestuotas grįžo į Lietuvą, buvo altaristas Šventežeryje, klebonavo Gerdašiuose (čia sutvarkė bažnyčią), Būdvietyje, altaristas Kalvarijoje. Iš Kalvarijos persikėlė į Garliavą, ten 1982 m. ir mirė.

Palaidotas K.Naumiesčio parapijos kapinėse.

33. Neverauskas Augustinas (1887 - 1964)

Gimė 1887 m. birželio 27 d. Išdagų kaime. Mokėsi Mintaujos gimnazijoje, 1903-1908 m. Seinų kunigų seminarijoje, 1909-1912 m. Friburge (Šveicarija), kur gavo teologijos licenciato laipsnį. Kunigu išventintas 1910-07-17. 1913-1919 m. dirbo sielovados darbą lenkiškose parapijose, 1919-1920 m. vikaravo Meteliuose. 1921-1929 m. kunigų seminarijos Gižuose profesorius. 1929-1943 m. Marijampolės berniukų ir mergaičių gimnazijos ir Mokytojų seminarijos kapelionas. Karo pabaigoje 1944 metais pasitraukė į Vokietiją, 1951 m. atvyko į JAV ir apsistojo prie šv.Kryžiaus bažnyčios Čikagoje.

Mirė 1964 m. gegužės 05 d., palaidotas šv. Kazimiero lietuvių kapinėse Čikagoje (JAV).

34. Palubinskas Vytautas (1926 – 2008)

Gimė 1926 m. liepos 03 d. Vilkeliškių kaime. Krikštytas Sintautų bažnyčioje. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje. Baigiantis Antrajam pasauliniam karui su tėvais išvyko į Argentiną, mokėsi Buenos

Aires kunigų seminarijoje, tapo marijonu. Teologijos mokslus tęsė Romos Šv. Tomo Akviniečio universitete, ten gavo teologijos licenciato laipsnį.

1954 07 04 arkivyskupo Petrus van Lierde išventintas kunigu. Vikaravo Avellanedos Aušros Vartų ir Rosario Šv. Kazimiero parapijose, o išstojęs iš marijonų- Quilmes ir kitose argentiniečių parapijose.

Vėliau persikėlė į JAV, vikaravo Los Angeles, lietuvių Šv. Kazimiero parapijoje Kalifornijoje (JAV) , šv. Onos parapijoje Santa Monikoje, Niujorke - Bruklino parapijos klerbonas. Kun. V.Palubinskas gražiai bendravo ne tik su lietuviais, bet ir su kitais tikinčiaisiais, nes mokėjo devynias kalbas: be gimtosios lietuvių, dar vokiečių, anglų, ispanų, lotynų, graikų ir kt. Grįžęs į Argentiną sulaukė siūlymo vėlei darbuotis jo paties rūpesčiu atnaujintoje bažnyčia, jau tapusioje katedra.

Būdamas toli nuo tėvynės, niekada jos nepamiršo ir vis galvojo sugrįžti į gimtąją žemę. Kai Sintautų parapijos klebonas prel. Antanas Maskeliūnas iš pelenų ir dulkių kėlė sugriautą Sintautų bažnyčią, kun.V.Palubinskas rėmė bažnyčios statybą. Sintautų bažnyčios sieną puošia kun. Vytauto Palubinsko iniciatyva įrengta atminimo lenta visiems dvasininkams sintautiškiams

2000 metais grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijoje. Jam buvo patikėtos Gerontologijos ir reabilitacijos centro senelių pastoracijos pareigos bei dvasinė pagalba Motinos Teresės seserims ir jų globotiniams. Seminarijos auklėtiniai prisiomėna, kad kun. V.Palubinsko kambarys būdavo perpildytas knygomis, meno albumais, enciklopedijomis, nuotraukomis. Jis niekuomet neatsisakydavo pagelbėti savo išmintimi ar medžiaga rašantiems kursinius, diplominius darbus, o didele dalimi asmeninių knygų jis praturtino seminarijos biblioteką.

Kunigystės 50-mečio jubiliejų šventė Sintautuose. Iškilnėse dalyvavo Vilkaviškio vyskupas emeritas Juozas Žemaitis MIC, prelatas Antanas Maskeliūnas.

Paskutiniuosius pusantrų gyvenimo metų kun. Vytautas Palubinskas praleido Vilniaus Gerontologijos ir reabilitacijos centre, kur 2008 metų spalio šeštąją mirė. Velionio valia, kun.V.Palubinskas buvo palydėtas į gimtąją Sintautų parapiją. Iškilmingose laidotuvėse dalyvavo vyskupas Juozas Tunaitis ir daug kunigų. V.Palubinskas palaidotas Sintautų bažnyčios šventoriuje.

35. Palukaitis Jonas (1904-2003)

Gimė 1904 m. balandžio 29 d. Kasikėnų k. Sintautų vals. Mokėsi Kudirkos Naumiesčio prad. m- loje, privačiai ir Šakių bei Kudirkos Naumiesčio g-zijose. 1921 įstojo į kunigų seminariją Gižuose, ją baigęs 1927 06 05 vyskupo A. Karoso buvo išventintas kunigu. 1927–1928 buvo Švėtežerio, 1928–1932 – Seirijų, 1932–1933 – Žem. Panemunės, 1933–1938 – Šakių, 1938–1940 – Vilkaviškio katedros, 1940 05–1941 09 Virbalio vikaras. 1941 09–1950 08 buvo Zapyškio klebonas, 1950 08 perkeltas į Vilkaviškį eiti parapijos klebono ir dekano pareigas. 1952 04 iškeltas į Karmėlavos parapiją, 06 01 buvo suimtas. 1952 07 11 Kauno srities teismo nuteistas už antisovietinę agitaciją 25 m. lagerio. Bausmę iki 1954 10 atliko Šiaurės Kuzbaso lageryje. 1956 grįžęs į Lietuvą buvo paskirtas Sintautų altaristu, 1959 – 2 mėnesiams Alytaus šv. Angelų Sargų parapijos altaristu (aptarnavo ir Punią), po to grįžo į Sintautus laikinu klebonu, gydėsi Kaune. 1960 paskirtas Veisiejų vikaru, 1962 – Krosnos klebonu. Po metų už vaikų katekizavimą prarado kulto tarnautojo registracijos pažymėjimą. 1964 buvo paskirtas altaristu į Leipalingį, 1965 – Kalvarijos vikaru, 1966 – Marijampolės vikaru. Nuo 1967 buvo Sangrūdės klebonas, nuo 1970 – Alksninės klebonas. 1975 paskirtas altaristu į Kalvariją, 1976 – į Prienus, kur šias pareigas ėjo su vikaro teisėmis ir pareigomis. Dėl sveikatos (amputavus iš pradžių vieną, po to ir kitą koją), nuo 2001 iki mirties buvo globojamas giminaičių. Mirė 2003 m. balandžio 06 d. Vilniuje, palaidotas Kudirkos Naumiesčio kapinėse.

36. Pečkaitis Jaronimas (1885 – 1925)

Gimė 1885 m. rugsėjo 30 d. Rudžių kaime. Baigęs Marijampolės gimnazijos keturias klases, mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, 1909-11-15 buvo išventintas kunigu. Vikaravo Turosslėje, Pilypave ir Liubave. 1914 m. įstojo į pranciškonų vienuolyną Kretingoje, 1917-1918 m. vikaravo Darbėnuose.

Norėdamas geriau susipažinti su pranciškonų dvasia ir gyvenimu, 1919-1920 m. gyveno Silezijos pranciškonų provincijoje Vokietijoje.

1921 m. grįžo į Lietuvą, buvo paskirtas Lietuvos pranciškonų komisaru-provinciolu ir Kretingos vienuolyno gvardionu-vyresniuoju. Rūpinosi pranciškonų vienuolijos atkūrimu. Kandidatams ugdyti prie Kretingos vidurinės mokyklos įsteigė mokinių bendrąbę, o vienuolyne atidarė klierikų seminariją. Žaliakalnyje (Kaune) nupirko žemės ir 1924 m. pastatydino dviejų aukštų vienuolyną su vieša koplyčia. J.Pečkaitis rūpinosi tretininkų atgaivinimu, sušaukė jų kongresus Kretingoje ir Kaune. Be to jis rūpinosi seserų pranciškonų vienuolijos įkūrimu Padvariuose (Kretingos r.) ir Žaliakalnyje (Kaune). Nuo 1923 m. leido mėnesinį žurnalą „Šv. Pranciškaus varpelis“. Bendradarbiavo spaudoje, dirbo misijų darbą, rūpinosi bitininkyste (1920 m. išleido „Bitininką“). Jis yra pasakęs; „Vienoje rankoje laikysiu kryžių, kitoje medaus korį – ir eisiu per Lietuvą“.

Mirė 1925 m. balandžio 3 d. Kaune, palaidotas Kretingoje, pastatytas paminklas.

37. Prelatas Povilaitis Adomas Simonas (1869 - 1948)

Gimė 1869 m. lapkričio 21 d. Sintautų parapijoje, kaimas tiksliai nežinomas. Kunigu išventintas 1892 12 28. Buvo Vilkaviškio parapijos klebonas, Vilkaviškio vyskupijos generalvikaras. Antrojo pasaulinio karo pabaigoje bandė pasitraukti į Vakarus, tačiau nespėjo, iš Rytprūsių buvo sugrąžintas į Lietuvą. 1945- 1948 m. klebonavo Barzduose.

Mirė 1948 m. kovo 05 d. , palaidotas Barzdų bažnyčios šventoriuje, pastatytas paminklinis kryžius.

38. Račiūnas Antanas (1907 - 1971)

Gimė 1907 m. Klepų kaime. Kunigu išventintas 1934 m. Mirė 1971 m. Vandžiogaloje.

39. Račiūnas Pranas (1879 – 1951)

Gimė 1879 m. rugpjūčio 18 d. Ragožių kaime. Mokėsi Marijampolės g-zijoje, po to 1897-1902 m. Seinų kunigų seminarijoje, 1902 09 20 išventintas į kunigus. 1905- 1906 m. buvo tikybos mokytojas Simne, nuo 1909 – Garliavos vikaras. Po Pirmojo pasaulinio karo iki mirties - Garliavos klebonas ir dekanas.

Mirė 1951 m. spalio 22 d. Garliavoje, palaidotas Jonučių (Kauno rajonas) kapinėse.

40. Račiūnas Simanas (1850-1924)

Gimė 1850 m. kovo 25 d. Sintautų valsčiaus Suodžių kaime. Mokėsi vietos pradžios mokykloje, Marijampolės gimnazijoje. Baigė Seinų kunigų seminariją, kunigu išventintas 1874 m. vasario 24 d. Kunigavo Vilkaviškyje, Garliavoje, 1881-1884 metais vikaras Sintautuose, 1884-1888 metais administratorius Leipalingyje, 1889-1890 metais administratorius Miroslave, 1891-1908 m.- administratorius Krokialaukyje, vėliau – Aukštojoje Panemunėje. 1911-1915 m. – Paežerėlių klebonas. Turėjo ryšių su knyhnešiais, buvom aktyvus lietuviškos spaudos platintojas. Gyvenimo pabaigoje – emeritas Griškabūdyje.

Mirė 1924 m. spalio 24 d. Griškabūdyje, ten ir palaidotas.

41. Rėklaitis Kazimieras MIC (1887 - 1967)

Gimė 1887 m. spalio 22 d. Sintautuose. Jo tėvas buvo mokytojas, baigęs Veiverių mokytojų seminariją, bet vėliau tapęs valdininku. Pradinį ir vidurinį išsilavinimą įgijo Marijampolėje. 1904 m. įstojo į Peterburgo kunigų seminariją, kurią baigęs 1908-1914 studijavo Šv. Grigaliaus universitete Romoje. Ten jis gavo filosofijos ir teologijos daktaro laipsnį (disertacija: „Dievo karalystė Jėzaus pamokiniuose“, jos dalis spausdinta „Vadove“). 1913-10-28 išventintas į kunigus. Grįžti į Lietuvą sutrukdė prasidėjęs Pirmasis pasaulinis karas. Per karą K.Rėklaitis buvo Peterburgo kunigų seminarijos

profesorius, aktyviai dalyvavo vietos lietuvių visuomeninėje veikloje, bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje, 1917 m. dalyvavo Petrogrado lietuvių seime. 1918 m. grįžo į Lietuvą, Marijampolėje įstojo į marijonų kongregaciją. 1918-1923 m. globojo Nekalto Prasidėjimo seserų kongregaciją, vadovavo marijonų noviciatui, dirbo „Žiburio“ g-zijoje. Išvykęs į JAV 1923-1925 m. dirbo tarp Čikagos lietuvių, vadovavo marijonų noviciatui, redagavo jų laikraštį „Laivas“, nuo 1924 buvo kazimieriečių ir jų akademijos kapelionas, prisidėjo prie „Draugo“ redagavimo.

1925 m. apsigyveno Romoje, jam buvo pavesta suorganizuoti tarptautinę marijonų kolegiją. buvo marijonų kongregacijos vyr. sekretorius, prokuratorius, ekonomas, patarėjas. Tuo pačiu metu Lietuvos vyskupų pavedimu sėkmingai rūpinosi Lietuvos bažnytiniais reikalais Romos kurijoje. 1930 m. popiežiaus Pijaus XI apdovanotas sidabrinio Bene merenti medaliu.

Vėl persikėlęs į JAV, 1940-1947 m. K.Rėklaitis ėjo marijonų vizitatoriaus ir provinciole pareigas. Grįžęs į Romą, dirbo Marijonų centre, 1952 m. buvo paskirtas generaliniu postulatoriumi. Jis pradėjo arkivyskupo Jurgio Matulaičio beatifikacijos bylą. Bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje, išleido keletą religinio turinio knygelių: „Trumpas mąstymo būdas“ (1919), „Vienuolių įžadų katekizmas“ (1924), „Vargdienių seselių vienuolija“ (1924).

Mirė 1967 m. spalio 21 d. Romoje, palaidotas Campo Verano kapinėse (Italija), šalia marijonų vyskupo P.Būčio, vyskupo P.Brazio, kunigo J.Vaišnoros.

42. Rubikas Augustinas (1915 - 1985)

Gimė 1915 m. rugpjūčio 19 d. Skaisgirių kaime. Mokėsi Šakių gimnazijoje, Vilkaviškio kunigų seminarijoje, 1942 m. išventintas į kunigus. Vikaras Kaimelyje, Aleksote. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją. 1945-1947 m. studijavo Romos Šv. Grigaliaus universitete, jį baigė filosofijos bakalauro laipsniu. Vėliau gyveno Vokietijoje, buvo Memmingeno lietuvių kapelionas, kurį laiką ėjo Europos lietuvių vyskupo P. Brazio sekretoriaus pareigas, Bendradarbiavo „Aiduose“, „Krivulėje“, „Drauge“, „Tėviškės žiburiuose“ ir kituose katalikiškuose laikraščiuose, paskelbė straipsnių teologijos klausimais.

Mirė 1985 m. liepos 22 d. Memmingene (Vokietija), ten ir palaidotas.

KUN. AUGUSTINUI RUBIKUI AMŽINYBĖN IŠKELIAVUS

Kai liepos 25 gausus lietuvių būrys Menmingeno kapinėse palydėjo amžinybėn kun. Augustiną Rubiką, mirusį po ilgos sunkios ligos liepos 22, galvon smelkės nelemta mintis: ar ne per dažnai atsitinka, kad miršta tie, kurie, rodos, turėtų gyventi, nes jie žmonėms tiesiog reikalingi, be jų gyvenime daros tamsiau. Dievo logika, matyt, kita. Jis pasišaukia pas save žmones, kada Jis nori. Juk, rodos, sulaukti kokius 80 metų šiandien beveik įprasta. Tai ar reikėjo, kad kun. Augustinas mirtų nesulaukęs nė 70 (tai būtų įvykę už maždaug mėnesio, rugpjūčio 19)? Velionį arčiau pažinę tikrai nuoširdžiai norėtų, kad jis dar būtų gyvųjų tarpe. Kodėl? Juk tai buvo nepaprastų gabumų žmogus. Kas yra gabumai, nelengva sakyti. Bet gabumu reikia laikyti tai, kad, pavyzdžiui velionis gana gerai mokėjo be lietuvių kalbos dar penkias kalbas: graikų, lotynų, vokiečių, italų, prancūzų. Jomis skaitė teologinius veikalus. Gabumu reikia laikyti ir jo sugebėjimą kalbėti humoristiškai. Humorą yra reta dovana lietuviuose. Jis mokėjo jo įpinti į savo nelengvas paskaitas Studijų savaitėse gana atitrauktinėmis teologinėmis temomis ir tuo išlaikyti klausytojų dėmesį sau. Tačiau visa tai nėra ta šviesa, kuria iš tikrųjų švietė velionio asmenybė: ji sklido iš jo teologinio išmanymo. Žavėjo ir traukė jo teologinis išsilavinimas bei sugebėjimas sunkias teologines problemas perduoti suprantamai, įtikinančiai ir kartu giliai. Šituo požiūriu yra sunku ką nors panašaus tarp mūsų kunigų. Kun. Rubikas buvo šiuo metu lietuvių išeivijoje kone vienintelis teologas, pajėgęs painias teologines problemas mokamai išnarplioti ir jose istrigusiam duoti patenkinamą atsakymą. Didelis jo nuopelnas, kad jis - vėl kone vienintelis katalikų kunigas mūsų išeivijoje - iš esmės supažindino lietuvius su II Vatikano susirinkimo nutarimais. II Vatikano susirinkimo teologija lietuviuose susilaukė mažo atgarsio. Galbūt ir dėlto, kad kai kurie bažnytiniai pareigūnai į jį susirinkimą žiūrėjo su nepasitikėjimu (vienas jų net skelbė, kad susirinkimas buvęs klaidingų pranašų darbas...). Per pamokslus ir spaudoje susirinkimo nutarimus kone vengta garsinti, o teologinių nutarimų aiškinimų pasirodė ko mažiausiai. Šią keistą tylą daugiausia pertraukdavo tik kun. Rubiko straipsniai - studijos, nagrinėjančios

susirinkimo naujoves. Vieną šių naujovių - liturginę reformą - jis išdėstė ir pagrindė ištisa 44 puslapių knygele „Kodėl kunigas su altoriumi atsisuko į žmones?“ (1977). Joje autorius parodo, kad žemdirbinės kultūros konservatyviajam žmogui, kuris vyravo gyvenime iki moderniosios technikos įsigalėjimo naujaisiais laikais, buvo būdinga gyventi individualiai, t.y. kiek galint vienam, atsiskyrus nuo kitų. Šitaip gyventi moderniaisiais laikais daros neįmanoma. Pramoninė ir popramoninė mūsų laikų visuomenė, nepaprastai išaugus miestams ir technikai bei pramonei iššaukus didžiule tarpusavio ryšių gausą, yra verčiama gyventi suglaustiniu būdu, t.y. ji vis labiau tampa priklausoma nuo kitų talkos. Žemdirbinės kultūros žmogus jausdavosi arčiau Dievo, juo arčiau jis buvo prie gamtos. Todėl pirmaisiais krikščionybės amžiais bei viduramžiais atsiskyrėliai ir bėgę į tyrus, į dykumas ar į miškus, kad tenai, vienumoje, pasijustų arčiau Dievo. Tada paplito vadinamasis komtempliatyvinis gyvenimas, t.y. Dievo apmąstymas atsiskyrus nuo kitų, vienumoje, kas sau. Ir per mišias tikintieji daugiausia melddavosi kiekvienas sau, atskirai, užsidarę savy. Taip besimeldžiantys nepasigedavo pamaldose suprantamos kalbos, nes ji nebuvo jam reikalinga: jis buvo paliktas bažnyčioje melstis vienas sau savo gimtąja kalba, o kunigas prie altoriaus taip pat vienas sau meldėsi jam suprantama lotynų kalba, šitai pabrėždamas nugaros atsukimu bažnyčioje besimeldžiančiam tikinčiajam. Taip įsigalėjo atsiskyrėliškas meldimosi būdas. Technikai ir pramonei privertus žmones gyventi glausčiau ir bent iš išorės bendruomeniškiau, atsiskyrėliškas meldimosi būdas jiems darėsi vis labiau svetimas. II Vatikano susirinkimo tėvai šitai įžvelgė ir pravedė senosios liturgijos reformą, įvesdami į mišias bendruomenišką meldimosi būdą. Kartu buvo iškelta, kad ir krikščioniška dvasia reikalauja iš tikinčiųjų vis labiau jungtis ne tik su Dievu, bet ir tarp savęs. Štai kodėl - aiškina kun. Rubikas - liturgine reforma, kuri kunigą su altorium atuko į žmones, tarpusavio Dievo Tautos ryšiai buvo sustiprinti ir tuo pabrėžtas bendruomeninis Bažnyčios pobūdis. Šį pobūdį paryškino ir daugiausia tik kunigui suprantamos lotynų kalbos iš mišių išveisimas, vietoj jos įvedant gimtąją kalbą, suprantamą tiek kunigui prie altoriaus, tiek tikinčiajam bažnyčioje.

Kun. Rubikas stengėsi ir kitas bažnytines naujoves, įvestas II Vatikano susitikimo, bei apskritai aktualesnes religines problemas apžvelgti straipsniai-studijomis „Aiduose“, „Drauge“, „Tėviškės žiburiuose“, „Laiškuose Lietuviams“, „Krivūlėje“ bei paskaitose Europos lietuviškųjų studijų savaitėse. Tuo būdu jis palietė Šv. Rašto aiškinimą (ypač jo vadinamąjį numitinimą), Teilhard de Chardin teologiją, Bažnyčios demokratinimą, popiežiaus neklaidingumą, pasauliečių vietą Bažnyčioje, liturginę kalbą, mišių aukos prasmę ir kt. Be kitko, jis kai kuriuose straipsniuose nejučiom parodė, kaip kai kurie bažnytiniai pareigūnai, laiką save nesupažinę su Bažnyčios mokslu ir dėl to pasidarę užkietėjusiais konservatoriais. Kartu su šituo teoriniu kun. Rubiko užmoju ėjo iki skausmo susirūpinimas visais lietuvių sielovados praktiniais reikalais. Ypač minėtinos jo pastangos sukurti paveikias pastoracines tarybas Vokietijoje, pastangos, atsimušusios į kai kurių pasauliečių ir kai kurių kunigų nesupratingumo sieną. Kad jis gyveno sielovadiniais reikalais, rodo ir tai, kad pereitų metų rudenį atskrido į J. Amerikos Valstijas dalyvauti vysk. Baltakio šventinime, nors liga jau buvo suėdusi sveikatos pagrindus. Ne promogos jis ten važiavo, ne draugų aplankyti. Kun. Rubikas buvo neeilinis žmogus, aiškiai pranokęs savo aplinką. O šitoj aplinkoj, pačioj artimiausioj, buvo kartais klausama: „Kas iš Nazareto?“ Taigi kas gali būti kitoks nei mes visi, kas gali būti pranašesnis už mus? Dėl to jis skaudžiai kentėjo. Vertino jį kaip nepamainomą bendradarbį lietuviškose Vatikano radijo laidose. Vertino jį ir Studijų savaitės dalyviai, nes čia jis susilaukdavo nuoširdaus priėmimo ir pripažinimo. Be kun. Rubiko bus tikrai tamsiau mūsų tarpe, nes pakaitalų jo teologinei erudicijai ir jo ryžtingai pastorinei veiklai lietuvių tarpe beveik nematyti. Kaip būtų gražu (konfratrams gal net pareiga) sumesti pinigų ir, surinkus laikraščiuose ir žurnaluose išbarstytus jo straipsnius-studijas, išleisti atskiru veikalu. Tuo tikrai mūsų skurdi teologija būtų kilstelėta aukštyne. Savo gyvenimo kelią velionis pradėjo 1915 rugpjūčio 19 Zanavykuose, Sintautų parapijoje, Skaisgirių kaime, ūkininkų šeimoj. Gimnaziją baigė Marijampolėje pas Marijonus. Jo lietuvių k. mokytoju ten buvo rašytojas V. Ramonas (atsiskyręs su šiuo pasauliu dviem savaitėm anksčiau už savo mokinį). Galimas dalykas, jis buvo savo mokiniui įdiegęs pareigą lietuvių kalbos mokytis ne vien gimnazijoje, bet ja gyvai domėtis ir vėliau gyvenime, žinias apie ją nuolat papildant, ir tuo ugdyti kiekvienam lietuviui inteligentui privalomą kalbinę ir stilistinę kultūrą. Ir tikrai velionis skyrė didelį dėmesį taisyklingai lietuvių kalbai savo teologiniuose raštuose, tuo išsiskirdamas nuo „autoritetingų“ lietuvių teologų, nenorinčių ar nesugebančių rašyti įmanoma lietuvių kalba. Baigęs Vilkaviškio kunigų seminariją, 1942 buvo įšventintas

kunigu ir tuojau paskirtas vikaru į Kaimelio parapiją (Šakių apskr.). 1944 vasarą atvyko į Vokietiją; pokario metais kurį laiką studijavo Gregorianumo universitete Romoje teologiją ir filosofiją, įsigydamas filosofijos bakalaureato laipsnį. Dėl silpnos sveikatos nutraukęs studijas, grįžo Vokietijon, kur įvairiose vietose ėjo kapeliono pareigas vokiečių senelių prieglaudose ar ligoninėse. Vysk. Pr. Brazys kun. Rubiką pasikvietė savo sekretoriumi, ir jis galėjo kartu su vyskupu dalyvauti II Vatikano susirinkimo paskutinėje (ketvirtojo) sesijoje ir tuo būdu iš arti sekti baigiamuosius susirinkimo darbus. Nuo 1971 buvo Memmingeno ir apylinkės (visos Augsburguro vyskupijos) lietuvių katalikų klebonas, šias pareigas ėjo (nuo 1981 rudens) ir Miuncheno arkivyskupijoje.

Vincas Natkevičius

"Europos lietuvis" 1985.08.23

43. Rubikas Vincas (1869 - 1927)

Gimė 1869 m. Skaisgirių kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, Marijampolės gimnazijoje. Baigė Lucko Žitomiro kunigų seminariją, 1893 m. buvo išventintas į kunigus. Dvejus metus vikaravo Dubne, trejus metus - Aleksandravoje ir apie 24 metus - Ukrainos Palūnuose. Buvo persekiojamas caro žandarų. Pasikeitus valdžiai, bolševikų pasmerktas sušaudyti, tačiau lietuvių teisėjo įspėtas, išvengė mirties. Kovojo dėl tikėjimo laisvės, besipriešinant stačiatikų puolimui, vietos spaudoje išspausdino motyvuotą ir drąsų laišką tikintiesiems. Rašė eilėraščius, kupinus Lietuvos meilės ir ilgesio.

1925 m. grįžo į Lietuvą, dirbo Pilviškių, Slabadų, Žvirgždaičių parapijose. Surinko daug vertingų lietuviškų knygų, jas paaukojo Kauno Vytauto Didžiojo universitetui.

Mirė 1927 m. balandžio 10 d. Kaune, ten ir palaidotas.

44. Rūgys Jonas (1864 - 1920)

Gimė 1864 m. balandžio 9 d. Rūgių kaime. Baigė keturias gimnazijos klases ir įstojo į Seinų kunigų seminariją. 1887-06-19 išventintas į kunigus. 1887-1893 m. – vikaras Ilguvoje, 1894-1897 m. – vikaras Alvite, 1898-1902 m. – vikaras Šventežeryje, 1903-1905 m. - vikaras –Pilypave, 1909—1910 m. - Rumbonyse, 1911 m. - Puchalų parapijoje. 1912-1914 m. rezidavo Krokialaukyje. Per Pirmąjį pasaulinį karą buvo pasitraukęs pas brolių dr. J.Rūgį į Mogiliovą (Rusija). Ten 1915-1917 m. buvo lietuvių tremtinių kapelionas. Grįžęs į Lietuvą dirbo Krokialaukio parapijoje.

Mirė 1920 m. gruodžio 8 d. Krokialaukyje, ten ir palaidotas, pastatytas paminklas.

45. Rūgys Jonas (1901 - 1974)

Gimė 1901 m. sausio 28 d. Rūgių kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, 1921 m. baigė Marijampolės valst.g–ziją, 1927 m. – Vilkaviškio vyskupijos seminariją, veikusią Gižuose. Kunigu išventintas 1927-06-05. 1927–1930 m. buvo Sasnavos vikaras, 1930–1931 m. – Šilavoto, 1931–1935 m. Gižų vikaras. 1935–1944 m. buvo Pažerų klebonas, 1944–1945 m. – Vertimų, 1945–1949 m. – Medingėnų, 1949–1957 m. – Žarėnų klebonas, 1957–1962 m. – Kartenos altaristas, 1963–1964 m. – Gaurės klebonas, 1964–1966 m. - Šilalės altaristas.

Mirė 1974 m. birželio 08 d. Šilalėje, ten ir palaidotas.

46. Slivinskas Antanas (1855 – 1905)

Gimė 1855 m. rugsėjo 22 d. Sintautuose. Mokėsi rusiškoje pradžios mokykloje Sintautuose, po to baigė Marijampolės gimnazijos 4 klases. 1873 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, kunigu išventintas 1878 m. rugsėjo 29 d. Iš pradžių kunigavo Rumbonyse, 1881 m. perkeltas vikaru į Pakuonį, 1884 m. – į Radkus. Nuo 1888 m. – vikaras Lukšiuose, 1891 m. perkeltas į Miroslovą, 1893 m. – į Alvitą, 1897 m. – į Punską, porą metų buvo grįžęs į Pakuonį, 1900 m. paskirtas į Kaimelį. 1903 m. atvyko į Sintautus.

Mirė 1905 m. rugpjūčio 28 d. Sintautuose, ten ir palaidotas.

Šaltinis. R. Butautas-Kudirka, Sūduvos dvasininkai, 2 dalis, Vilnius, 2010, psl.333.

47. Sperauskas- Paspirgėlis Patricijus (1799- 1873)

Gimė 1799 m. balandžio 16 d. Kuodžių k. Sintautų parapija. Krikšto vardas Jurgis Vincentas, o vienuolinis Patricijus. Į senosios observancijos karmelitų vienuolyną įstojo Vilniuje. Vienuolinius įžadus davė 1821 m. Kunigu išventintas 1824 m. kovo 22 d. 1831-1833 m. Višakio Rūdos filijos kapelionas. 1834 m. Plokščių parapijos administratorius. 1837-1873 m. Plokščių parapijos kuratas (klebonas). Apdovanotas kryžiumi ir medaliu 1853-1856 m. atminti. Mirė 1873 m. vasario 23 d. būdamas Plokščių parapijos kuratu (klebonu).

48. Stanaitis Juozas (1892-1945)

Gimė 1892 m. rugpjūčio 13 d. Skaistgirių kaime. Mokėsi Sintautuose, po to įstojo ir baigė Seinų kunigų seminariją. Į kunigus išventintas 1915 m. rugpjūčio 01 d. ir paskirtas vikaru į gimtąją Sintautų parapiją. Kadangi pasižymėjo veiklumu, perkeltas vikaru į Lukšius gelbėti per Pirmąjį pasaulinį karą gerokai apgriautos bažnyčios.

Lukšių mūrinė bažnyčia pradėta statyti 1860 metais pagal Kalvarijos apskrities architekto Leopoldo Salkovskio projektą, prižiūrint architektui J. F. A. Bojanovskiui, pabaigta 1877 metais, pašventino Lukšių kuratorius Kazimieras Vaišnora. 1886 m. rugpjūčio 25 d. Šv. Juozapo titulu ją konsekrovo Seinų sufraganas vyskupas Juozapas Olekas. Kun. Juozas Stanaitis ją 1918 metais suremontavo.

J. Stanaičio statybiniai gabumai neliko nepastebėti. 1919 m. paskirtas Vilkaviškio seminarijos prokuratoriumi, čia daugiausia dėmesio skyrė seminarijos statybos reikalams.

1923 - 1926 metais vėl vikaras Sintautuose, vėl užsiėmė statybomis: pastatė Sintautų mūrinės bažnyčios bokštus, išmūrijo skliautus. 1921 m. rudenį sudėjo langus bei duris, 1922 m. pavasarį išbaltino visą bažnyčios vidų. Šių pastangų dėka 1922 m. gruodžio 08 d. naujoje bažnyčioje buvo aukotos pirmosios šv. Mišios. Pabaigus pagrindinius darbus Sintautuose, 1926 m. perkeltas atgal į Vilkaviškio kunigų seminariją prokuratoriumi.

1932 m. paskirtas Leipalingio klebonu. Kaip rašė Vilkaviškio vyskupijos kunigų biografijų autorius kun. Vaclovas Strimaitis, pradžioje J. Stanaitis teturėjęs tik vikaro titulą, mat tuo metu vykę nemažai kivirčų su valdžia, vyskupas A. Karosas nenorėjęs jų aštrinti, o skiriant vikarus, valdžios sutikimo nereikėdavo. Pasak V. Strimaičio, kunigas Juozas Stanaitis buvo *“vyras gražus, iškalbus, gabus, niekad nenusimenąs, trykštąs energija. Ekonomistas, finansininkas, statytojas”*.

“Šaltinis” 1933-09-09 numeryje, korespondencijoje iš Leipalingio pavadinimu “Ir vis dėlto darbštumas ir pasiaukojimas padaro savo” parašė: *“Klebonas Stanaitis Leipalingyje gyvena dar tik antri metai, tačiau jau tiek daug yra nuveikęs ir pasidarbavęs Leipalingio parapijos kėlimui. Kas gerai pažinojo Leipalingį prieš du metus, tegul dabar atvyksta į Leipalingį pamatyti, kaip atrodo klebonijos kiemas, naujieji kapai, bažnyčioje įtaisytos vėliavos, naujai statomas vikariatas ir kitiems bažnyčios tarnams namai”*.

Leipalingietis žurnalistas Juozas Kuckailis apie Juozą Stanaitį savo knygoje (J. Kuckailis, Nutolę Leipalingio šimtmečiai: 1503-1944, Vilnius, 2013, psl. 71) taip parašė: *“Klebonas J. Stanaitis daug pasidarbavo ir žmonių dvasiniam gyvenimui. Visi džiaugėsi jo turiningais, gražiais pamokslais. Jo klausykla beveik visuomet šventadieniais buvo apgulta tikinčiųjų. Jis suprojektavo ir pastatė naują kleboniją, įsteigė plytinę, gražiai tvarkė bažnyčių ir ūkį. Rūpinosi parapijiečių švietimu. Vokiečių okupacijos metais, gerai mokėdamas vokiečių kalbą, ne vieną leipalingietį išgelbėjo nuo išvežimo į darbus Vokietijoje. Kun. J. Stanaitis mirė 1945 m. rugsėjo 19 d. Pasakojama, jog prieš mirtį jis aplankė miestelio rinkoje išniekintus nukautus partizanus, tarp jų buvęs ir jo pažįstamas kunigas, suteikė jiems paskutinį patepimą. Labai išgyveno dėl įvykdytos niekšybės ir naktį, patyręs širdies infarktą, mirė”*.

Palaidotas Leipalingio kapinėse. Po trisdešimties metų klebono Kazimiero Ambraso rūpesčiu ant kapo pastatytas gražus paminklas, kuriame iškalta:

A†A/KUNIGAS /JUOZAS STANAITIS /1893–1945 /LEIPALINGIO
KLEBONAS./ VILKAVIŠKIO KUNIGŲ / SEMINARIJOS STATYTOJAS.
/ Žmonių tarpe jūs spindite / tarsi žvaigždės. FIL 2,15

49. Stanevičius Jokūbas (1816-1853)

Gimė 1816 m. liepos 22 d. Rūgių kaime (Sintautų valsč.). Seinų gimnazijoje baigė 4 klases. 1836 m. įstojo į Seinų kunigų seminariją, kunigu išventintas 1840-10-25, paskirtas Lankeliškių parapijos vikaru.

Mirė 1853 m. rugsėjo 5 d. Lankeliškiuose.

Šaltinis: R. Butautas-Kudirka, Sūduvos dvasininkai, IV dalis, Vilnius, 2013, psl. 173.

50. Steponaitis Gintautas Romualdas (g. 1947)

Gimė 1947 m. liepos 25 d. Skaistgirių kaime. Į kunigus išventintas 1975 04 27. Kunigavo Kybartuose, už aktyvią pastoracinę veiklą sovietų valdžios ne kartą persekiotas. Nuo 1984 01 04 - Gražiškių (Vilkaviškio r.) parapijos klebonas, nuo 2002-05-06 Krokialaukio (Alytaus raj.) parapijos klebonas, aptarnauja ir Riečių parapiją. Jo rūpesčiu suremontuota istorinė 1919 metais pastatyta liaudies architektūros formų stačiakampio plano Riečių Švč. Trejybės bažnyčia su bokšteliu ir zakristija.

2011 metais lankėsi savo gimtajame Skaistgirių kaime, kur kaimo kapinaitėse pašventino naują kryžių. Kaimas lig šiol jau turėjo jį globojusį ažuolinį kryžių. Tačiau jį, kaip teigė vietiniai, vieną vasaros dieną nepataisomai sugadino trenkęs galingas žaibas. Kad Skaistgiriai neliktų be kryžiaus, Steponaičių šeimos dėka buvo nuspręsta pagaminti naują tokio pat tipo tik jau metalinį kryžių, jį pastatyti bei iškilmingai pašventinti senojo vietoje. Tautodailininkas Kęstutis Venslovaitis iš senojo ažuolinio kryžiaus medžiagos išdrožė kelis tokio pat dizaino 150 kartų mažesnius kryželius, kuriais apdovanojo į kryžiaus pašventinimo iškilmes susirinkusius žmones.

51. Steponaitis Juozapas (1860-1910)

Gimė 1860 m. gruodžio 20 d. Skaistgirių kaime. Baigė rusišką dviklasę pradžios mokyklą, 2 metus mokėsi progimnazijoje. Baigė Seinų kunigų seminariją, į kunigus išventintas 1885 m. vasario 5 d. Kunigavo Krasnopolyje, Šumske, Kapčiamiestyje, Libave, nuo 1896 m. – Višakio Rūdoje. Nuo 1902 m. – Kaimelio klebonas. Čia suremonavo bažnyčią, perstatė kleboniją, kitus ūkinius patstatus.

Mirė 1910 m. rugsėjo 8 d. Kaimelyje, čia ir palaidotas.

Šaltinis. R. Butautas-Kudirka, Sūduvos dvasininkai, 2 dalis, Vilnius, 2010, Psl. 347

52. Steponaitis Justinas (1912 - 1994)

Gimė 1912 m. rugsėjo 01 d. Skaistgirių kaime pasiturinčių ūkininkų Petronėlės ir Kazimiero Steponaičių 10 vaikų šeimoje. Motina Petronėlė Steponaitienė mirė 1918 m. ir palaidota Sintautų kapinėse, tėvas Kazimieras Steponaitis mirė 1944 metais ir palaidotas Skaistgirių kaimo kapinaitėse.

Justinas Steponaitis mokėsi Katilių pradžios mokykloje, Kudirkos Naumiesčio progimnazijoje. 1932 m. baigė Šakių "Žiburio" gimnaziją ir įstojo į Vilkaviškio kunigų seminariją. Baigė filosofijos ir teologijos studijas, 1937-06-13 išventintas kunigu. Vikaravo Plutiškėse, Vilkaviškio katedroje. 1944 m. pabaigoje pasitraukė į Vokietiją, kunigavo Hamburgo, Neumuensterio, Kielio, Eckernfoerdo, Regensburgo pabėgėlių stovyklose, vėliau buvo Klein Wittensee S. Daukanto lietuvių g-zijos kapelionas ir mokytojas. 1948 m. išvyko į Angliją. Dirbo pastoracinį darbą Liverpoolio, Mančesterio, Widnes, St. Helens lietuvių emigrantų stovyklose. 1953 m. iš Anglijos emigravo į JAV. Dirbo Dallas, nuo 1954 m. Worcesterio lietuvių Aušros Vartų, nuo 1968 m. šio miesto šv. Kazimiero parapijose, nuo 1971 m. Athol parapijos administratorius, nuo 1987 m. Westbrook parapijos klebono pagalbininkas. Sveikatai pablogėjus, nuo 1991 m. iki mirties buvo slaugomas senelių globos namuose Millbury.

1980 m. parašė straipsnį apie Steponaičių giminės šaknis, publikuotas Skaistgirių kaimo internetiniame tinklapyje.

Mirė 1994 m. lapkričio 29 d., palaidotas Putname vargdienių seserų kongregacijos kapinaitėse.

53. Sutkaitis Jonas (1868 - 1927)

Gimė 1868 m. Bizų kaime. Mokėsi Seinų kunigų seminarijoje. Aptikus nelegalaus lietuvių būrelio bibliotekėlę, kartu su A.Miluku 1891 m. buvo pašalintas iš seminarijos. Po to jis išvyko į JAV, ten tapo kunigu. 1893-1920 m. klebonavo savo įkurtoje Pitsburgo lietuvių Šv. Kazimiero parapijoje, čia pastatė bažnyčią, parapijos mokyklą. Buvo vienas vietos Lietuvių mokslo draugijos steigėjų (1899 m), 1909 m. įsteigė Polithania State Bank, o po Pirmojo pasaulinio karo padėjo įsikurti seselėms prancišketėms.

Mirė 1927 m. Pitsburge.

54. Šukys Pranas (1903 - 1977)

Gimė 1903 m. sausio 29 d. Vilkeiškių kaime. Mokėsi Sintautų pradžios mokykloje, 1926 m. baigė Šakių „Žiburio“ gimnaziją. Po to mokėsi Vilkaviškio kunigų seminarijoje Gižuose, kurią baigė 1930 metais. Vyskupo A.Karoso 1930-06-22 išventintas į kunigus. 1930–1932 m. - Žem. Panemunės vikaras, 1932–1935 m. – Leipalingio.

Perkeltas į Gerdašius, kur įkūrė naują parapiją, čia kunigavo 1936-1947 m. Jo rūpesčiu 1937-1938 m. pastatyta dabartinė medinė bažnyčia. Rengtasi mūrinės bažnyčios statybai, tačiau 1940 m. prasidėjusi sovietinė okupacija visus darbus nutraukė.

1947 03–09 dirbo Vilniaus arkivyskupijos Tilžės parapijoje (Zarasų raj.), ten suimtas. Už „kontrrevoliucinį sabotažą“ nubaustas 10 m. bausme pataisos darbų lageryje. 1955 m. grįžo, paskirtas Nemirų altaristu. Užsiėmė ne tik pastoraciniu darbu, bet ir liaudies medicina.

Mirė 1977 m. gruodžio 10 d. Nemiruose. Palaidotas Nemirų kapinėse prie savo vienuolės sesers Juzefos.

55. Tautkevičius (Tautkus) Laurynas (1790 – 1858)

Gimė 1790 m. sausio 08 d. Sintautų parapijoje, kaimas tiksliai nežinomas. Baigęs pradžios mokyklą, 1813 m. gruodžio 30 d. priimtas į Vilniaus bernardinų vienuolyno noviciatą. 1817-09-30 išventintas į kunigus. 1821 m. kovo 4 d. iš Vilniaus sugrįžo į Lenkijos Karalystę kaip savo gimtąjį kraštą. 1823 m. - Sintautų parapijos kapelionas, 1824 m. - Sintautų parapijos vikaras. 1828 m. Slavikų parapijos vikaras, 1829-1858 m. buvo Slavikų parapijos klebonas. 1858 m. ir Marijampolės dekanato vicedekanas. 1835 m. Slavikuose pastatė iki dabar išlikusią medinę šv. Onos bažnyčią ir kleboniją.

Lietuvių kalba rašė eilėrašius, tačiau jie neišsisaugojo.

Mirė 1858 m. lapkričio 01 d. Slavikuose, palaidotas Slavikų bažnyčios šventoriuje, spėjama, kad netoli kun. R.P.Aleknavičiaus kapo. Nepastačius paminklo, kapo vieta pamiršta.

56. Uogintas Antanas (1878 - 1964)

Gimė 1878 m. balandžio 11 d. Išdagų kaime. Mokėsi Kudirkos Naumiesčio prad. m–loje, Marijampolės g–zijoje. Baigė Seinų kunigų seminariją, kur priklausė slaptai lietuvių klierikų organizacijai „Šaltinis“. 1905-09-21 išventintas kunigu. Kurį laiką buvo be pareigų, 1905 m. – Lankeliškių vikaras ir tikybos mokytojas, čia įkūrė biblioteką, 1907 m- įsteigė „Šviesos“ draugijos skyrių, tačiau 1908 m. caro valdžia jo veiklą uždraudė. Maždaug nuo 1918 buvo Gudelių klebonas, 1933–1950 m. - Gražiškių klebonas, 1950–1951 m. – altaras, vėliau vėl klebonas. Kunigaudamas Gražiškiuose pastatė klebonijos kluoną, klėtį, aptvėrė parapijos kapines, padarė naujus centrinius laiptus. Vadovavo katalikų moterų organizacijai, dėstė tikyba pradžios mokyklos aukštesniuose skyriuose Iki dekanato panaikinimo 1958 m. buvo Bartininkų dekanas, vėliau jam paliktas garbės dekanato titulas. Marijampolės „Žiburio“ g–zijos organizatorius.

Mirė 1964 m. Gražiškiuose, palaidotas pirmosios Gražiškių bažnyčios vietoje, ten kur stovėjo didysis altorius, pastatytas paminklas.

57. Vaičaitis Juozas (1881 – 1961)

Gimė 1881 m. lapkričio 20 d. Santakų kaime. Yra poeto ir teisininko Vaičiūčio Prano (1876–1901), Vaičiūčio Jono (1878-1937) jaunesnysis brolis. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje. Baigęs Marijampolės gimnaziją įstojo į Seinų kunigų seminariją. Į kunigus įšventintas 1905 03 19. Dirbo įvairiose Seinų vyskupijos parapijose (vikaras Šilavote, Sintautuose), nuo 1922 m. – Griškabūdžio klebonas, nuo 1934 m. – vyskupo patarėjas. .

Pagal 1923 m. Lietuvos gyventojų surašymo duomenis Griškabūdyje buvo 70 sodybų su 779 gyventojais, Naujajame Griškabūdyje – 17 sodybų su 130 gyventojų, t.y. miestelis turėjo per 900 gyventojų. Griškabūdžio parapija viena didžiausių Zonavykijoje, nusileido tik Sintautams.

Klebonaudamas Griškabūdyje rūpinosi unikalios, pastatytos 1796 metais, medinės bažnyčios gražinimu. 1929 m. ją kapitaliai suremontavo. Atstatė per Pirmąjį pasaulinį karą sudegusią kleboniją, pastatė parapijos namus.

Griškabūdyje rado dar ankstesnio klebono Juozo Marmos nupirktus tris didelius varpus. Tuo metu norėta pastatyti specialią varpinę prie centrinių bažnyčios durų, tačiau prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, tas nebuvo padaryta. Per karą du mažesnius varpus konfiskavo vokiečiai, liko tik didysis varpas, vadinamas Juozapo vardu. Klebonas J.Vaičiūtis lankydamasis Lurde (Prancūzija) davė įžadus pastatyti Griškabūdyje specialią koplyčią. Tai ir buvo įvykdyta, 1933 metais pagal kauniečio inž. Antano Bistricko projektą šventoriuje pastatė gražios architektūrinės formos betoninę varpinę, į kurią buvo įkeltas didysis varpas. Varpinė buvo papuošta statulėlėmis ir kun. Jono Bosko skulptūrine kompozicija, kurią iš cemento išliejo savamokslis Sintautų skulptorius J.Debkevičius. Ši varpinė-koplyčia ir šiandien džiugina akį, griškabūdiečių vadinama “Liurdu”.

Kaip rašė Zenius Šileris straipsnyje “Griškabūdžio klebonas Juozas Vaičiūtis” (“Suvalkija”, 2001, Nr.2, P.23-26) per visą klebonavimo Griškabūdyje laiką (1922-1942) buvo atlikta per dvidešimt stambių remonto bei statybos darbų.

Pasižymėjo aktyvia visuomenine veikla ir pavyzdine sielovada. Parapijoje įsteigė įvairių organizacijų skyrių, ypač aktyviai veikė šauliai ir pavasarininkai. Griškabūdžio choras pasižymėjo pirmojoje Zonavykų dainų šventėje, kuri vyko 1930 07 19-20 Šakiuose. Labai daug dėmesio skyrė blaivybės draugijos veiklai, buvo nepakantus išgeriantiems. Bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje, ypač daug rašė į “Vadovą”. Apie kunigo Juozo Vaičiūčio veiklą, nuveiktus darbus dažnai rašė “Šaltinis”.

Parašė savo brolio poeto Prano Vaičiūčio biografiją, kuri buvo atspausdinta leidžiant poeto raštus (1912, 1921). Įvairiomis progomis dažnai lankydavosi Sintautuose. 1937 m. skaudžiai pergyveno savo brolio Jono Vaičiūčio mirtį, kartu su kunigais - Sintautų klebonu P.Radžiūnu, vikaru K.Pusdešriu palydėjo jį į Sintautų kapines, parašė trumpą nekrologą.

Jis pakrikštijo būsimąjį vyskupą Juozą Žemaitį, jam baigus Šakių gimnaziją, rekomendavo į Kauno tarpdiecinę kunigų seminariją taip nukreipdamas į kunigystės kelią. Dar du klierikai iš Griškabūdžio parapijos buvo klebono pasididžiavimas. Tai Juozas Preikšas - Panevėžio vyskupas ir Juozas Užupis – monsinjoras, Prienų dekanas. 1955 metais, J.Vaičiūčiui švenčiant savo kunigystės 50-metį, Vilkaviškio vyskupijos valdytojas kan.dr.Juozas Stankevičius labai aukštai įvertino jo nuopelnus ne vien savo parapijai, bet ir visai Zonavykijai.

Juozas Vaičiūtis artimai bendravo su dar vienu iškiliu kunigu-iš Griškabūdžio parapijos kilusiu Antanu Skelčiu. Šis kunigas visiems laikams įėjo į Lietuvos istoriją kaip saleziečių pradininkas savo gimtinėje, o Griškabūdis pagrįstai laikomas saleziečių idėjos gimimo Lietuvoje širdimi. A.Skeltys mirė 1960 07 28 Lazdijų ligoninėje. Vykdamas velionio valią jis 1960 08 01 buvo palaidotas Griškabūdžio kapinėse. Į paskutinę kelionę savo bendražygį palydėjo ir J.Vaičiūtis.

Gyvenimo pabaigoje buvo Griškabūdžio parapijos altaristas. Nors buvo kritiškas sovietų valdžios atžvilgiu, išvengė pokario represijų.

Mirė 1961 m. vasario 07 d. Griškabūdyje, palaidotas bažnyčios šventoriuje prie jo statytos varpinės.

Kunigas Juozas Vaičiūtis

Gimė 1881 m. lapkričio 20 d. ūkininkų Marijonos ir Juozo Vaičiūčių šeimoje, Santakų kaime netoli Sintautų. Yra poeto ir teisininko Vaičiūčio Prano (1876–1901), Vaičiūčio Jono (1878-1937) jauniausiasis brolis.

Iš mažens nepasizižymėjo stipria sveikata, tačiau išgyveno, metams bėgant – sustiprėjo. Sulaukęs septynerių metų pradėjo lankyti Sintautų pradinę mokyklą, vėliau mokėsi Kaletninko (Mozūrija) ir Bartninkų mokyklose, nes tose vietovėse klebonavo mamos bolis kunigas Pranciškus Vaicekauskas, kuris globojo mažąjį Juozuką. Tie metai nepraėjo veltui, nes pramoko lenkų kalbos, matė įvairių žmonių. Įstojo į Marijampolės gimnaziją, kurioje jau mokėsi vyresnis brolis Pranas. Gimnazijos nebaigė, nes buvo pašalintas už antirusišką nusiteikimą.

Užsispyręs ir gabus jaunuolis nepasidavė ir įstojo į Seinų kunigų seminariją, kuri tuo metu nereikalavo gimnazijos užbaigimo. Juozui besimokant seminarijoje, 1901 m. tėviškėje Santakuose mirė vyriausiasis brolis Pranas, kuris baigęs Peterbugo universitete teisės mokslus, sunkiai sirgdamas, paskutines dienas praleido tėvų namuose. Būsimasis kunigas sunkiai pergyveno brolio, kuris jau buvo spėjęs pagarsėti savo eilėmis, mirtį. Čia likimas sudavė dar vieną smūgį: neužilgo mirė mama, kuri taip svajoto pamatyti savo jauniausiąjį sūnų kunigu. Šiaip taip įveikęs prasidėjusią ligą, vis dėlto sėkmingai užbaigė seminariją. 1905-03-19 išventintas į kunigus, primicijos įvyko Vilniaus Aušros Vartų koplyčioje.

Pastoracinį darbą dirbo įvairiose Seinų vyskupijos parapijose. Vikaraudamas Šilavote, sveikos aplinkos (pušynai) veikiamas, pakankamai sustiprėjo, kad galėjo be vargo kunigo pareigas atlikti.

1918 m. Lietuva paskelbė savo Nepriklausomybę, kurią kunigas J. Vaičaitis entuziastingai pasitiko ir labai aktyviai talkino įtvirtinant, nevengdamas net politikos, nors buvo dvasininkas. Apie tą laikotarpį savo prisiminimuose parašė: „Triukšmingiausias tarpas – tai Lietuvos nepriklausomybės gynimas ir Steigiamojo Seimo rengimas, rinkimas. Keistai atrodė, kad po pamaldų kunigas šventoriuje ar aikštėje pasistojęs ant bet ko, kalba žmonėms apie piliečių katalikų pareigas savo valstybėje. Priešai dergė kunigus, kam politikuoja, kam kišasi ne į savo reikalą (politika lyg būtų priešų netikėlių monopolis). Gerieji žmonės nesusivokdami kas darosi, kam tie naujumai, kraipė galvas, tylėjo, nesiryžo kunigo žodžių remti, bet nedrįso nė peikti. Bobučių kalba plito: kam to reik, kam kunigėlis su piemengaliais ginčijasi, save tik žemina. Paskesnis gyvenimas parodė, kad jei kunigai būtų paisę kairiųjų ir mūs neišmanėlių urzgimo, būtų Steigiamasis Seimas išėjęs raudonas, Konstitucija raudona. Ir po metų žmonėms nė neatsikurtėjus, savos inteligentijos neprisiauginus, mūs kraštas būtų tikrai sutarybėjęs. Šiandien apie Lietuvą retas kuris būtų galvojęs, dar retesnis būtų apie mūsų kraštelį užsiminęs tarptautinėse konferencijose, posėdžiuose. Tų triukšmų metu aš atsidūriau Sintautuos vikaru. Patekau į rinkimų valsčiaus komisiją. Rengiau aiškinimo mitingus, Sintautuos ir aplink kaimuos. Gyvas reikalas buvo – greitomis organizuoti „Ūkininkų“ ir „Moterų“ Sąjungas, jaunimo „Pavasari““. Tai tylūs geri talkininkai katalikų darbui. Kairiųjų balsų skaičiai toli atsiliko nuo krikščioniškųjų. Laiku viešas kunigo žodis daug svėrė, nes daugelis nesusigaudė, kas darosi, kas bus. Neskaitlingas tikinčiųjų inteligentų būrelis ir kaimo žmonės atlaikė nuo pražūtingos klaidos, davė valstybei susikurti“⁶.

Iš Sintautų 1922 m. perkeliamas į Griškabūdį klebonu. Klebono pareigas ėjo iki 1942 m., nes susilpnėjęs sveikatai jas perdavė kun. Pr. Riaubai, kuris, deja, 1945 m. sausio 11 d. tragiškai žuvo bombardavimo metu. Klebonai keitėsi, tačiau J. Vaičaitis pasiliko Griškabūdyje emeritu, čia gyveno iki mirties.

Kunigystės Griškabūdyje periodas labai svarbus J. Vaičaičio gyvenime. Pagal 1923 m. Lietuvos gyventojų surašymo duomenis Griškabūdyje buvo 70 sodybų su 779 gyventojais, Naujajame Griškabūdyje – 17 sodybų su 130 gyventojų, t.y. miestelis turėjo per 900 gyventojų. Griškabūdžio parapija viena didžiausių Zonavykijoje, nusileido tik Sintautams, todėl pastoraciniam darbui buvo dėkinga dirva.

Naująjį kleboną Griškabūdis pasitiko apšėpusia bažnyčia. Apleistais kitais pastatais, todėl pasiraityjęs rankoves griebėsi įvairių su statyba bei remontu susijusių darbų. Klebonaudamas Griškabūdyje pirmiausia rūpinosi unikalios, pastatytos 1796 metais, medinės bažnyčios grąžinimu, 1929 m. ją kapitaliai suremontavo. Atstatė per Pirmąjį pasaulinį karą sudegusią kleboniją, pastatė parapijos namus.

Griškabūdyje rado dar ankstesnio klebono Juozo Marmos nupirktus tris didelius varpus. Tuo metu norėta pastatyti specialią varpinę prie centrinių bažnyčios durų, tačiau prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, nespėta. Per karą du mažesnius varpus konfiskavo vokiečiai, liko tik didysis varpas, vadinamas

⁶ J. Vaičaitis, Griškabūdis senovėje ir dabar//A. Katilius, J. Sajauskas, Kun. Juozo Vaičaičio rašytinis palikimas, *Lietuvių katalikų mokslo akademijos metraštis*, 2011, t. 33, p. 233–282.

Juozapo vardu. Klebonas J.Vaičaitis lankydamasis Lurde (Prancūzija) davė įžadus pastatyti Griškabūdyje specialią koplyčią. Tai ir buvo įvykdyta, 1933 metais pagal kauniečio inž. Antano Bistricko projektą šventoriuje pastatė grakščios architektūrinės formos betoninę varpinę, į kurią ir buvo įkeltas didysis varpas. Varpinė papuošta statulėlėmis ir kun. Jono Bosko skulptūrine kompozicija, kurią iš cemento išliejo savamokslis Sintautų skulptorius Juozas Debkevičius. Ši varpinė-koplyčia ir šiandien džiugina akį, griškabūdiečių vadinama “Liurdu”.

Kaip rašė Zenius Šileris straipsnyje “Griškabūdžio klebonas Juozas Vaičaitis” per visą klebonavimo Griškabūdyje laiką (1922-1942) buvo atlikta per dvidešimt stambių remonto bei statybos darbų.⁷

Kunigas Juozas Vaičaitis pasižymėjo pavyzdine sielovada ir aktyvia visuomenine veikla. Parapijoje įsteigė įvairių organizacijų skyrių, ypač aktyviai veikė šauliai ir pavasarininkai. Griškabūdžio choras pasižymėjo pirmojoje Zanavykų dainų šventėje, kuri vyko 1930 m. liepos 19-20 d. Šakiuose. Labai daug dėmesio skyrė blaivybės draugijos veiklai (subūrė per šimto narių blaivininkų vyrų būrį), buvo nepakantus išgeriantiems, kunigo pasirodymo užėjo bijojo visi miestelio ir aplinkinių kaimų stiklelio mėgėjai. Buvo be galo darbštus, aktyviai bendradarbiavo katalikiškoje spaudoje, ypač daug rašė į “Vadovą”. Apie kunigo Juozo Vaičaičio veiklą, nuveiktus darbus dažnai rašė “Šaltinis”.

Dėl radikalių pasisakymų katalikiškųjų organizacijų veiklos klausimais oficialios pasaulietinės valdžios buvo nelabai mėgiamas, buvo net apskūstas teismui. Nubaustas pinigine bauda, tačiau Naumiesčio apygardos teismas, tenkindamas apeliacinį skundą, baudą panaikino.⁸

Kunigas Juozas neblogai valdė plunksną: parašė savo brolio poeto Prano Vaičaičio biografiją, kuri buvo atspausdinta leidžiant poeto raštus (1912, 1921). Kaip paaikšėjo vėliau, paliko ir kitą rašytinį palikimą rankraščiuose.

Niekada nepamiršo savo gimtines, įvairiomis progomis dažnai lankydavosi Sintautuose. Būta ir skaudžių dalykų: 1937 m. mirė brolis - Jonas Vačaitis. Šią netektį pergyveno kartu su giminėmis ir kitais kunigais. Kartu su Sintautų klebonu Pranciškumi Radžiūnu, vikaru Klemensu Pusdešriu palydėjo jį į Sintautų kapines, parašė trumpą nekrologą.

Juozas Vaičaitis turėjo nemažai įtakos kitų žmonių likimams, kai kurie iš jų tapo įžymiais žmonėmis. Jis pakrikštijo būsimąjį vyskupą Juozą Žemaitį, jam baigus Šakių gimnaziją, rekomendavo į Kauno tarpdieczinę kunigų seminariją, taip nukreipdamas į kunigystės kelią. Dar du klierikai iš Griškabūdžio parapijos buvo klebono pasididžiavimas. Tai Juozas Preikšas - Panevėžio vyskupas ir Juozas Užupis – monsinjoras, Prienų dekanas. 1955 metais, J.Vaičaičiui švenčiant savo kunigystės 50-metį, Vilkaviškio vyskupijos valdytojas kan.dr. Juozas Stankevičius labai aukštai įvertino jo nuopelnus ne vien savo parapijai, bet ir visai Zanavykijai.

Vyskupas Juozas Preikšas, paklaustas apie kunigystės kelio pasirinkimą, taip prisiminė: “Šeimoje vyravo religinė ir patriotinė atmosfera. Kambarių sienas puošė kryžiai ir šventųjų paveikslai. Sekmadienis visada buvo Viešpaties diena, o vakarais buvo praktikuojama bendra malda, spalį - kalbamas rožinys. Šiek tiek paaugę visi patarnaudavome šv. Mišioms, o sesuo barstė gėles eucharistinėje procesijoje, giedojome bažnyčioje. Tokioje aplinkoje brendo pašaukimas tapti kunigu. Be to, apsisprendimą nulėmė ir tuo metu Griškabūdyje dirbęs kun. Juozas Vaičaitis, kuris buvo išradingas sielovadoje. Jo akyse aš užaugau ir išvykau į seminariją”⁹

Juozas Vaičaitis artimai bendravo su dar vienu iškiliu kunigu - iš Griškabūdžio parapijos kilusiu Antanu Skelčiu. Šis kunigas visiems laikams įėjo į Lietuvos istoriją kaip saleziečių pradininkas savo gimtinėje, o Griškabūdis pagrįstai laikomas saleziečių idėjos gimimo Lietuvoje širdimi. A.Skeltys mirė 1960-07-28 Lazdijų ligoninėje. Vykdamas velionio valią jis 1960-08-01 buvo palaidotas Griškabūdžio kapinėse. Į paskutinę kelionę savo bendražygį palydėjo ir J.Vaičaitis.

Marijampolietis kultūrininkas ir literatūrologas Zenius Šileris (1950–2007) ieškodamas medžiagos savo studijai apie poetą Praną Vaičaitį, 1994 m. aplankė vyskupą Juozą Preikšą, kuriam Griškabūdžio parapijos altarista ir Kudirkos Naumiesčio dekanas Juozas Vaičaitis prieš išeidamas 1961 m. paliko visą

⁷ “Suvalkija”, 2001, Nr.2, psl.23-26

⁸ “Šaltinis”, 1931, Nr. 10, psl. 130; Nr. 20, psl. 275.

⁹ B.Vertelka, Iškilaus zanavyko gilūs pėdsakai Aukštaitijoje, XXI amžius, 2001, Nr. 88 (997).

savo rašytinį palikimą. Vyskupas kun. J. Vaičiaičio rankraščius perdavė naudotis tyrinėtojiui, šis išleidęs monografiją¹⁰ 1996 m. gautus rankraščius perdavė Vilkaviškio vyskupijos muziejui.

Kunigo J. Vaičiaičio kūrybinį palikimą sudaro: 73 puslapiai rankraščio „*Griškabūdis senovėje ir dabar*“, 18 mokyklinio sąsiuvinio puslapių rankraščio „*Konstanty – Ireneus Lubenski, grafas, Seinų vyskupas 1863–1869*“, 53 puslapiai pamokslų (pradedant pirmuoju, sakytu 1905 m. Šilavote, baigiant paskutiniu, sakytu 1960 m. Kudirkos Naumiestyje), 6 puslapiai rankraščio „*Paskutinis mano žodis parapijiečiams, skaitomas man mirus*“, 4 puslapių raštas architektui Makarevičiui „*Turimos žinios apie Griškabūdžio bažnyčią*“, 3 puslapiai rankraščio „*Šis tas apie Griškabūdį*“, keli kurijos raštai.

Bene svarbiausias iš kūrybinio J. Vaičiaičio palikimo yra rankraštis „Griškabūdis senovėje ir dabar“ ne tik dėl savo apimties, bet ir dėl istorinių faktų, pastoracinės bei visuomeninės veiklos prisiminimų.

Gyvenimo pabaigoje buvo Griškabūdžio parapijos altaristas, tačiau visada domėjosi parapijos gyvenimu, politika. Nors buvo kritiškas sovietų valdžios atžvilgiu, tačiau pokario represijų išvengė.

Eidamas aštuoniasdešimtuosius metus 1961 m. vasario 07 d. mirė. Gyvenimo pabaigoje velionio parašytąjį *Paskutinį žodį parapijiečiams* prie jo karsto perskaitė Kudirkos Naumiesčio klebonas Juozas Jakaitis. Palaidotas Griškabūdžio bažnyčios šventoriuje prie jo statytos garsiosios varpinės. Laidotuvėse dalyvavo daug kunigų ir gausi minia tikinčiųjų.

Nors kun. Juozo Vaičiaičio jau senokai nėra tarp mūsų, jo atminimas gyvas, ypač griškabūdiečių atmintyje. 1996 m. Griškabūdis minėjo bažnyčios 200 metų jubiliejų. Ruošiantis šiam įvykiui, buvo atnaujinta bažnyčios išorė ir vidus. Pagal tarpukario laikų nuotraukas pakeisti visi langai, restauruotas vitražas, sienų tapyba. Atstatyta ir klebonija. Unikalus, kadaise basiesiems karmelitams priklausęs ansamblis dabar parapijiečius ir svečius pasitinka atsinaujinęs, traukdamas žmones bažnytinio meno vertybėmis ir vaičaitišku dvasingumu.

Juozas Jacevičius
2012-02-02

58. Vaičiūnas Vaclovas (1909 - 1983)

Gimė 1909 m. liepos 07 d. Skaistgirių kaime. Baigęs vietos pradinę mokyklą mokėsi Šakių „Žiburio“ gimnazijoje. Baigė Vilkaviškio kunigų seminariją. Į kunigus išventintas 1934 06 17. Vikaravo Simne, po to Kybartų parapijoje. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, vėliau – į Austriją, kunigavo Ravensburge ir įvairiose lietuvių kolonijose. 1948 m. persikėlė į Kolumbiją, dirbo Bogotoje.

Mirė 1983 m. Bogotoje (Kolumbija).

Kunigas Vaclovas Vaičiūnas

Vaclovas Vaičiūnas gimė 1909 m. liepos mėn. 7 d. Sintautų valsčiuje, Skaistgirių kaime, Juozo Vaičiūno ir Marcelės Tumosaitės šeimoje. Jis buvo antras vaikas šioje šeimoje, 1904 metais buvo gimusi sesuo Antanina. Motina mirė gana anksti. Vėliau Juozas Vaičiūnas vedė antrakart, šeima susilaukė sūnaus Algimanto ir dukters Janinos. Vaclovas Vaičiūnas 1922-1928 m. mokėsi Šakių „Žiburio“ gimnazijoje. Į Vilkaviškio kunigų seminariją (tuo metu ji buvo Gižuose) Vaclovas Vaičiūnas įstojo 1928 m., po šešių gimnazijos skyrių. 1930 m. kunigų seminarija iš Gižų buvo perkelta į Vilkaviškį. Besimokydamas seminarijoje priklausė tretininkams (trečiasis vienuolių ordinų padalinys, nuo 1978 m. vadinams pasauliečių pranciškonų ordinu – K.V.).

1931 m. gruodžio 21 d. J. E. vysk. A. Karosas naujoje Vilkaviškio Kunigų Seminarijos koplyčioje suteikė ostiariaus šventinimus eilei seminarijos auklėtinių, tame tarpe ir Vaclovui Vaičiūnui.

Į kunigus išventintas 1934 m. birželio 17 d., primicija buvo Sintautuose, birželio 29 d., per šv. Petrą. Baigęs seminariją, paskirtas į Simną vikaru. Simne išdirbo septynerius metus. Dar tebedirbdamas Simne, 1939 m. parašė prašymą išduoti užsienio pasą ir vizą, planavo išvažiuoti mokytis į Italiją, spėjama, kad į Vatikaną. Gavo teigiamą atsakymą, tačiau Europoje prasidėjo karas, užsidarė sienos

¹⁰ Z. Šileris, Pranas Vaičaitis, Kaunas, 1996.

ir išvažiuoti nespėjo. Prasidėjus karui dar dirbo Simne, vėliau persikėlė į Kybartus. 1944 m. artėjant frontui, kun. V.Vaičiūnas, bijodamas sovietų represijų, iš Kybartų pasitraukė į Vakarų. Iš pradžių į Austriją, po to persikėlė į Vokietiją, Ravensburgą. Ravensburge Prancūzų zonoje buvo didelė lietuvių kolonija. V.Vaičiūnas keletą metų buvo Ravensburgo lietuvių parapijos klebonas, lietuvių gimnazijos kapelionas. Lietuvių gimnazijoje dirbo kartu su poetu B.Brazdžioniu, dailininku J.Bagdonu. Tuo metu Ravensburgo gimnazijoje mokėsis Algis Didžiulis prisimena: *“Kunigas V.Vaičiūnas gimnazijoje buvo mano klasės auklėtojas, labai energingas, veiklus, mėgstamas žmonių”*.

1948 m. Vokietijoje pradėjus uždarinėti pokarines stovyklas, V.Vaičiūnas susisiekė su anksčiau į Kolumbiją atvažiavusiais kunigais ir 1948 m. pavasarį išvyko į Kolumbiją. Kelionė laivu iki Barranquillos uosto trukdavo apie tris savaites, iš ten lėktuvu į Bogotą. Į Bogotą atvyko apie balandžio vidurį. Kunigas Nikodemas Saldukas aprašo kun.Vaclovo Vaičiūno atvykimą į Bogotą: *“Bogotoje pirmieji pasirodė lėktuvais atvykę iš Vokietijos, du kunigai: Vaclovas Vaičiūnas ir Vincas Velavičius. Jie atvyko 1948 m.kovo pabaigoje, prieš komunistų sukilimą suruoštą Bogotoje Panamerikos Konferencijos, kuri kaip tik vyko tuo metu Bogotoje, baiktavimo tikslu. Atsimenu, kad kun. V.Vaičiūnas, prieš patį sukilimo momentą, buvo išėjęs į miesto centrą ir kai iki vėlaus vakaro negrįžo, buvau jau persirengęs civiliškais rūbais ir bemanęs išeiti jo ieškoti, bet pirma prisistačiau namų viršininkui. Šis pakėlęs akis man tarė: „Jokiu būdu ..., tavo akys, veidas, ir ūgis nuduos esantį amerikietį ir tada ...“ Pasilikau namie. Kun. Vaclovo nekantriai laukėme tris dienas. Trečios dienos popietyje mokiniai pradėjo triukšmauti, sakydami, kad pareina kun. Vaičiūnas, tik be sutono. Tik tada mes visi nusiramino, o jo pasakotos mums aventūros buvo visiems labai įdomios”*.²

² Saldukas N. Atsiminimai iš tautiečių sutikimo Kolumbijoje, *Kolumbijos Lietuvis*, 1954, Nr.12-13, l. 295. Atvažiavęs į Kolumbijos sostinę Bogotą, V.Vaičiūnas dirbo Verakruz bažnyčioje, kuri buvo pačiame centre. Gyveno prie bažnyčios esančiose patalpose, antarame aukšte. Bogotoje kunigas V.Vaičiūnas pelnė žmonių pasitikėjimą, pagarbą, nes buvo malonus, linksmas, mokėjo bendrauti su jaunimu. Buvo aktyvus, suorganizavo lietuvių chorą. Eilę metų buvo lietuvių kolonijos kapelionas.

Aktyviai dalyvavo kolumbijos lietuvių veikloje. Dėstė kun. N.Salduko įsteigtoje lietuviškoje šeštadieninėje mokykloje.

1953 m. rugpjūčio mėn. Kolumbijoje įvyko pirmasis Kolumbijos lietuvių suvažiavimas. Į Centrinę Krašto valdybą buvo išrinktas ir kunigas V.Vaičiūnas, jam pavestos sekretoriaus pareigos. Bogotoje kunigas dažnai būdavo pas lietuvius Kumpius, kurie turėjo restoraną “Tre Casitas“, čia dažnai rinkdavosi lietuviai.

1954 m. V. Vaičiūnas iš Bogotos išvyko į Villavicencio (tuo metu tai buvo nedidelis miestas, 120 km. nuo Bogotos). Čia kunigas V.Vaičiūnas dievui tarnavo La Grama bažnyčioje. Vėliau jis, su ten gyvenančių lietuvių pagalba, pastatė koplyčią, kurioje rinkdavosi lietuviai ir vykdavo pamaldos. Toje koplyčioje jis ir gyveno. Priedo prie darbo bažnyčioje, kunigas V. Vaičiūnas dirbo vienoje Villavicencio mokykloje, taip pat buvo policijos kapelionu. Gyvendamas Villavicencio, kunigas V.Vaičiūnas artimiau bendravo su V.Slotkaus šeima. Dažną sekmadienį, po šv. mišių, kun. V.Vaičiūnas svečiuodavosi svetingoje Slotkų šeimoje. La Grama bažnyčioje kun. V. Vaičiūnui pamaldų metu patarnaudavo Rodriges Pineda, dabar bažnyčios kanoninės teisės specialistas, vadinamas tėvu Moises.

1964 m. kun. V. Vaičiūnas grįžo į Bogotą. Čia ilgą laiką buvo vieno Bogotos rajono Čiko bažnyčios (Iglesia del Chico) kapelionu, ganytojo pareigas ėjo ir San Carlos ligoninėje.

Kunigas Vaclovas Vaičiūnas mirė 1983 m.gegužės 2 dieną, palaidotas Bogotos priemiestyje esančiose Jardines del Recuerdo kapinėse. Paskutiniaisiais metais sirgo, tačiau darbo neapleido. Laima Didžiulienė, Lietuvos garbės konsulė Kolumbijoje, prisimena: *“Aš kunigą gerai prisimenu, kai jis dirbo Čikote. Vieną kartą per mėnesį užvažiuodavom aplankyti, pasikalbėdavome. Jam gydytojai patarė operuotis, o jis sakė, kad ne, kiek dievas duos, tiek gyvensiu. Vis tiek toliau dirbo, kartais jau buvo sunku pamokslus sakyti. Jį labai žmonės mylėjo.Kai mirė, labai daug žmonių susirinko. Mes tada, gaila, buvome Lietuvoje”*. Kunigas M.V.Mankeliūnas, kuris vėliau atgulė į tą patį kapą (Kolumbijoje įprasta viename kape laidoti po du žmones), 1985 m. rašė į Lietuvą kunigo seseriai Janinai Jokimaitienei: *“Kunigo Vaclovo prisiminimas yra gyvas visoje kolonijoje, kasmet laikau metinių mišias, tautiečiai labai mielai renkasi; kolonijos ponios nuolatos nuneša gėlių į kapą”*.

2012 m. sausio 27 - vasario 14 dienomis, su specialia misija - aplankyti dėdės kunigo kapą, nuvežti tėviškės žemės, susitikti su Kolumbijos lietuviais ir surinkti apie kun. V.Vaičiūną medžiagos, į Kolumbiją nuvyko keturi Vaičiūnai - Algimanto sūnūs Algirdas, Arvydas, Kęstutis ir jo dukra Birutė. Ekspedicijos metu buvo aplankyti kun.V.Vaičiūną gerai pažinoję ir daug su juo bendravę: Algis Didžiulis (kun. V.Vaičiūnas Ravensburge buvo A.Didžiulio klasės auklėtojas) ir Lietuvos garbės konsulė Kolumbijoje Laima Didžiulienė, daug metų su kun. V.Vaičiūnu artimai bendravęs Vaclovas Slotkus, Lietuvių bendruomenės Kolumbijoje pirmininkė Stasytė Slotkutė, daug metų buvusio Lietuvos Garbės Konsulo Kolumbijoje Stasio Siručio duktė Diana Sirutis, buvęs kun. V.Vaičiūno klapčiukas tėvas Moises, užrašyti prisiminimai, surinkta daug foto ir video medžiagos. Ant kunigo Vaclovo Vaičiūno kapo užpilta žemės iš tėviškės sodybos. Tolimojoje Kolumbijoje liko balta kapo plokštė su užrašu "WENCESLAO VAICIUNAS T." ir gyvas prisiminimas artimųjų širdyse.

Kęstutis Vaičiūnas

59. Vailokaitis Juozas (1880 - 1953)

Gimė 1880 m. gruodžio 17 d. Pikžirnių kaime. Baigęs Marijampolės gimnaziją įstojo į Seinų kunigų seminariją, ją pabaigęs studijas tęsė Peterburgo dvasinėje akademijoje. Čia klausė įžymių teologijos profesorių paskaitų, t. tarpe ir P.Būčio. 1905m. gavo teologijos magistro laipsnį. Seinų seminarijoje priklausė slaptai lietuvių klierikų organizacijai, rašinėjo į lietuvišką spaudą. Svajoto įsteigti banką, nes norėjo supirkti kitataučių dvarus ir juos parduoti lietuviams. 1912 m. šią idėją įgyvendino kartu su broliu Jonu Vailokaičiu. Iš pradžių vikaravo Suvalkų Kalvarijoje, 1906 m. buvo perkeltas į Seinus. Rūpinosi "Šaltinio" tiražo didinimu, 1907-1910 m. buvo jo redaktorius. Už straipsnius, smerkiančius Rusijos politiką, buvo baustas piniginėmis bandomis ir kalėjimu. 1915 m. išvyko į Maskvą, iš ten - į Petrapilį. Čia dirbo tarp lietuvių tremtinių, padėjo jiems grįžti į Lietuvą, redagavo laikraštį "Vadas". Įgyvendindamas kun. A.Miluko idėją įkūrė lietuvių moterų šv.Povilo draugiją. J.Vailokaitis aktyviai dalyvavo poitinėje veikloje, 1917 m. buvo Lietuvių krikščionių demokratų partijos (Rusijoje) pirmininkas. Vėliau rūpinosi lietuvių reikalais Vilniuje, bet 1918 m. bolševikų buvo suimtas ir įkalintas Voroneže. Grįžęs atgal į Vilnių 1919 m. vasario 16 d. organizavo didelį koncertą Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo pirmosioms metinėms paminėti. Kitą dieną vėl buvo suimtas, išgabentas pradžioje į Daugpilį, vėliau - į Smolenską. Ten 1919 07 23 buvo iškeistas į kalinius bolševikus, vėl grįžo į Lietuvą.

Lietuvoje įsitraukė į visuomeninę ir politinę veiklą - buvo Steigiamojo ir Pirmojo Seimo atstovas. Aktyviai dalyvavo steigiant Vytauto Didžiojo universitetą. Iš pat pradžių dvasiškai ėmėsi iniciatyvos kad tai būtų katalikiškas universitetas, Žemaičių vyskupas P.Karevičius kartu su Seinų vyskupu A.Karosu šį klausimą derino su Vatikanu pasiūsdami į Romą kunigą P.Būčį. Lietuvos inteligentija siekė, kad universitetas būtų grynai pasaulietiškas. 1921 m. Seimas paskyrė dvi komisijas, kurios privalejo parengti būsimo universiteto statutą. Viena komisija buvo iš įvairių partijų asmenų, kita - krikščionių demokratų bloko. Rengiant universiteto struktūrą iškilo ginčai kaip suderinti katalikiškosios pasaulėžiūros laisvę su nekatalikiškąja, t.y. teologinius mokslus ir filosofiją, aršiausia diskusija kilo dėl filosofijos fakulteto reikalingumo ir būtinumo. Čia pasireiškė kun. J.Vailokaičio diplomatinis talentas ir įžvalgumas: krikščionių demokratų komisija priėmė kompromisinį J.Vailokaičio pasiūlymą įkurti universalų teologijos-filosofijos fakultetą. Pirmuoju šio fakulteto dekanu paskirtas kun. Jonas Maculevičius-Maironis, vėliau jį pakeitė P.Būčys. Visas universitetas išsaugojo savo pasaulietinį pobūdį, jame be teologijos-filosofijos fakulteto buvo: humanitarinių mokslų, teisių, gamtos ir matematikos, medicinos ir technikos fakultetai.

J.Vailokaitis rėmė Klaipėdos 1923 m. sukilimą. Prezidentui A.Smetonai tarpininkaujant, sukilimo reikalams paaukojo 12,5 tūkst. dolerių.

Vėliau iš politinio darbo pasitraukė ir atsidėjo atgaivintos brolių Vailokaičių bendrovės ir Ūkio banko veiklai. Su broliu Jonu organizavo akcinę bendrovę "Maistas", įsigijo Brolių Šmitų geležies fabriką, Palemono plytinę. Linksmadvaryje statė gyvenamuosius namus. Lietuvos finansų ir kapitalo organizavimas ir bendrovių steigimas daug prisidėjo prie krašto ekonomikos atkūrimo. Dalį pajamų skyrė studentų stipendijoms, kultūrinėms ir politinėms organizacijoms.

Prasidėjus Sovietų okupacijai, 1941 m. ištremtas į Sibirą, į Lietuvą galėjo grįžti tik po Antrojo pasaulinio karo. Grįžęs į Lietuvą buvo mažos Paštuvos (Kauno r.) parapijos klebonas.

Mirė 1953 m. rugpjūčio 02 d. Paštuvoje, ten ir palaidotas greta brolio Jono Vailokaičio.

Sintautų kapinėse ir šiandien stovi įspūdingas paminklas prie Juozapo Vailokaičio tėvų - Petronėlės ir Motiejaus Vailokaičių kapo. Iš juodo marmuro padarytas didelis kryžius su Nukryžiuotuoju, šalia jo suklupusios moters figūra.

Anksčiau buvo teigiama, kad šis paminklas pagamintas Italijoje ir yra sūnų Juozapo ir Jono paskutinė dovana tėvams. Deja, tai buvo tik spėjimas. Lietuvos kultūros tyrimų instituto mokslininkai lankėsi Sintautų kapinėse ir apžiūrėję Vailokaičių kapo paminklą, moters skulptūros papėdėje aptiko signatūrinę dirbtuvių plaketę, iš kurios paaiškėja, kad paminklas pagamintas Vokietijoje. Dr. Skirmantė Smilingytė-Žeimienė rašo taip: *“Zanavykų kraštui skirtuose leidiniuose nurodoma, kad Vailokaičių antkapinį paminklą padarė Italijos meistrai. Tačiau paminklo skulptūros nuliedintos Vokietijoje, Geislingene veikusiose meninėse dirbtuvėse. Tą liudija signatūrinė dirbtuvių plaketė moters skulptūros papėdės kairėje. (Plaketėje yra toks įrašas: “Galvanoplastische Kunstanstalten. Geislingen-Steige) Reikėtų paneigti ir minėtuose leidiniuose iškeltą prielaidą, jog Vailokaičių antkapinį paminklą projektavęs Vincas Grybas. Šio paminklo kompozicijos tipas sukurtas Geislingeno dirbtuvėse. Panašūs antkapiniai paminklai – gana įprasti XX a. Europos sepulkrinės paskirties meno kūriniai.*

Analogiška, taip pat galvanoplastinė gedincios moters skulptūra puošia ir vieną Rupelrato kapinių (palei Solingeną Vokietijoje) antkapį, tačiau bendras to paminklo pavidalas kitoks nei Sintautų antkapio.

Geislingeno –Šteigės meninės galvanoplastikos dirbtuvės – reikšmingiausias XX a. I pusės meninės galvanoplastikos dirbinių gamintojas Vokietijoje ir visoje Europoje. Firmos gyvavimo pradžia laikomi 1890 metai. („Lietuvos sakralinė dailė”, I tomas - Vilkaviškio vyskupija, VI knyga - Šakių dekanatas, II dalis – Naudžiai-Žvirgždaičiai“ , Vilnius, 2007, P. 302-305).

60. Vaitiekaitis Augustinas (1890 - 1968)

Gimė 1890 m. rugsėjo 02 d. Kirmiškų kaime. Mokėsi pas kaimo daraktorių, baigė vietos rusišką dviklasę pradžios mokyklą, progimnaziją. Baigęs Peterburgo dvasinę seminariją 1914 m. gavo kanonų teisės licenciato laipsnį ir civilinės teisės diplomą, 1914 04 03 buvo įšventintas į kunigus.

Po Pirmojo pasaulinio karo grįžo į Lietuvą, buvo Vidaus reikalų ministerijos kulto reikalų referentas. 1926 m. mirė mama, išlydėjęs ją į kapus, dėl nežinomų priežasčių užsidegė ir iki pamatų sudegė gyvenamasis namas. Kunigas nutarė persikelti arčiau tėviškės. Nuo 1928 m. Šakių “Žiburio” gimnazijos vicedirektorius. 1929 metais atstatė tėviškės namus. 1930 m. paskirtas Vilkaviškio gimnazijos kapelionu, dažnai parvažiuodavo į Kirmiškus. Čia parašė vadovėlius “Visuomenės mokslo pagrindai” (1934) ir “Trumpa bažnyčios istorija” (1934). 1935 m. – Alytaus gimnazijos kapelionas, 1938 m. – Kauno karo ligoninės kapelionas. 1942 – 1944 m. – Vilniaus kunigų seminarijos, profesorius. Išleido knygą “Lietuvos karo kapelionų praeitis”.

Po karo buvo Kauno kunigų seminarijos vicerektorius, rektorius 1951-1955 m. sovietų valdžios ištremtas į Kurską. Grįžęs į Lietuvą apsigyveno Vilniuje, nes tėviškė buvo nuniokota. Buvo altarista prie šcv. Onos bažnyčios Vilniuje.

Mirė 1968 m. liepos 4 d. Vilniuje, palaidotas Sintautuose.

61. Žievys Antanas (1886 – 1949)

Gimė 1886 m. sausio 31 d. Kuodžių kaime. Baigęs Naumiesčio pradinę mokyklą, vėliau mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir baigė 4 klases. 1902-1908 metais mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, dėl jauno amžiaus 1908 metais gavo tik diakono šventinimus, po metų Varšuvoje 1909-02-14 įšventintas į kunigus. 1909-1912 m. buvo Ilguvos, 1912–1915 m. - Teolino, 1915-1918 m. - Silvanonių, 1918-1919m. - Račkų vikaras. 1919-1920 m. buvo Kapicos, 1920-1925 m. - Osovieco, 1925-1929 m. - Rydzewo, nuo 1936 m. iki mirties - Punsko klebonas.

Aktyvus lietuviybės puoselėtojas. Po Antrojo pasaulinio karo buvo persekiojamas už pažangias pažiūras. Nesutarė ir su bažnytine valdžia, nes priešinosi Lomžos vyskupijos kurijos nurodymui panaikinti Punsko bažnyčioje lietuviškas pamaldas. Tik jo pastangomis pamaldos Punske iki 1948 metų buvo laikomos ir lietuviškai. Jaunystėje buvo aktyvus “Šaltinio” bendradarbis bei rėmėjas.

Mirė 1949 m. rugpjūčio 30 d. Punske (Lenkija), ten ir palaidotas.

B) Teisininkai

1. Banaitis Vytautas (1900– 1980)

Gimė 1900 m. gegužės 02 d. Vaitiekupių kaime. Tai 1918 02 16 Lietuvos Nepriklausomybės akto signataro S. Banaičio jaunausias sūnus. Pradinę mokyklą ir gimnaziją baigė Kaune, 1924-1925 metais studijavo Filadelfijos universitete (JAV). Grįžęs į Lietuvą 1927-1940 metais dirbo Vidaus reikalų ministerijoje. 1940 metais Vilniaus universitete įgijo teisininko specialybę. Po karo mokytojavo įvairiose mokyklose. Nuo 1953 metų Lietuvos Žemės ūkio akademijoje dėstė anglų kalbą, kartu ją studijavo (1949-1955) Vilniaus pedagoginiame institute.

Mirė 1980 m. liepos 17 d. Kaune, ten ir palaidotas.

2. Birbilas Vaclovas Algimantas (g.1936)

Gimė 1936 m. sausio 04 d. Sintautuose, 1951 m. baigė Sintautų septynmetę mokyklą, 1956 m. - Griškabūdžio vidurinę mokyklą. 1956-1961 metais studijavo Vilniaus pedagoginiame institute lietuvių kalbą ir literatūrą, 1973 metais baigė Vilniaus universiteto Teisės fakultetą.

1961-1963 m. Šiaulių 2-os internatinės mokyklos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas-auklėtojas, 1963-1964 m. – Šiaulių J. Janonio vidurinės mokyklos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas, 1964-1970 m. – Šiaulių 29-osios profesinės-technikos mokyklos direktoriaus pavaduotojas, 1970-1980 m. - Šiaulių miesto teismo teisėjas, 1980-1995 m. - šio teismo pirmininkas. 1995-2001 m. Šiaulių apygardos teismo pirmininkas. Lietuvos nusipelnęs teisininkas (1986), Teisėjų tarybos narys. Aktyviai dalyvauja Lietuvos teisininkų draugijos veikloje, yra šios draugijos tarybos narys.

Išleido publicistikos knygą “Kas bylose nesudėta” (2000), knygą apie Rainių tragediją “Penktasis Dievo įsakymas” (2001).

Gyvena Šiauliuose.

3. Dailidė Pranas (1888-1965)

Gimė 1888 m. rugsėjo 29 d. Sintautuose. 1907 m. aukso medaliu baigė Marijampolės gimnaziją, 1911 m. - Petrapilio universiteto Matematikos fakultetą. 1911-1918 metais mokytojavo Marijampolės, Čenstachavos (Lenkija) ir Tbilisio (Gruzija) gimnazijose. 1918 m. Lietuvos valstybės taryba paskyrė Lietuvos atstovu Kaukazo valstybėse, rūpinosi tautiečių grįžimo į tėvynę reikalais. Grįžęs į Lietuvą 1921-1939 m. su pertraukomis dirbo Užsienio reikalų ministerijoje, Rytų, vakarų ir Europos centro departamentų direktorius. Vėliau - Eltos direktorius. Nuo 1926 metų valstiečių liaudininkų sąjungos centro komiteto narys. Buvo renkamas į Lietuvos III Seimą nuo valstiečių liaudininkų partijos, ėjo finansų ir biudžeto bei ekonomikos komisijų pirmininko pareigas. 1926 m. redagavo laikraštį “Lietuva”, 1927-1928 m. laikraščio “Lietuvos žinios” redaktorius. 1935 m. Kauno Vytauto Didžiojo universitete įgijo teisininko specialybę. 1934-1939 metais ELTA redaktorius, Pabaltijo spaudos santarvės pirmininkas, žurnalistų sąjungosa vicepirmininkas. 1939-1940 m. – nepaprastasis ir įgaliotasis ministras Latvijoje. 1940 m. grįžo į Lietuvą, vertėsi advokato praktika. 1941 06 14 sovietų valdžios suimtas, bet paleistas. Per Antrąjį pasaulinį karą mokytojavo Kaune, šiek tiek užsiėmė advokato praktika. Baigiantis karui pasitraukė į Švediją, Stokholmo universitete dėstė slavų kalbas. 1947 metais išvyko į JAV, apsigyveno Syrakuzų mieste, jo universitete nuo 1951 m. dėstė rusų kalbą.

Išleido 3 matematikos vadovėlius, knygą “Lietuvos sutartys su svetimomis valstybėmis”, “Margučio” žurnale paskelbė atsiminimus. Aktyvus spaudos bendradarbis: Lietuvoje atspausdino per 3 tūkst. , o JAV – per 400 straipsnių matematikos, teisės ir politikos klausimais. Bendradarbiavo “Sandaroje”, “Margutyje”, “Drauge”, “Darbininke”, “Švietimo darbe”.

Priklausė Lietuvių tremtinių draugijai, 1947 m. buvo šios draugijos pirmininku, 1948 m. – BALF, o Čikagos apskrities pirmininkas.

Mirė 1965 m. rugsėjo 01 d. Syrakūzų mieste (JAV), ten ir palaidotas.

4. Jacevičius Juozas Vytas (g.1948)

Gimė 1948 m. liepos 24 d. Gaisrių kaime. 1966 m. baigė Sintautų vidurinę mokyklą, 1973 m. – Vilniaus universiteto Teisės fakultetą įgydamas teisininko kvalifikaciją.

1974 – 1986 m. dirbo teisininku didelėje pramonės įmonėje Vilniuje, specializavosi civilinės teisės srityje. Kaip ūkinės ir civilinės teisės specialistas buvo pakviestas dirbti į Valstybinį arbitražą: 1987-1989 m. Vilniaus Valstybinio arbitražo valstybinis arbitras, Lietuvai atgavus nepriklausomybę 1990-1991 m. Valstybinio arbitražo vyriausiojo valstybinio arbitro pavaduotojas.

Jauna nepriklausoma valstybė kūrė savo institucijas ir J.Jacevičius buvo pakviestas dirbti į Lietuvos muitinę: 1992-1996 m. Muitinės departamento direktoriaus pavaduotojas. Pasireiškė kaip aktyvus atgavusios nepriklausomybę Lietuvos Respublikos teisėkūros proceso dalyvis, su grupe bendraminčių sukūrė pirmąjį Lietuvos istorijoje Muitinės kodekso projektą. Lietuvos Respublikos Seimas 1996 m. priėmė šį kodeksą, pažymėdamas jo modernumą bei esminį atitikimą Europos Sąjungos teisės normoms.

1997-1999 m. dirbo vadovaujantį teisinį darbą stambioje statybos bendrovėje “Lithun”, buvo patvirtintas Vilniaus tarptautinio komercinio arbitražo arbitru, išlaikė egzaminus įgydamas advokato kvalifikaciją.

1999 10 22 Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus dekretu paskirtas Valstybės kontrolieriaus pavaduotoju. Dirbdamas Valstybės kontrolėje – vėl aktyvus teisėkūros proceso dalyvis. Jo vadovaujama darbo grupė 2001 m. parengė naują Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės institucijos koncepciją bei ilgalaikį strateginį plėtros planą, 2002 m. - naujos redakcijos Valstybės kontrolės įstatymo projektą, kuris pirmą kartą nacionalinėje teisėje Valstybės kontrolę įteisino kaip aukščiausiąją valstybinio audito instituciją.

Nuo 2005 m. Naujosios sąjungos (socialliberalų) partijos politikos konsultantas.

J.Jacevičius aktyvus Zanavykų bendrijos Vilniuje narys, buvo renkamas Sintautų parapijos seniūnu, valdybon. Domisi istorija, literatūra, filatelija, numizmatika. Yra XXVII knygos mėgėjų draugijos narys, draugijos metraščio leidimo rėmėjas. Knygos „Sintautų parapija”(2003) vienas pagrindinių autorių, yra paskelbęs kraštotyros straipsnių periodinėje spaudoje.

Etninės kultūros leidinio “Suvalkija”, Vl.Žuko knygos “Gyvenimas paskirtas gimtajai kalbai. Juozas Pikčilingis” (2001) pagrindinis, M.Puodžiukaitienės knygos “Sintautų mokyklos šviesa” (2004) vienas rėmėjų.

Gyvena Vilniuje.

Teisininkas Juozas Vytas Jacevičius

Visiškai nesvarbu, kad Juozas gyvena Vilniuje, kad paskendęs vilnietiškuose rūpesčiuose ir darbuose, jis liko zanavykas iki gyvasties gelmių, neužmiršo savo šaknų, darbščių, taupių ir išdidžių Zanavykijos krašto žmonių. Juozas tebekalba gražia tarpe. Malonu klausytis ištarmių apie Gaisrių kaimą, Sintautų miestelį, Pentos upelį.

Gimė 1948 m. liepos 24 d. Gaisrių kaime. 1955–1959 m. mokėsi Mockupių (Šakių r.) prad. m-kloje, 1960–1966 m. - Sintautų (Šakių r.) vid. m-kloje, 1968–1973 studijavo VU Teisės fakultete, įgijo teisininko kvalifikaciją. 1973-1987m. Vilniaus P.Eidukevičiaus odos-avalynės gamybinio susivienijimo juridinio skyriaus viršininkas; 1987 – 1990 m. Lietuvos TSR Valstybinio arbitražo arbitras; 1990 -1992 m. Lietuvos Respublikos Valstybinio arbitražo vyriausiojo valstybinio arbitro pavaduotojas; 1992 – 1997 m. Muitinės departamento direktoriaus pavaduotojas; 1997–1999 m. Lietuvos-Vengrijos akcinės bendrovės „Lithun“ teisės ir personalo departamento direktorius; 1999 – 2005 m. LR Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas; 2006-2008 m. LR Seimo kanceliarija. Tokias šykščias žinias apie Juozo biografiją pateikia įvairūs žinyrai¹¹.

¹¹ “Kas yra kas Lietuvoje.Kraštiečiai.Šakiai”, Kaunas, 2010, psl. 167

Tačiau Juozo gyvenimo kelias vertas įdėmesnio žvilgsnio, nes jo gyvenimiška patirtis, nuveikti darbai gali būti pavyzdžiu ne vienam sintautiškiui.

Juozas gimė valstiečių šeimoje, tačiau tėvas turėjo staliaus gabumus, o mama Dailidaitė Antanina – kilusi iš garsios Dailidžių giminės, kurios pavardė jau pasako apie pagrindinį jų užsiėmimą. Juozo dėdės galėjo ne tik namą pastatyti, bet jį ir įrengti, pagaminti visus baldus, kitus namų apyvokos reikmenis iš medžio.

Juozui besimokant Mockupių pradinėje mokykloje mokytoja Onutė Steiblienė iš karto atkreipė dėmesį į šitą judrų, viskuo besidomintį nediduką berniuką. Tik išmokęs skaityti, vieną po kitos perskaitė visas mokykloje buvusias vaikiškas knygeles. Gerai, kad Gaisrių kaime, kaimynystėje buvo klubas-skaitykla, su didele spinta įvairių knygų. Kaip dabar prisimena pats Juozas, ypač jam patiko populiarų pokaryje leidžiama knygų serija „Pažinkime visatą“.

Pabaigus pradinę ir perėjus mokytis į Sintautų vidurinę mokyklą pažinimo procesas įgavo kitą greitį ir kokybę. Mokytojai Zigmas Norkaitis, Petrutė Vaitiekaitytė, Juozas Ulys, Antanina Klimaitienė, Genovaitė Ulienė, Marija Puodžiukaitienė, Juozas Arlauskas ir kiti išmokė ne tik mylėti knygą, dar ir gerbti žmones, jų darbus, suformavo požiūrį į šios žemės vertybes.

Juozas vidurinę mokyklą baigė 1966 metais, tačiau į Vilniaus universitetą įstojo tik 1968 metais, nes pagal tuo metu galiojusią tvarką į teisės studijas priimdavo tik su 2 metų darbo stažu. Kadangi Juozo brandos atestate buvo daug gerų pažymių, jam pavyko įsidarbinti Šakių rajono socialinio aprūpinimo skyriuje. Taip Juozas tapo sąskaitininku, vėliau kolūkietišku pensijų poskyrio inspektoriumi. „Dirbdamas su poskyrio vadovu Vytautu Liubinu daug ko iš jo išmokau, – pasakoja Juozas. – Taip mano gyvenimo neatsiejama dalimi tapo neįgalių žmonių problemos.“¹²

Besimokydamas gerais ir labai gerais pažymiais 1973 m. pabaigė Vilniaus universitetą įgydamas teisininko kvalifikaciją. Studijuodamas teisės disciplinas paragavo ir filosofijos, kuri iš karto patraukė prie savęs. Visiškai neblogą įspūdį filosofijos dėytojams padarė dar 1970 metais Juozo parašytas referatas „Ar gali mąstyti mašina“, nes tuo metu kibernetika žengė tik pirmuosius žingsnius, o iki dabartinių kompiuterių buvo labai toli. Specializavosi ūkinės ir civilinės teisės srityje, Juozo parašyti darbai studentų mokslinėje draugijoje užimdavo prizines vietas.

Baigęs teisės studijas, iš karto gavo paskyrimą dirbti juridinės tarnybos vadovu didelėje pramonės įmonėje Vilniuje. Įmonėje, kurioje dirbo beveik 4 tūkst darbininkų, netrūko problemų beveik iš visų teisės sričių, todėl šis periodas, kaip sako pats Juozas, tapo antruoju ir labai rimtu gyvenimo universitetu.

1987 m., kai prasidėjo taip vadinamas gorbaciovinis atšilimas, nors ir nebūdamas partijos nariu, Juozas, kaip geras ūkinės teisės specialistas, buvo pakviestas dirbti į tuometinį Lietuvos TSR Valstybinį arbitražą, kuris kaip ūkinis teismas nagrinėjo ginčus tarp įmonių. Pramonės įmonėje įgyta patirtis ir darbštumas greitai sulygino su kitais, jau ne vienerius metus ar dešimtmetį dirbančiais profesionalais arbitrais. Išnagrinėtų bylų skaičiumi niekuo nesiskyrė nuo kitų kolegų. Juozas išlaikė ir šį egzaminą, nors retkarčiais tekdavo arbitražines bylas neštis į namus, kad spėti laiku parašyti priimtą sprendimą.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, kaip gabus ir doras teisininkas, paskirtas Lietuvos Respublikos Valstybinio arbitražo vyriausiojo valstybinio arbitro pavaduotoju. Daug nuveikė stiprinant jaunos valstybės savarankiškumą, ginant jos ekonominius interesus. Prasidėjęs savų įstatymų rengimas įtraukė Juozą į kūrybinį darbą: buvo darbo grupių, kūrusių Prekybos, Vartotojų teisių apsaugos, Bankroto įstatymų projektus, aktyvus dalyvis.

Jauna nepriklausoma valstybė kūrė savo institucijas ir Juozas Jacevičius buvo pakviestas dirbti į Lietuvos muitinę, 1992-1996 m. dirbo Muitinės departamento direktoriaus pavaduotoju.

Kaip žinia, Sovietų sąjungoje nė viena respublika savo muitinės neturėjo, buvo tik viena sąjunginė institucija. Kaip sako Juozas, nepriklausomos Lietuvos muitinė savo kelią pradėjo nuo trijų nulčių: buvo nulis žmonių, nulis – patalpų, nulis – įstatymų. Juozas, kaip profesionalus teisininkas, pasireiškė kaip aktyvus teisėkūros proceso dalyvis, nes per 1993-1996 metus muitinės departamente parengta 11 įstatymų, per 200 Vyriausybės nutarimų, beveik 300 žinybinių teisė aktų.

¹² Liudvikas Baskas, „Šviesuolis iš Zanavykų žemės“, „Bičiulis“, 2008, Nr.9, psl.34-44.

Paklaustas, kurie darbai muitinėje jam įsidėmėtiniausi, įvardina su grupe bendraminčių sukurtą pirmąjį Lietuvos istorijoje Muitinės kodekso projektą. Lietuvos Respublikos Seimas 1996 m. priėmė šį kodeksą, pažymėdamas jo modernumą bei esminį atitikimą Europos Sąjungos teisės normoms. Lygiai tokie pat svarbūs ir reikalingi buvo Muitų tarifų įstatymas, pirmasis Lietuvos muitinės statutas.

Labai svarbi muitinės raidai buvo 1996 metais atlikta šios institucijos organizacinė reforma. Jos esmė buvo tame, kad iš pradžių Lietuvoje buvo 14 muitinių. Jos visos buvo įkurtos pasienyje ir buvo tam tikrais valstybingumo simboliais. Visi gerai prisimename, kaip buvo deginami pirmieji muitininkų vagonėliai, ypač skaudi Medininkų pasienio posto muitinės ir policijos pareigūnų iššudymo tragedija. Tačiau pasikeitus ekonominei situacijai ir atsiradus sampratai apie tikrąsias muitinės procedūras, pribrendo muitinės struktūrinė reforma, nes pasienio muitinės savo pirminį joms keliamą uždavinį įvykdė. Reformos pasiūlymas – 14 pasienio muitinių pertvarkyti į 10 teritorinių muitinių, po vieną kiekvienoje apskrityje. Muitinių būstinės buvo atitrauktos nuo pasienio į krašto gilumą, į apskričių centrus, t.y. ten kur vyksta prekių gamyba, didžiausia prekių sandėliai. Būtent tuo metu buvo įvesta muitinės deklaracija – kaip vienintelis šaltinis žinoti užsienio prekybos balansą. Visi šie darbai buvo sėkmingai įvykdyti.¹³

Norėdamas padaryti tam tikrą pertrauką ir atitrūkti nuo rimtų dalykų, paklausiau ar galėtu prisiminti kokių nors įdomesnių žmonių ar įvykių iš darbo muitinėje. Juozas susimąstė, tačiau vėliau sutiko papasakoti porą epizodų.

Tai įvyko apie 1994 m. kai Čėčėnijoje vyko karas. Jauna nepriklausoma Lietuvos valstybė nutarė paremti kovojančią čėčėnų tautą. Greitai buvo surinkta humanitarinė pagalba rūbais, medikamentais, maisto produktais. Šią brangią visos Lietuvos žmonių surinktą siuntą, kuri vos tilpo į du vagonus, buvo nutarta siųsti geležinkeliu su Lietuvos pareigūnų palyda. Visai pilietinei akcijai vadovavo tuometinio Lietuvos Atkuriamojo Seimo deputatai Romualdas Ozolas ir Algirdas Endriukaitis, siuntos apsauga buvo patikėta aviacijos pulkininkui, asmeniniam Čėčėnijos Prezidento Džocharo Dudajevio draugui, zanavykui Vytautui Eidukaičiui. Krovinio kelias buvo tolimas ir pavojingas, vagonai turėjo kirsti net kelių valstybių teritorijas. Juozui Jacevičiui, kaip Lietuvos muitinės atstovui, teko konsultanto misija, reikėjo gerai žinoti ir išaiškinti lydintiems asmenims krovinių gabenimo tranzitu subtilybes, apsirūpinti reikiamais dokumentais. Abu vagonai sėkmingai kirto Baltarusijos ir Ukrainos valstybines sienas, nes neoficialiai talkino šių valstybių kolegos-muitininkai. Problemos prasidėjo Rusijos teritorijoje. Buvo stabdoma net nedidelėse stotelėse, vis reikalaujama ir reikalaujama taip vadinamų “dozvolų”. Čia labai pravertė praktiniai patarimai, nes V.Eidukaitis turėjo pasidaręs gautų oficialių Rusijos valdžios leidimų ištiesą šūsnį kopijų, tai gavęs į rankas reikalaujamą popierių vargšas rusų biurokratėlis nesugalvodavo nieko daugiau kaip mostelti ranka “Važiukite”.

Kaip žinia, šis Lietuvos humanitarinis kroviny sėkmingai pasiekė Grozną, o Juozo Jacevičiaus patarimai buvo įvertinti Seimo padėka. Kaip jis pats sako, tai brangiausia padėka, gal, kad buvo pirmoji ir, kad ne už oficialių pareigų atlikimą.

Praėjus metams gyvenimas Juozą suvedė su žinoma kultūros veikėja Beatriče Kleizaite-Vasaris. Tuo metu ji buvo paminklo kunigaikščiui Gediminui pastatymo komiteto pirmininke. Beatriče užėjusi pas Juozą Jacevičių, papasakojo apie didįjį sumanymą ir pasiguodė, kad niekur neranda paminklo išliejimui reikalingos bronzos. Tuo metu ypatingai klestėjo metalų biznis, iš Rytų į Vakarų legaliais ir neteisėtais būdais buvo gabenami didžiuliai jos kiekiai. Juozas žinojo, kad muitinėje kaip tik saugomas nemenkas kiekis iš kontrabandininkų konfiskuoto spalvotojo metalo, todėl patarė kreiptis į Vyriausybę, kad ši paremtų paminklo statybą. Tai buvo įmanoma padaryti tik specialiu Vyriausybės sprendimu, kurio juodrašį pats ir parašė.

Vyriausybės sprendimas po visų tarpžinybinių suderinimų buvo teigiamas, komitetas paminklo išliejinimui gavo reikiamą bronzos kiekį. Bet čia vargai nesibaigė, nes Vilniaus meistras labai brangiai užsiprašė už paminklo išliejinimą, todėl buvo nutarta kreiptis į Taliną. Čia vėl prireikė Juozo konsultacijų išvežant iš Lietuvos metalą ir atgal pargabenant jau Gedimino skulptūrą. Visas pastangas apvainikavo 1996 metais Vilniuje prie Katedros iškilmingai atidengtas paminklas kunigaikščiui Gediminui, sukurtas pagal išeivio skulptoriaus V. Kašubos projektą. Paminklą atidengė filosofas Romualdas Ozolas. Visi

¹³ Aurelija Arlauskienė, “Asmens kodas: Lietuvos muitinė”, Vilnius, 2009, psl. 98-102

prisidėję prie Gedimino paminklo pastatymo buvo apdovanoti specialiu atminimo medaliu. Juozas ypatingai didžiuojasi savo medaliu, pažymėtu Nr. 5.

Kurį laiką Juozas padarė pertrauką valstybės tarnyboje, 1997-1999 m. dirbo vadovaujantį teisinį darbą Lietuvos – Vengrijos statybos bendrovėje “Lithun”. Tuo pačiu metu gilino savo teises žinias, buvo patvirtintas Vilniaus tarptautinio komercinio arbitražo arbitru, išlaikė egzaminus įgydamas advokato kvalifikaciją.

Tačiau greitai vėl pašauktas valstybės tarnybon, 1999 m. Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus dekretu paskirtas Valstybės kontrolieriaus pavaduotoju. Valstybės kontrolėje jis dirbo tai, ką labai gerai išmanė. Jo vadovaujama darbo grupė 2001 m. parengė naują Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolės institucijos koncepciją bei ilgalaikį strateginį plėtros planą, 2002 m. - naujos redakcijos Valstybės kontrolės įstatymo projektą, kuris pirmą kartą nacionalinėje teisėje Valstybės kontrolę įteisino kaip aukščiausiąją valstybinio audito instituciją.

Kai Juozo paklausiau, kurią savo gyvenimo atkarpą labiausiai vertina, minutėlę patylėjęs, ramiai pasakė: „Žinoma, darbas valstybės kontrolieriaus pavaduotoju buvo prasmingiausias. Man dirbant Valstybės kontrolėje pavyko, kasmet pareikalauti į valstybės biudžetą sugrąžinti šimtus milijonų neteisėtai panaudotų lėšų, nuslėptų mokesčių ir pritaikant ekonomines sankcijas, sugrąžinti dešimtis milijonų vertės turto, drausminėn atsakomybėn patraukti šimtus pareigūnų, iškelti ne vieną dešimtį baudžiamųjų bylų valstybinių lėšų grobystojams.“

O kai paklausiau, ar dirbant Valstybės kontrolėje nebuvo kokių įdomesnių nutikimų, nusišypsojęs, papasakojo: „Netyčia sužinojau, kad prasidėjus Atgimimui, šioje įstaigoje (Valstybės kontrolėje) dirbė patriotai nuo Valstybės saugumo komiteto pastato 1990 m. slapčia nukabino ir paslėpė visas saugumiečių įstaigos iškabas. Tuo metu tai buvo tikras žygdarbis, galėjęs ir gyvybę kainuoti. Iškabų paslėpimo vieta buvo žinoma tik porai žmonių, paslaptis buvo patikimai saugoma. Labai tuo susidomėjau ir pradėjau paieškas. 2005 m. šios paslėptos iškabos buvo surastos, po to perduotos Genocido aukų muziejui, kad primintų ateities kartoms apie kovos už laisvę ir valstybės nepriklausomybę nueitą kelią“.

Šį Juozo nuopelną istorijai primena muziejaus padėka, kuri užėmė garbingą vietą lentynoje tarp kitų įvairių gautų apdovanojimų. Beje, už nuopelnus ginant autorių teises 2008 m. Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūros (LATGA-A) apdovanotas Aukso žvaigžde.

2005 - 2008 m. dirbo Lietuvos Respublikos Seime, pablogėjęs sveikatai nuo 2009 metų atsidėjo teisiniam darbui ginant ir atstovaujant neįgaliųjų interesus. Yra Lietuvos epilepsija sergančiųjų integracijos asociacijos (LESIA) teisės konsultantas, retkarčiais neįgaliųjų reikalais apsilanko ir Šakiuose. Jo visiškai netenkina, kad iki šiol Lietuvoje pilnu pajėgumu neveikia Seimo ratifikuota Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija, nes šios tarptautinės konvencijos nuostatas reikia perkelti į nacionalinių teisės aktų bazę.

Nors būdamas teisininku, Juozas visą laiką domėjosi istorija: parašė ir išleido knygą “Sintautų parapija” (2003), apybraižą “Gaisriai” (2008) apie savo gimtąjį kaimą. Yra parašęs nemažai straipsnių leidiniui „Sintautų kalendorius“, jam ypač rūpi, kad nebūtų užmiršti lietuvių puoselėtojai. Ne vienas sintautietis ar šakietis leidinyje suras savo giminės šaknis, sužinos apie istorinę praeitį, papročius, žymius žmones. Knygos „Gaisriai“ pratarmėje rašoma: „Patikėkite, galvoju apie Gaisrius, matau ir Sintautus. Mąstau apie Sintautus, įsivaizduoju Zanavykų kraštą, jo lygumas, gojus ir miškus. Girdžiu gražią šneką, skambią, iki sielos gelmių jaudinančią dainą“¹⁴. Taip giliai jausti gali tik tikras zanavykas-patriotas.

Be istorijos, visam gyvenimui išliko lieteratūros pomėgis. Turi gausią privačią biblioteką, kurioje sukaupta nemažai Lietuvos rašytojų ir kitų valstybės veikėjų autografų. Greta grožinės literatūros kūrinių lentynose puikuojasi filosofų Platono, Sokrato, I.Kanto, G.Hegelio, A.Šopenhauerio, F.Nyčės, Vydūno, A.Maceinos, A.Šliogerio kūriniai, daug teisės knygų, enciklopedijų ir kitų pagalbinės literatūros leidinių. Ypač didžiuojasi Lietuvos Prezidentų A.Brazausko, V.Adamkaus, R.Pakso autografais ant jų metinių pranešimų, skaitytų Seime, parašytų ir išleistų knygų.

Juozas Jacevičius aktyviai dalyvauja visuomenės gyvenime: yra Zanavykų bendrijos Vilniuje narys, buvo renkamas Sintautų valsčiaus seniūnu, valdybos nariu. Yra Lietuvos teisininkų draugijos narys, XXVII knygos mėgėjų draugijos revizorius, Vilniaus krašto žmonių su negalia sąjungos valdybos

¹⁴ Juozas Jacevičius, „Gaisriai“, Kaunas, 2008, psl.5

narys, LESIA valdybos narys, Stasio Šilingo draugijos vicepirmininkas. Yra Šakių rajono laikraščio „Draugas“ bendradarbis. Tarpiausias ryšys yra su viešąja įstaiga „Sintautų akademija“, talkina jai savo teisiniais patarimais, leidžiant Sintautų kalendorių.

Juozo žmona Jadvyga filologė, kilusi iš Vilniaus krašto bajorų (herbas *Odrowąż*) šeimos. Juozas kasdien jaučia jos ne tik pritariamąjį žvilgsnį, bet kai reikia ir petį, į kurią svarbu sunkiausiomis akimirkomis atsiremti. Juozas sako, kad be jos būtų sunkoka visur suspėti. Vienas kitą supranta iš pusės žodžio, kartu santuokoje pragyventi jau 40 metų, atrodo, prabėgo kaip viena diena.

Kartu su savo neišskiriamu draugu, taip pat sintautiečiu, Vidmantu Staniuliu kasmet savo gimtojoje Sintautų mokykloje rengia knygų šventes, įvairias viktorinas, yra įsteigę savo vardines Dailiojo rašymo konkursines premijas. Organizuojant šias Knygos šventes talkina jų žmonos: Danutė parengia literatūrinių viktorinų klausimus, scenarijus, o Jadvyga - mielas dovanėles mažiesiems kaip priedą prie įteikiamų knygų. Mano paklausti, kodėl buvo pasirinktas dailyraščio konkursas, o ne pavyzdžiui chemijos, fizikos ar matematikos, abu sutartinai pasakė: „Graži rašysena yra didelė žmogaus vertybė. Gal šie mokinukai netaps rašytojais, bet knygą pamils - tai tikrai“.¹⁵

Naudota literatūra:

„Kas yra kas Lietuvoje. Kraštiečiai. Šakiai“, Kaunas, 2010

Marija Puodžiukaitienė, „Sintautų mokyklos šviesa“, Kaunas, 2004

Raimundas Daniliauskas, „Knygiai iš Sintautų//Diagnozė: bibliofilija“, (sud. Vidmantas Staniulis), Kaunas, 2010

Liudvikas Baskas, „Šviesuolis iš Znavykyų žemės“, „Bičiulis“, 2008, Nr.9

Aurelija Arlauskienė, „Asmens kodas: Lietuvos muitinė“, Vilnius, 2009

5. Liūdžius Juozas (1891-1960)

Gimė 1891 m. kovo 10 d. Vilkeliškių kaime stambaus ūkininko (80 margų žemės) šeimoje. Juozas buvo vyriausiasis sūnus, todėl tėvai norėjo, kad jis taptų kunigu, juolab kad giminėje buvo kunigas – tėvo brolis Konstantinas kunigavo Lenkijoje.

1911 metais baigė Marijampolės gimnaziją, tačiau pareiškė nestosis į kunigų seminariją, o sieksias aukštojo mokslo. Dėl šito apsisprendimo kilo konfliktas su tėvais, kurie atsisakė teikti paramą tolimesniam mokslui. Nežiūrint visų sunkumų 1916 metais baigė Maskvos universitetą įgydamas teisininko specialybę.

1918 05 15 grįžo į Lietuvą. Tų pačių metų lapkričio mėnesį paskirtas Šakių apskrities tardytoju, kartu buvo ir Šakių apskrities Komiteto pirmininku. 1919 m. liepos mėnesį J. Liūdžius buvo paskirtas Marijampolės Apygardos teismo prokuroro padėjėju, vėliau svarbesniųjų bylų tardytoju. Nuo 1921 metų – advokatas.

1920-1925 metais dėstė Marijampolės Realinėje gimnazijoje politinę ekonomiją, teisę bei istoriją. 1940 metais Lietuvai atgavus Vilnių buvo paskirtas Vilniaus apygardos teismo teisėju, Lietuvą okupavus sovietams, 1941 m. kovo mėnesį iš teismo pasitraukė ir buvo priimtas dėstyti civilinę teisę Vilniaus universitete. Prasidėjus karui J. Liūdžius grįžo teisėjauti į Vilniaus Apygardos teismą, teisėju dirbo iki 1944 m. liepos mėnesio. Prie Vilniaus artėjant rusų kariuomenei nusprendė pasitraukti į Vokietiją. 1944 07 04 ruošiantis išvykti, Vilniaus geležinkelio stotyje per bombardavimą žuvo devyniolikametis sūnus Viktoras. Liepos pabaigoje J. Liūdžius su žmona ir dukra atvyko į Vokietiją ir apsistojo Pietų Bavarijos Passau mieste. 1945 m. rudenį peersikėlė į lietuvišką stovyklą Landshute netoli Miuncheno. 1949 metais išvyko į JAV ir apsigyveno Klyvlende.

Gyvendamas JAV aktyviai bendradarbiavo lietuviškoje spaudoje: „Naujienose“, „Keleivyje“, „Darbe“, „Teisinių žiniuose“. Dalyvavo politinėje veikloje, rėmė VLIKą.

Mirė 1960 m. gegužės 21 d. Klyvlende (JAV).

¹⁵ Raimundas Daniliauskas, „Knygiai iš Sintautų//Diagnozė: bibliofilija“, (sud. Vidmantas Staniulis), Kaunas, 2010, psl. 131-135

1961 m. Čikagos Lietuvių literatūros draugija išleido Juozo Liūdžiaus "Raštus" (redaktorius Jonas Valaitis) bei jo žmonos Petronėlės Baltrušaitytės-Liūdžiuvienės knygą "Prisiminimai apie Juozą Liūdžių".

J.Liūdžiaus prisiminimuose apie vaikystę (maždaug 1896-1897 metus) yra įdomi detalė apie Sintautų bažnyčią ir A.Tatarės knygą "Pamokslai išminties ir teisybė: *"Man beeinant 5-6 metus į Sintautų bažnyčią atėjo naujas zakristijonas, vardu Jonas Pikčilingis. Jis tuoj išuostinėjo, kur kas yra ir ant bažnyčios aukšto rado pūdus senų lietuviškų spausdintų lapų. Perskaitęs, suprato, kad tai gražios istorijos iš gyvulių ir paukščių gyvenimo, ir kad jas mėgtų skaityti parapijiečiai.*

Kai mano tėvas arčiau susipažino su zakristijonu, tai jis davė pluoštą nesulankstytų spaudos lankų, kaip būsimą knygą. Jis neapsivylė tikėdamasis, kad mano tėvas jam už tai duos ką nors gardaus. Taip Jonas Pikčilingis daugelį ūkininkų apdovanojo "Pamokslais išminties ir teisybės" (J.Liūdžius, "Raštai", Čikaga, 1961, P. 227).

6. Martišius Pranas (1905-1975)

Gimė 1905 m. vasario 20 d. Gabartų kaime. Kaimas įsikūręs šiaurės vakariniame Sintautų parapijos pakraštyje, apie 7 km nuo Šakių ir 9 km nuo Sintautų. Rytuose ribojasi su Duobiškių, pietuose – su Kuodžių, vakaruose – su Liepalotų ir Menčikių, šiaurėje - su Kušlikų kaimais.

Baigęs Jurbarko „Saulės“ gimnaziją , 1927 m. pradėjo studijuoti Lietuvos Universiteto Teisių fakultete, kurį baigė 1932 m. įgydamas teisininko specialybę. Tais pačiais metais pašauktas į karo tarnybą ir nukreiptas į karo mokyklą Kaune. 1933 m. baigė karo mokyklą, suteiktas artilerijos atsargos jaunesniojo leitenanto laipsnis. 1935- 1944 m. dirbo Alytaus I apylinkės teismo tardytoju. Buvo Lietuvos šiaulių sąjungos Alytaus būrio vadas. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, 1949 m. emigravo į Australiją. Dirbo Muitų departamente, aktyviai reikėsi Kanberos lietuvių išeivių veikloje.

Mirė 1975 . gegužės 10 d., palaidotas Kanberoje (Australija)

Šaltinis. Aleknavičius B., Aleknavičius V., Novužės krašto vaikai, t.4, Klaipėda,2011, psl. 145

7. Pečkaitis Justinas Sigitas (g.1946)

Gimė 1946 m. spalio 13 d. Apirbiškių kaime. Iš pradžių mokėsi Kudirkos Naumiestyje, vėliau perėjo į Sintautų vidurinę mokyklą, kurią baigė 1966 metais. Atlikęs karinę tarnybą, 1969 m. įstojo į Vilniaus universitetą studijuoti teisę. Mokydamasis vien labai gerais pažymiais, 1974 metais su pagyrimu baigė studijas įgydamas teisininko kvalifikaciją. Pastebėjusi neeilinius šio studento gabumus, universiteto vadovybė pakviestė likti dėstytoju fakultete. 1975-1978 m. - Vilniaus universiteto aspirantas. 1979 metais Leningrado universitete apgynė teisės mokslų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją. Iki 1983 metų Vilniaus universiteto teisės fakulteto asistentas. 1983-1990 metais TSRS Vidaus reikalų ministerijos Minsko aukštosios mokyklos Vilniaus fakulteto, rengusio specialistus vidaus reikalų sistemai, vyresnysis asistentas. 1985 m. suteiktas docento pedagoginis mokslo vardas.

1990 metais Lietuvai atgavus nepriklausomybę, vietoj Minsko aukštosios mokyklos Vilniaus fakulteto buvo įsteigta Lietuvos Policijos akademija. J.Pečkaitis tapo vienu aktyviausių šios naujos mokslo įstaigos kūrėjų, nes jaunai valstybei reikėjo teisinį išsilavinimą turinčių policijos darbuotojų. J.Pečkaitis atsidėjo pedagoginiam darbui, nepamiršdamas ir mokslininko veiklos. Šios pastangos buvo aukštai įvertintos: 1995 m. apdovanotas LDK Gedimino ordino Riterio kryžiumi.

Policijos akademiją reorganizavus į Teisės akademiją, dar vėliau – į Teisės universitetą (2005 metais pervardintas į Mykolo Riomerio universitetą) J.Pečkaitis nuo 1991 metų renkamas studijų prorektoriumi. Lietuvos mokslo taryba 1993 m. nostrifikavo docento vardą, 1994 m. suteikė profesoriaus vardą. 2002 m. Lietuvos Teisės universiteto mokymo programos, prie kurių rengimo daugiausiai dirbo J.Pečkaitis, gavo aukščiausią įvertinimą ir pilną tarptautinę akreditaciją.

Yra žinomas baudžiamosios teisės specialistas, parašė per 60 mokslinių straipsnių baudžiamosios teisės istorijos ir teorijos klausimais. Knygos "Teisė ir persitvarkymas" (1989) vienas autorių, parašė ir išleido monografiją "Baudžiamoji atsakomybė už tyčinį sveikatos sutrikdymą. Teisiniai medicininiai smurto aspektai" (2002), monografijos "Nuotolinių studijų organizavimas: strategijos ir technologijos" (2003) vienas autorių, leidinio "Kvalifikacijos tobulinimo strategija:studijų programos" (2004) vienas autorių. M.Riomerio universiteto studentams skaito baudžiamosios teisės kursą, Vytauto Didžiojo

Universiteto Teisės institute dėstė baudžiamąją teisę (1998/1999 pavasario semestrai). Studentų mėgiamas už žinias, objektyvumą ir nuoširdumą.

Laisvalaikiu domisi istorija, literatūra, numizmatika, mėgėjiška sodininkyste. Vienas iš M.Puodžiukaitienės knygos "Sintautų mokyklos šviesa" (2004) rėmėjų.

Gyvena Vilniuje.

Teisininkas prof. Justinas Sigitas Pečkaitis

Gimė 1946m. spalio 13d., Apirbiškių kaime, daugiavaikėje Petronėlės ir Juozo Pečkaičių šeimoje.

Apirbiškų kaimas išsidėstęs labai gražioje vietoje abipus Novos, ribojosi su Kaupiškių, Vaišvilų, Žaltynų, Panovių ir Gyliškių kaimais. Netoliese vakarų pusėje tekanti Šešupė buvo siena su kita valstybe (anksčiau Rytų Prūsija - vietos gyventojų vadinama Vokietija, dabar Rusijos Kaliningrado sritis). Ta kaimynystė kaimui buvo naudinga, nes daugelis uždarbiavo pas vokiečius ūkininkus, kai kas pasiekdavo ir Tilžę, Ragainę, nukakdavo ir iki paties Karaliaučiaus.

Kaip pamena Justinas, kaime buvo 9 sodybos su 65 gyventojais. Kairiajame krante gyveno Jonas Petrikas (sodyboje stovėjo didelis kryžius), Juozas Sapetka, Antanas Kutas, Juozas Pečkaitis, Agota Lingienė ir Pranas Pusdešris. Dešiniajame krante gyveno Dominykas Gyls, Lukoševičiai ir Andriuškevičiai.

Artimiausias Pečkaičių kaimynas buvo Pranas Pusdešris, kuris vienintelis kaime turėjo ir nedidelę kalvę bei vėjo malūną. Geri kaimyniški santykiai padėdavo vieni kitiems išgyventi ne vieną sunkią valandą.

Anksti mirus šeimos galvai, vienai mamai - Petronėle Pečkaitienei buvo sunku išmaitinti aštuonių vaikų šeimą, todėl tik paaugę ir sustiprėję Pečkaičių vaikai anksti pradėdavo dirbti. Ir jauniausiojo vaiko - Justino vaikystėje niekas nelepino: teko patirti kokia nepaprastai gardi sušalusi morka, paties surasta žalia bulvė, nekalbant jau apie kaimynės atneštą namuose keptos duonos gabalėlį. O ir nelengvus darbelius nudirbti reikėdavo tiek namuose, tiek vasarą ir rudenį tuometiniame Šešupės tarybiniame ūkyje. Ir šiandien Justinas puikiai prisimena ką reiškia ūkvedžio paskirtos cukrinių runkelių ravėjimo ar linų rovimo normos, rugiapjūtė su javų pėdų rišimu. Justino mama buvo labai darbšti, ji suspėdavo visur: ir paskirtus valdiškus darbus nudirbti, ir rūpintis šeima, ir kaimynams pagelbėti, o jos išsiuvinėti ar vašeliu nerti darbai lig šiol puošia ne vieno buvusio kaimyno namus.

Deja, gražusis Apirbiškių kaimas iki mūsų dienų neišliko, sunku surasti netgi buvusias sodybvietes. Nors kaimo nebėra, tačiau bet kuria pasitaikiusia proga profesorius apsilanko gimtinėje, su širdgėla žiūri į užžėlusius takelius ir keliukus, mena ant Novos kranto buvusias, o dabar iškirstas šimtametes liepas, mena tą nuostabų beržynėlį, kur žaisdavo vaikų karą, kur būdavo gausu įvairiausių uogų ir grybų.

Kaip ir visi vaikai, sulaukęs septynerių metų, mokytis Justinas pradėjo gretimame Totorviečių kaime esančioje pradinėje mokykloje. Nedidukui, tačiau stipriam iš prigimties vaikui buvo vieni niekai sukarti tą puskilometrį iki mokyklos, parbėgus namo ir greitai padarius namų užduotis likdavo dar laiko ir pažaisti, ir mamai padėti. Mokslas sekėsi nepaprastai gerai, nes šis vaikas turėjo iš kažkur paveldėtą labai gerą atmintį. Besimokydamas antroje ar trečioje klasėje, pasiskolinęs iš draugų aukštesnės klasės vadovėlius, palengva juos perskaitydavo, o rudenį atėjus į aukštesnę klasę, Justinui nelabai būdavo ką veikti, nes vos tik mokytojas ką nors paklausdavo, Justinas visada galėdavo atsakyti, nors apie tai dar nebuvo klasėje kalbėta.

Baigęs Totorviečių pradinę mokyklą, mokslą tęsė Šilgalių aštuonmetėje, kurį laiką K.Naumiesčio vidurinėje, o nuo dešimtos klasės - Sintautų vidurinėje mokyklose. Visur kur mokėsi, pasižymėjo puikia atmintimi, greita orientacija, žingeidumu. Mokykliniame portfelyje šalia vadovėlių visada glausdavosi grožinės literatūros knygos iš bibliotekos, nes skaitė labai daug ir godžiai. Ir dabar visada su didžiausia pagarba prisimena minėtųjų mokyklų mokytojus, skiepijusius meilę savo kraštui, jo istorijai, kalbai, papročiams ir pagarbą žmogui.

1966 m. labai gerais pažymiais pabaigus Sintautų vidurinę, iš karto buvo pašauktas į karinę tarnybą. Tarnauti teko toli, net prie Uralo. Grįžęs iš tarnybos ir metus padirbėjęs gimtinėje - Šilgalių aštuonmetėje mokykloje matematikos mokytoju, 1969m. įstojo į Vilniaus Universiteto Teisės fakultetą. Tuo metu fakultete dirbo visas būrys puikių pedagogų ir žymių mokslininkų: profesoriai Jonas Žeruolis,

Stasys Vansevičius, docentai Alfonsas Žiurlys, Mindaugas Maksimaitis, Albinas Cirtautas, Kęstutis Lapinskas, Andrius Bulota, Pranas Rasimavičius, Martynas Apanavičius, Ipolitas Nekrošius, Vytautas Nekrašas, Stasys Vėlyvis, Kęstutis Damoševičius, Marcelis Kazlauskas, Petras Danisevičius ir kt. iš kurių sėmėsi teisinės išminties ir mąstymo.

Mokydamasis vien labai gerais pažymiais, 1974m. su pagyrimu baigė studijas įgydamas teisininko kvalifikaciją. Pastebėjusi neeilinius šio studento gabumus, universiteto vadovybė pakvietė dirbti dėstytoju tame pačiame fakultete. Dirbdamas Vilniaus universitete parašė ir 1979 m. apgynė teisės mokslų daktaro disertaciją.

1982 m. kaip baudžiamosios teisės specialistas buvo pakviestas dirbti į ką tik Vilniuje atidarytą Minsko Aukštosios milicijos mokyklos fakultetą. Čia prasidėjo jo profesinė karjera: iš pradžių dirbo vyr. dėstytoju, vėliau docentu, dar vėliau – paskirtas baudžiamosios teisės katedros viršininku.

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę ir įsteigus Lietuvos policijos akademiją (1990-1997), vėliau ją reorganizavus į Lietuvos teisės akademiją (1997-2000), dar vėliau – į Lietuvos teisės universitetą (2000-2004), galiausiai į Mykolo Romerio Universitetą, J. Pečkaitis buvo renkamas šios aukštosios mokyklos studijų prorektoriumi. Jo pareigos labiausiai buvo susijusios su studijų proceso organizavimu, studijų kokybės užtikrinimu, naujų studijų programų kūrimu ir jų realizavimu. Jam aktyviai dalyvaujant, o neretai ir tiesiogiai vadovaujant, paruošta visa norminė bazė, kuri reikalinga normaliam aukštosios mokyklos funkcionavimui. Profesorius ypač prisidėjo prie Bolonijos Deklaracijos, kurią 1999m. birželio 19d. Bolonijoje (Italija) pasirašė 29 Europos šalių aukštojo mokslo ministrai, įgyvendinimo. Šia deklaracija prasidėjo Europos šalių nacionalinių aukštojo mokslo sistemų susiejimas į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę.

Prof. J. Pečkaičiui vadovaujant per trumpą laiką parengta ir pilnai įdiegta pakopinė studijų sistema, sukurta studijų kokybės užtikrinimo sistema, įdiegti lankstūs studijų būdai, orientuoti į studentų ir darbo rinkos poreikius.

Be administracinio darbo J. Pečkaitis sėkmingai dirbo mokslinį darbą. Lietuvos Mokslų taryba 1993m. nostrifikavo docento vardą, 1994m. jam suteiktas profesoriaus vardas. Yra žinomas teisės mokslininkas, parašė per 60 mokslinių straipsnių baudžiamosios teisės istorijos ir teorijos klausimais. Knygų „Teisė ir persitvarkymas“ (1989m), „Teisiniai medicininiai smurto aspektai“ (2002m), „Nuotolinių studijų organizavimas: Strategijos ir technologijos“ (2003m), „Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015m.“ (2008m.), „Lietuvos teisės istorija“ (2002m.), „Regnum Est. 1990m. Kovo 11 – osios Nepriklausomybės Aktui – 20. Liber Amicorum Vytautui Landsbergiui. Mokslo straipsnių rinkinys“ (2010m.) vienas iš autorių.

Nuo 2010 m. yra Mykolo Romerio Universiteto baudžiamosios teisės ir kriminologijos profesorius, skaito baudžiamosios teisės kursą. Studentų mėgiamas už žinias, objektyvumą ir nuoširdumą.

J. Pečkaitis kėlė kvalifikaciją JAV Teisingumo departamento Federalinio tyrimų biuro akademijoje (1994 m.), Belgijos, Čekijos, Italijos, Lenkijos, Suomijos, Švedijos Vengrijos, Vokietijos universitetuose. Miuncheno ir Romos forumų (2006-2009 m.) aukštojo mokslo kokybės klausimais dalyvis, Lietuvos Mokslų tarybos Studijų komisijos narys. Ilgametis MRU projektų priežiūros komisijos pirmininkas, dalyvavo rengiant ir įgyvendinant projektą „Inovacijų plėtra MRU magistrantūros ir doktorantūros studijose“.

Už nuopelnus Lietuvai 1995 m. apdovanotas LDK Gedimino ordino Riterio kryžiumi.

Nepaisant didelio užimtumo, prof. J. Pečkaitis aktyviai dalyvauja visuomeninėje veikloje: yra Lietuvos teisininkų draugijos narys, advokatų kvalifikacinių egzaminų komisijos pirmininkas. Laisvalaikiu domisi istorija, literatūra, numizmatika. Namuose turi gausią biblioteką, kurioje šalia teisės knygų puikuoja šiuolaikinės literatūros kūriniai. Kaip juokauja profesorius, susigaudyti knygų jūroje, padeda žmona Sigita, kuri baigusi Vilniaus Universitetą įgijo bibliotekininko-bibliografo kvalifikaciją. Beje, Sigita į darbą skuba kartu su vyru, nes dirba Mykolo Romerio universiteto bibliotekoje.

Ypatingas pomėgis yra mėgėjiška žūklė, nors paklausus apie didžiausią pagautą žuvį, profesorius tik šelmiškai nusišypso. Už tai mėgėjiška sodininkystė jau yra visos šeimos užsiėmimas. Nepriekaištinga tvarka sodo sklype, prižiūrėti vaismedžiai, išpuoselėti gėlynai... “Tai ne darbas, o atgaiva po

universiteto” - sutartinai tvirtina Sigita ir Justinas. Tikriausiai taip ir yra, nes pasireiškia zanavykiška prigimtis, išlikusi meilė žemei.

Gal neatsitiktinai vaikai pasekė tėvo pėdomis: sūnūs Vilius ir Povilas baigė studijas MRU teisės magistrantūroje. Vilius dirba praktinį teisininko darbą finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyboje prie LR Vidaus reikalų ministerijos, Povilas gyvena ir dirba Anglijoje.

Jaunėlė dukra Justė mokosi Vilniaus Abraomo Kulviečio vidurinėje mokykloje, yra 2010m. „Dainų dainelės“ konkurso su grupe „Mini Jazz“ (vadovė G. Rimšaitė) laureatė. Kol kas, kaip ji sako, vyriška profesija - teise, nesidomi. Kaip ir dera romantiškai ir iš prigimties švelniai mergaitei, laisvalaikį skaito knygas, groja pianinu bei smuiku, rašo eilėraščius. Tėvai neabejoja, kad Justė dar parodys ką sugeba, nes savo charakteriu ir užsispyrimu nė kiek nenusileidžia broliams, o darbštumą paveldėjo iš mamos.

Juozas Jacevičius

8. Pikčilingis Jonas (1889-1976)

Gimė 1889 m. sausio 13 d. Kiaulupių kaime. Vaikystę praleido tėvų ūkyje, 1906 m. išvyko į Kauną, įsidarbino Saliamono Banaičio spaustvėje. Prieš pat Pirmąjį pasaulinį karą 1913 m. išvyko mokytis į Maskvą. Grįžęs į Lietuvą dirbo Kaune, buvo aktyvus Nukentėjusių nuo karo šelpimo organizacijos bendradarbis. Lietuvai tapus nepriklausoma, 1922 m. eksternu išlaikė baigiamuosius „Aušros“ gimnazijos egzaminus, pradėjo teisės studijas Vytauto Didžiojo universitete. Baigus universitetą, paskirtas Kauno apygardos teismo teisėju. 1931 m. išrinktas Kauno miesto viceburmistru. Nuo 1934 m. Valstybės Tarybos narys. Dirbdamas Valstybės Taryboje dalyvavo rengiant įstatymų projektus socialiniais klausimais, rašė spaudoje savivaldybių klausimais. 1938 m. apdovanotas DLK Gedimino 2-ojo laipsnio ordinu.

Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui vokiečių buvo suimtas, įkalintas Kaune. Karui baigiantis 1944 09 21 jau sovietų vėl suimtas, 1945 m. nuteistas ir ištremtas. 1953 m. grįžo į Lietuvą, tačiau apsigyventi pas šeimą Kaune nebuvo leista. Kurį laiką gyveno Druskininkuose, vėliau grįžo į Kauną, dirbo Politechnikos institute buhalteriu.

Mirė 1976 m. vasario 04 d. Kaune, palaidotas Eigulių kapinėse.

9. Sakalas-Sakalauskas Juozas (1896 - 1984)

Gimė 1896 m. gruodžio 14 d. Vilkeliškių kaime. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, bandė rašyti eilėraščius. Pranas Jucaitis prisiminimuose apie Sintautus rašė: *“Aš atsimenu, kai Sintautų bažnyčia degė 1907 metais, vasarai baigiantis. ... Mokėsi, vėliau istorijos daktaras bei poetas Juozas Sakalauskas savo pirmaisiais eilėraščiais labai įspūdingai aprašė tą Sintautų bažnyčios gaisrą”* (Jucaitis P. Iš tėviškės, Sintautų ir Zanavykijos padangės//Zanavykija.Čikaga.1979.T.2. P.104-106). Gimnaziją baigė 1917 m. Voroneže, studijavo Berlyno universitete, 1924 m. įgijo teisės mokslų daktaro laipsnį. 1924-1925 m. Seimo narys, Užsienio reikalų ministerijos tarnautojas, Klaipėdos gubernatūros patarėjas. Buvo įvairių Lietuvos derybinių delegacijų sekretorius, pirmininkas. 1932 m. apdovanotas Vytauto Didžiojo 3-jo laipsnio ordinu. Karui baigiantis (1944) pasitraukė į Vokietiją, apsigyveno Miunchene. Dirbo įvairių švietėjišką darbą lietuvių stovyklose, Amerikos Balso redakcijoje.

Bendradarbiavo lietuvių spaudoje, išleido eilėraščių rinkinį *“Padangėse”* (1921), knygą *“Saulėtekio skrydis”* (1966).

Mirė 1984 m. kovo 14 d. Miunchene (Vokietija).

10. Vaičaitis Pranas (1876-1901)

Gimė 1876 m. vasario 10 d. Santakų kaime šalia Sintautų. Mokėsi Sintautų pradinėje mokykloje, baigė Marijampolės gimnaziją. Tėvai norėjo, kad įstotų į Seinų kunigų seminariją ir taptų kunigu, tačiau 1895 m. išvyko į Peterburgą ir prof. E.Volterio padedamas pradėjo studijuoti teisę Peterburgo universitete. Būdamas gabus, per 8 semestrus labai gerais pažymiais išlaikė egzaminus iš romėnų teisės istorijos, romėnų teisės dogmos, rusų teisės istorijos, valstybinės teisės, bažnytinės teisės, policinės teisės, politinės ekonomijos, statistikos, civilinės teisės ir teisenos, finansinės teisės, tarptautinės teisės, teisės enciklopedijos, teisės filosofijos istorijos bei prancūzų kalbos. 1899 06 08 P.Vaičiaiui buvo išduotas

Imperatoriškojo S.Peterburgo universiteto Teisės fakulteto mokslo baigimo liudijimas. Kaip pažymi P.Vaičičiaus gyvenimo ir kūrybos tyrinėtojas, specialios monografijos autorius Z.Šileris *“anuomet, plačiose Sintautų apylinkėse, Pranas Vaičiaitis buvo pirmasis ir vienintelis jaunuolis, baigęs aukštąjį mokslą”* (Šileris Z., Pranas Vaičiaitis, “Ramona”, 2001, P.143).

Baigęs teisės mokslus P.Vaičiaitis svajoto grįžti dirbti į gimtinę, tačiau dėl dalyvavimo lietuviškoje spaudoje buvo praradęs caro valdininkų pasitikėjimą, todėl negalėjo tikėtis advokato tarnybos Lietuvoje. Vėl padedamas prof. E.Volterio gavo tarnybą Mokslų Akademijos bibliotekoje Peterburge. Pablogėjęs sveikatai, 1901 m. balandį buvo priverstas atsisakyti tarnybos ir išvykti į Lietuvą. Į gimtuosius Santakus grįžo jau sunkiai sirgdamas, nors to ir nežinojo. Jį gydė daktaras Jonas Staugaitis (1868-1952), medicinos mokslus baigęs Varšuvos universitete, 1894 metais Šakiuose pakeitęs į Naumiestį persikėlusį daktarą Vincą Kudirką. Deja, liga (tuberkuliozė) buvo įsisenėjusi ir smarkiai progresavo. Sirgdamas sielvartavo dėl pabaigto mokslo, matyt, nujautė kad neteks teisininku dirbti. Nepaisant visų gydymo pastangų, labai greitai – 1901 m. rugsėjo 21 d. tėvų namuose mirė. Palaidotas Sintautų kapinėse. Dėl šeimos neturto visas laidotuvių išlaidas prisiėmė Sintautų krašto šviesuolis Saliamonas Banaitis (vėliau - 1918 02 16 Nepriklausomybės akto signataras), kuris po metų – 1902 09 12 prie kapo ir paminklą pastatė, kuriame iškalti namarūs P.Vaičičiaus žodžiai:

*“Vai, lėkkite dainos, iš vargo nupytos
Iš kaimo į kaimą, pas jaunus senus.
Paguoskite širdis, nelaimių sutrytas,
Nušluostykit ašaras, kelkit jausmus”*

P.Vaičiaitis dar besimokydamas Marijampolės seminarijoje, vėliau studijuodamas Peterburgo universitete teisę, aktyviai reiškėsi lietuviškoje veikloje kaip rašytojas - poetas, todėl žmonių atmintyje yra ir žinomas kaip poetas, nes kaip teisininkas dėl ankstyvos mirties nespėjo pasireikšti.

P.Vaičičiaus kūriniai pirmą kartą išleisti JAV “Eilės Pranciškaus Vaičičiaus (Sekupasakos)” (Plymouth, 1903) , antrasis leidimas “Pranciškaus Vaičičiaus Eilės” taip pat JAV (Philadelphia, 1912). Trečiąjį kartą, tačiau nepilnas “Raštų” tomas išleistas jau Lietuvoje (1921). Vėliau išleistos knygos “Lyrika ir satyra” (1951), “Rinktinė” (1956), “Yra šalis” (1964), “Lėkite, dainos” (1975), “Kas našlaičius priglaus?” (1988), J.Klimaičio apysaka “Prano Vaičičiaus gyvenimo pėdsakais” (1994), “Raštai” (1996), Z.Šilerio monografija “Pranas Vaičiaitis” (2001) ir kt.

11. Vailokaitis Pranas (1892- 1921)

Gimė 1892 m. liepos 17 d. Pikžirnių kaime. Tai garsiųjų Vailokaičių: kunigo Juozo Vailokaičio, 1918 02 16 Lietuvos Nepriklausomybės akto signataro, pramonininko bei bankininko Jono Vailokaičio ir mokytojo Viktoro Vailokaičio brolis. Teisės mokslus baigė Maskvos universitete, nuo 1918 m. vertėsi advokato praktika Šakiuose, kartu dėstė “Žiburio” gimnazijoje. Aktyviai dalyvavo stiprinant jauną valstybę, įtvirtinant jos nepriklausomumą Šakių apskrityje. Kontaktodamas su Vilniuje įsteigta Valstybės Taryba ir vykdydamas jos nurodymus, važinėjo po valsčius aiškindamas Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo teisinius-politinius klausimus, dėjo pagrindus naujai administracijai. Į jį kaip teisininką dideles viltis dėjo jo brolis Jonas Vailokaitis, kuris būdamas Lietuvos Nepriklausomybės akto signataru buvo labai aktyvus valstybingumo kūrėjas. Deja, Pranas būdamas silpnos sveikatos, nedaug kuo galėjo padėti.

Persikėlęs į Kauną šiek tiek advokatavo, dalyvavo atetininkų veikloje, spaudoje pasirašydavo slapyvardžiu Pievutis.

Lietuva tik skaičiavo trejus savo nepriklausomybės metus, kai Pranas pasitraukė iš gyvenimo. Mirė 1921 m. gegužės 19 d. Kaune, palaidotas Petrašiūnų kapinėse.

12. Vasiliauskas Justinas (g.1942)

1942 m. lapkričio 15 d. Petronėlės ir Juozo Vasiliauskų šeimoje Turčinų kaime gimė jauniausias jų sūnus Justinas. Šeimoje jau augo Juozas (gim. 1930 m.), Jonas (gim. 1932 m.), Valerija (gim. 1933), Antanas (gim. 1935 m.) ir Ona (gim. 1939 m.).Turčinai – tipiška Lietuvos pasienio gyvenvietė, įsikūrusi

dešiniajame Šešupės krante 5 km į pietus nuo Panovių. Kaimas garsus tuo, kad jo teritorijoje ant pat Šešupės kranto yra piliakalnis (dar kitaip vadinamas Ročkų piliakalniu), datuojamas I tūkstantmečiu - II tūkstantmečio pradžia. Kairiajame Šešupės krante Buvo Rytų Prūsija, vietos gyventojų vadinama Vokietija.

Nepriklausomos Lietuvos laikais siena su Rytų Prūsija nebuvo labai saugoma, patekti į ją pusę buvo nesudėtinga, reikėdavo tik persikelti per upę. Vasiliauskų ūkis buvo nedidelis (5 ha), tad gyveno kukliai. Pagelbėdavo darbai Rytrūsiose, vietiniai vokiečiai mielai priimdavo padirbėti žemės ūkyje kaimynus lietuvius iš kito Šešupės kranto. Padėtis iš esmės pasikeitė Sovietų Sąjungai 1940 metais okupavus Lietuvą. Šešupe ėjo valstybinė siena tarp Sovietų sąjungos ir Vokietijos, gretimuose Panoviuose įsikūręs sovietų pasienio kardonas akylai ją saugojo. Gyvenimas iš karto pasunkėjo, nes apie buvusį uždarbiavimą buvo galima tik pasvajoti.

Prasidėjus karui vokiečiai tiesiai per upę persigabeno pabūklus ir kitą amuniciją. Sovietų pasieniečiai bandė priešintis, daug vokiečių žuvo ties Turčinais. Atėjus pastiprinimui, pasipriešinimas greitai buvo palaužtas, vokiečių kariuomenė surinkusi iš pašėšupio ūkininkų arklius, sparčiai nužygiavo tolyn į rytus. Baigiantis karui, 1944 m. vasarą frontas priartėjo prie Sintautų, sovietinė armija užėmė Sintautus ir jų apylinkes, o pašėšupio gyvenvietėse Turčinuose, Panoviuose dar iki spalio mėn. buvo vokiečių kariuomenė. 1944 m. spalio mėn., kai frontas pasiekė pasienį, visi gyventojai buvo evakuoti. Ties Turčinais vyko labai aršūs mūšiai, vokiečiai įnirtingai priešinosi, nes visas pašėšupio ruožas buvo paverstas įtvirtinimais. Tik frontui persiritus į Rytrusių teritoriją, iš evakuacijos grįžo ir Vasiliauskai. Savo namų neberado, viskas sudegė iki pamatų. Teko glaustis pas svetimus žmones, šeima persikėlė į netoli esantį Bliūkiškių kaimą.

Nors pokario metai buvo sunkūs, septynmetis Justinas 1949 metais pradėjo lankyti pradžios mokyklą Keturnaujienoje. Šią mokyklą pertvarkius į aštuonmetę, baigė visas jos aštuonias klases. Toliau mokslus tęsė Kudirkos Naumiesčio vidurinėje mokykloje, ją pasiekdavo dviračiu kasdien įveikdamas 10 km, tik žiemą apsistodavo pas savo dėdę Joną Vasiliauską K. Naumiesčio priemiestyje Meištuose. Matyt tai užgrūdino Justinuką: 1959 metais tapo K. Naumiesčio rajono dviračių lenktynių 25 km distancijos čempionu.

Tais pačiais 1959 metais mokslą tęsė Sintautų vidurinėje mokykloje, nes į ją buvo perpus arčiau – tik 5 km. Ten rado savo trejais metais vyresnį kaimyną Kęstutį Orentą, kuris jau tada visame Šakių rajone buvo žinomas kaip perspektyvus lengvaatletis. Nusiziūrėjęs į vyresnįjį draugą, susižavėjęs ištvėrmės išbandymais ir tvirtėjančiu kūnu, Justinas taip pat rimtai užsidedė sportu. Jeigu Kęstutis treniravosi bėgime, Justinas pasirinko labai artimą rungį – sportinį ėjimą. Beje, Kęstutis Orentas baigęs Sintautų vidurinę mokyklą tapo Lietuvos bėgimo rungties rekordininku, o dar vėliau, net 1964 m. Tokijo olimpinių žaidynių dalyviu.

Neatsitiktinai, baigęs Sintautų vidurinę mokyklą Justinas 1961 metais įstojo į Vilniaus Pedagoginį institutą, pasirinkdamas istorijos ir fizinio lavinimo pedagogikos studijas. Atėjo laikas atlikti karinę tarnybą, o kadangi institute tuo metu taip vadinamos karinės katedros nebuvo, todėl studijas teko nutraukti.

Atlikęs karinę tarnybą galėjo pradėti mokytojauti, tačiau paveiktas šeimos ir draugų, 1964 metais įstojo į Vilniaus universiteto teisės fakultetą siekdamas teisininko diplomo. Didelį įspūdį jaunuoliui iš Zanavykijos lygumų darė žymių Lietuvos teisininkų doc. Alfonso Klimkos, doc. Alfonso Žiurlio, doc. Petro Danisevičiaus, prof. Jono Žeruolio paskaitos. O tokios disciplinos kaip kriminalistika, kriminologija, teismo fotografija tiesiog apžavėjo, galėjo valandų valandas praleisti kriminalistikos laboratorijoje. Studijuodamas teisės disciplinas visgi sporto nepamiršo. Likęs ištikimu sportiniam ėjimui treniravosi pas žinomą trenerį Antaną Mikėną (1924-1994), Melburno (1956) olimpinių žaidynių 20 km sportinio ėjimo rungties sidabro medalininką. Mokykloje ir karinėje tarnyboje įgyta ištvėrmė pravertė: Justinas tapo Lietuvos lengvosios atletikos rinktinės nariu, 1967 m. dalyvavo TSRS tautų IV-oje spartakiadoje.

1968 m. sėkmingai baigė Vilniaus universitetą įgydamas teisininko kvalifikaciją. Prasidėjo profesinė teisininko karjera. Turėdamas įgimtą pastabumą, studijose išlavintą loginį mąstymą, gal šiek tiek paveiktas perskaitytų kriminalinių romanų ir pamatytų detektyvinių kinofilmų pasirinko sunkų, bet labai įdomų tardytojo darbą. Savo profesinę karjerą pradėjo Vilniaus miesto vidaus reikalų valdybos

tardytoju, greitai paaukštintas vyresnioju tardytoju, dar vėliau – paskirtas Tardymo poskyrio viršininku.

Visose bylose, kurias teko tirti Justinui, jau buvo pastebimas ypatingas šio tardytojo braižas: buvo tiriamas ne tik pats nusikaltimas, ieškomas ir nustatomas nusikaltėlis, bet ir gilinamasi į nusikaltėlio asmenybę, nusikaltimo padarymo priežastis bei sąlygas. Niekada nevengė daryti tardymo eksperimentus, dar ir dar kartą tikrindavo tardomųjų parodymus, kurie kartais būdavo taip gudriai supainioti, kad perprasti prirėkdavo ne vienos bemiegės nakties.

Sąžiningas ir kruopštus teisininkas neliko nepastebėtas – 1981 m. paskiriamas Vidaus reikalų ministerijos Tardymo valdybos viršininku. Eidamas šias pareigas ir jau vadovaudamas nemažam kolektyvui, vis dažniau susimąstydavo apie dalykus, kurių nemokė universitete. Kas yra teisinė valstybė? Kas yra aukščiau: teisė ar moralė? Ar teisė sutampa su teisingumu? Kas yra nekaltumo prezumpcija? Ar turi teisę tardomasis meluoti, pakeisti savo parodymus teisme? Į šiuos ir daugybę panašių klausimų užsispyrusiai ieškojo atsakymo, pradėjo rašyti publicistinius straipsnius šia tematika. Tokiais koncepciniais rašiniais būtų galima pavadinti straipsnius “Teisinė valstybė ir parengtinis tardymas”¹⁶, “Melagingi parodymai: kaip su jais kovoti?”¹⁷, poleminės pastabos “Nukentėjusysis suinteresuotas, bet ar visada neobjektyvus?”¹⁸.

1988 m. Justinui Vasiliauskui suteikiamas pulkininko laipsnis, 1989 m. paskiriamas Vidaus reikalų ministro pavaduotoju tardymo klausimais.

Lietuvoje prasidėjus pertvarkos judėjimui, Justinas neliko nuošalyje, neužėmė lūkuriavimo pozicijos, o pats pradėjo kurti viziją apie permainas tardymo srityje. Parašė ir paskelbė probleminį straipsnį “Tardymas: vakar, šiandien, rytoj”, kuriuo pabandė pažvelgti į ateitį. Tardytojams buvo keliami nauji uždaviniai, ypač rūpėjo teisėtumas, kaip rašė Justinas, griežtas, nenukrystantis, nepasiduodantis jokiai įtaigai, jokiam spaudimui nei iš “viršaus”, nei iš “šalies”¹⁹. Šias bei kitas problemas kėlė ir teisininkų spaudoje, paskelbdamas straipsnį “Mintys apie baudžiamojo proceso reformą”²⁰.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Justinas be išlygų prisiekė tarnauti jaunai valstybei. 1991 metais Tardymo valdyba buvo pertvarkyta į Tardymo departamentą, Justinas paskiriamas jo direktoriumi.

Gyvenimas padiktavo naujas sąlygas: šalyje atsirado nauji nusikaltimai: turto prievartavimas, kontrabanda, prekyba vogtais automobiliais ir pan. Ypač sunkios ir garsios buvo ekonominių ir finansinių nusikaltimų bylos, ne vienam atmintyje dar ilgam išliks “Sekundės”, “Nidos”, “Aurabanko” ir į jas panašių firmų, kurios rinkdamos indėlius ir žadėdamos pasakiškas palūkanas apgavo šimtus lengvatikių piliečių, pavadinimai. Justinas Vasiliauskas pasirinko savo taktiką: ne teisinosi, ar išsisukinėjo, o apie darbo sunkumus per žiniasklaidą atvirai kalbėjo visuomenei.²¹

Darbo krūviai buvo milžiniški, tačiau Justinas be įprasto tardytojo darbo dar dėstė tuometinėje Lietuvos policijos akademijoje. Kartu su kitais baudžiamosios teisės specialistais rengė naująjį Baudžiamąjį kodeksą, nes kaip profesionalus tardytojas puikiai suprato kaip jo reikia kolegoms tardytojams, prokurorams, teisėjams, na ir visai visuomenei.

1997 m. išėjo į statutinių pareigūnų pensiją, tačiau sėdėti sudėjus rankas ir nieko neveikti, negalėjo. Jaunai valstybei labai trūko profesionalių teisininkų ir Justinas be dvejonų tapo tuometinės Lietuvos teisės akademijos (dabar Mykolo Romerio universitetas) Policijos fakulteto prodekanu. Dėstė baudžiamojo proceso kursą Baudžiamojo proceso katedroje, perduodamas per ilgametį darbą sukauptas praktines žinias studentams. Čia jam suteiktas vyresniojo policijos komisaro laipsnis.

Vaisingą pedagoginę veiklą pabaigė 2003 m. palikdamas nemažai gabių savo mokinių, kurie įsiliejo į naujos kartos teisininkų gretas, sėkmingai darbuojasi įvairiuose postuose policijoje.

Gal tai sutapimas, tačiau teisininko profesija tapo populiari Vasiliauskų giminėje. Vyresnieji broliai Juozas, Jonas ir sesuo Valerija yra mirę. Brolis Antanas gyvena Šakiuose, sesuo Ona Vasiliauskaitė-Jasaitienė – Keturnaujienoje, abu pensininkai. Tačiau brolio Antano sūnus Raimondas

¹⁶ „Vakarinės naujienos“, 1989.01.06

¹⁷ „Vakarinės naujienos“, 1989.06.23

¹⁸ „Vakarinės naujienos“, 1989.07.21

¹⁹ „Vakarinės naujienos“, 1990, Nr. 132-133.

²⁰ “Justitia”, 1991, Nr.12(23).

²¹ “Užburtas ratas: nusikaltėliai įžulėja, visuomenė piktinasi ir laukia”, “Gimtasis kraštas”, 1995, Nr. 29(1475)

Vasiliauskas yra Šakių rajono vyr. prokuroras, sesers Onos sūnus Kęstutis Jasaitis tapo Vilkaviškio rajono vyr. prokuroru, o sesers Valerijos anūkė Loreta Masevičiūtė yra Šakių rajono apylinkės teismo teisėja. Giminės susitikimuose Justino autoritetas neginčijamas, o jaunesnieji nevengia pasiklausti, pasitarti.

Pažymėtina, kad visada: ir dirbdamas labai aiškų ir konkretų tardytojo darbą, po to dėstydamas baudžiamojo proceso teisę būsimiesiems policininkams, niekada nepamiršo sporto. 1993 m. išrinktas Lietuvos sportinio ėjimo asociacijos prezidentu, šias pareigas užėmė penkerius metus. Labai džiaugėsi, kai gimtoje Sintautų vidurinėje mokykloje atsirado aktyvus sportinio ėjimo specialistas fizinio lavinimo mokytojas Vytautas Strokus. Šie du vyrai susitikę turi apie ką pasišnekėti sportine tema, pasidalinti patirtimi. Sintautuose jau išugdytas ne vienas jaunas sportininkas, tapęs Lietuvos čempionu ar prizininuku.

Niekada nenutrūko draugystė su mokyklos laikų draugu, žymiu sportininku Kęstučiu Orentu. Justinas yra dažnas svečias jo sodyboje Molėtų rajone, abu kartu lankosi Sintautuose.

Sportas Justiną lydi ir šeimoje, matyt neatsitiktinai Justinas 1976 metais sukūrė šeimą su Vitalija Paulauskaite, buvusia Lietuvos šuolių į aukštį rekordininke. Vasiliauskai užaugino dvi dukras: Ievą ir Akvilę, kurios jau sukūrė savo šeimas.

Justinas niekada nevengė visuomeninės veiklos: buvo Lietuvos visuomeninės policijos tarybos, teisininkų draugijos nariu. Nepamiršta savo zanavykiškų šaknų: yra Zanavykų bendrijos Vilniuje narys, 2004 m. išrinktas į bendrijos valdybą. Nepamiršta ir gimtinės – yra Sintautų pagrindinės mokyklos literatūrinio muziejaus edukacinės programos dalyvis, Pasaulio sintautiškių suvažiavimo (2000), M. Puodžiukaitienės knygos “Sintautų mokyklos šviesa” (2004) vienas rėmėjų. Dabartiniai rūpesčiai – tinkamai pasirengti II-ajam pasaulio sintautiškių suvažiavimui, kuris turėtų įvykti 2012 metų vasarą.

Juozas Jacevičius
2012-01-09